

Karl Marks
Fransa'da İç Savaş

Karl Marks

Karl Marks
Fransa'da İç Savaş

Karl Marks

FRİEDRİCH ENGELS'İN GİRİŞİ

Enternasyonal Genel Konseyinin Fransa'da İç Savaş Üzerindeki çağrısının yeni bir baskısını hazırlamaya ve buna bir giriş eklemeye ansızın çağrıldım. Bundan ötürü, burada, en özsel noktalara değinmekten başka bir şey yapamam.

Daha büyük olan bu çalışmadan önce, Genel Konseyin Fransız-Alman savaşı üzerindeki daha kısa olan iki çağrısını veriyorum. İlkin, İç Savaş'ta, birincisi olmaksızın kendi başına iyice anlaşılabilir olmayan ikinci çağrıya iletmede bulunduğu için. Sonra, gene Marks tarafından yazılmış bulunan bu iki çağrıda, tıpkı İç Savaş derecesinde, yazarın kanıtını ilk kez olarak Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'i'nde (sayfa: 213) verdiği, ve büyük tarihsel olayların nitelik, anlam ve zorunlu sonuçlarını, daha bu olaylar gözümüzün önünde olup bittiği ya da daha yeni tamamlandığı anda açıkça kavranmasını sağlayan şaşılası yeteneğin üstün örnekleri oldukları için. Ve son olarak da, Almanya'da bugün bile, bu olayların, Marks tarafından önceden bildirilmiş bulunan sonuçlarına katlanma zorunda olduğumuz için.

Birinci çağrının önceden haber verdiği şeyin, yani eğer Almanya'nın Louis Bonaparte'a karşı savunma savaşı, Fransız halkına karşı bir fetih savaşı biçiminde yozlaşırsa, bağımsızlık savaşı [116] denilen savaşlardan sonra Almanya üzerine çökmüş bulunan tüm acıların yeni bir yoğunlukla yeniden canlanacakları kehanetinin gerçekleştiği görülmedi mi? Demagoglara [117] karşı kovuşturmaların yerini almak üzere, aynı keyfe bağlı polis yönetimi ile, yasanın tıpatıp aynı korkunç yorumlama biçimi ile, olağanüstü yasa [118] ve sosyalist avının geçtiği Bismarck egemenliği altında bir başka yirmi yıl daha yaşamadık mı?

Alsas-Loren'in ilhakının Fransa'yı Rusya'nın kollarına atacağı, ve bu ilhaktan sonra, Almanya'nın, ya Rusya'nın haraca bağlanmış uşağı durumuna geleceği, ya da kısa bir soluk alma zamanından sonra, yeni bir savaşa, ve doğrusunu söylemek gerekirse, "bu ırklar savaşına, birleşmiş Latin ve Slav ırklarına karşı bir savaşa" hazırlanma zorunda kalacağı yolundaki kehanet harfi harfine gerçekleşmedi mi? Fransız illerinin ilhakı, Fransa'yı Rusya'nın kollarına itmedi mi? Küçük Prusya'nın, "Avrupa'nın birinci gücü" olmadan önce, Kutsal-Rusya'nın ayaklarına serme alışkanlığında bulunduğu hizmetlerden daha da aşağılık hizmetler sunacak kadar alçalan Bismarck, tam yirmi yıl boyunca, çarın gözüne girmek için boşuna çabalamadı mı? Ve daha birinci günü, prenslerin bütün ittifak antlaşmalarının toz olup gidecekleri bir savaş tehdidinin, Demokles'in kılıcı gibi, her gün kafamızın üzerinde sallanıp durduğu görülüyor mu? Sonucunun mutlak belirsizliğinden başka hiç bir şeyi kesin olmayan bir savaş, tüm Avrupa'yı onbeş-yirmi milyon silahlı adamın kırıp geçirmesine teslim edecek (sayfa: 214) bir ırklar savaşı; ve eğer bu savaş henüz patlak vermiyorsa, bunun tek nedeni büyük askeri devletlerden en güçlüsünün onun sonal sonucunu önceden görme mutlak olanaksızlığı karşısında korkuya kapılmış bulunmasıdır.

1870 uluslararası işçi siyasetinin bu parlak ve yarı unutulmuş öngörü kanıtlarını yeniden Alman işçilerinin gözü önüne sermek, şimdi her zamandan daha zorunludur.

Bu iki çağrı için doğru olan şey, Fransa'da İç Savaş üzerindeki çağrı için de doğrudur. 28 Mayıs günü, Komünün son savaşçıları, Belleville [119] yamaçları üzerinde, üstün düşman güçlerine yenik düşüyor, ve iki gün sonra, 30 Mayıs günü, Marks, Genel Konsey önünde, Paris Komününün tarihsel anlamının birkaç keskin, ama öylesine kavrayışlı, ve özellikle bu konuda yazılmış son derece zengin yazının tümünde eşi boşuna aranacak derecede doğru çizgi içinde belirlenmiş bulunduğu bu çalışmayı okuyordu.

Fransa'nın 1789'dan sonraki iktisadi ve siyasal gelişmesi sonucu, elli yıldan bu yana, Paris'te hiç bir devrim proleter bir niteliğe bürünmeksizin patlak verememiştir; öyle ki, zaferden sonra, onu kanı pahasına satınalmış bulunan proletarya, kendi öz istemleri ile sahneye giriyordu. Bu istemler, Paris işçileri tarafından erişilmiş bulunan olgunluk derecesine göre, az çok bulanık, hatta karışık idiler; ama, kısacası, hepsi de kapitalistler ile işçiler arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılmasını gözetiyorlardı. Bu işin nasıl yapılacağı ise, doğrusunu söylemek gerekirse, bilinmiyordu. Ama, henüz biçimi içinde ne kadar belirsiz olursa olsun, isteğin kendisi, tek başına, kurulu toplumsal düzen için bir tehlike içeriyordu; bu istemi ileri süren işçiler henüz silahlı idiler; öyleyse iktidarda bulunan burjuvalar için, işçilerin silahsızlandırılması birinci görevdi. Bundan ötürü, işçilerin kanı pahasına kazanılmış her devrimden sonra, işçilerin yenilgisi ile sonuçlanan yeni bir mücadele patlak verir.

Bu, ilk kez olarak 1848'de böyle oldu. Parlamenter muhalefetin liberal burjuvaları, kendi partilerinin egemenliğini sağlama bağlayacak seçim reformunun gerçekleşmesini istedikleri şölenler düzenlediler. Hükümete karşı mücadelelerinde,

gitgide halka daha çok başvurma zorunda (sayfa: 215) kaldıklarından, giderek burjuvazinin radikal ve cumhuriyetçi katmanlarına üstünlük tanımaları gerekiyordu, Ama, onların arkasında da devrimci işçiler duruyordu, ve bu işçiler, 1830'dan [120] bu yana, burjuvaların ve hatta cumhuriyetçilerin düşündüklerinden çok daha büyük bir siyasal bağımsızlık kazanmış bulunuyorlardı. Hükümet ile muhalefet arasındaki bunalım patlak verince, işçiler sokak savaşlarına giriştiler. Louis-Philippe toz oldu, ve onunla birlikte seçim reformu da; onun yerine, zafer kazanmış işçilerin kendilerinin niteledikleri gibi, "toplumsal" cumhuriyet kuruldu. Toplumsal cumhuriyetten ne anlaşılması gerektiğini ise, kimse, hatta işçiler bile pek bilmiyordu. Ama şimdi işçilerin silahları vardı ve devlet içinde bir güç idiler. Bundan ötürü, iktidarda bulunan cumhuriyetçi burjuvalar ayakları altındaki toprağın daha sağlam bir duruma geldiğini sezer sezmez, ilk amaçları işçileri silahsızlandırmak oldu. Bu iş şöyle yapıldı: verilen söz, bile bile çiğnenerek, proleterler açıkça horgörülerek, işsizleri uzak bir ile sürmeye girişerek, işçiler 1848 Haziran ayaklanmasına götürüldüler. Hükümet sayıca üstün güçler toplamaya dikkat etmişti. Beş günlük kahramanca bir mücadeleden sonra, işçiler ezildiler. O zaman savunmasız tutsaklar arasında, Roma Cumhuriyetinin yıkılmasını hazırlayan iç savaşlar günlerinden bu yana bir benzeri görülmemiş bulunan bir insan kırımına girildi. Proletarya kendi öz çıkarları ve kendi öz istemleri ile ayrı bir sınıf olarak onun karşısına çıkma cüretinde bulunur bulunmaz, burjuvazi öcalmada hangi çılgınca yırtıcılığa kadar yükselebileceğini ilk kez gösteriyordu. Ve gene de 1848, 1871 burjuvazisinin kudurganlığı karşısında henüz bir çocuk oyundan başka bir şey olmadı.

Ceza, kendini bekletmedi. Eğer proletarya henüz Fransa'yı yönetemiyor idiyse, burjuvazi de artık yönetemiyordu. Hiç değilse burjuvazinin henüz çoğunlukla kralcı eğilimde olduğu, ve üç hanedancı parti [121] ile bir dördüncü cumhuriyetçi parti biçiminde bölündüğü bu dönemde demek istiyorum.

Serüvenci Louis Bonaparte'ın, bütün kilit noktalarını -ordu, polis, yönetim mekanizması- elegeçirmesini ve 2 Aralık 1851 günü [122] burjuvazinin son kalesi olan Ulusal Meclisi havaya uçurmasını sağlayan şeyler de, burjuvazinin bu (sayfa: 216) iç çekişmeleridir. İkinci İmparatorluk, ve onunla birlikte de Fransa'nın bir siyaset ve maliye serüvencileri çetesi tarafından sömürülmesi başladı; ama aynı zamanda, sanayi de, Louis-Philippe'in, büyük burjuvazinin sadece küçük bir bölümünün başkalarını dışlayıcı egemenliği ile birlikte soysuz ve pısrık sisteminin ona hiç bir zaman veremeyeceği bir atılım kazandı. Louis Bonaparte, burjuvaları işçilere karşı, ve sırası gelince işçileri de burjuvalara karşı koruma bahanesi ile, kapitalistlerin elinden siyasal iktidarlarını aldı; ama, buna karşılık, egemenliği, spekülasyon ve sınai etkinliği, uzun sözün kısası, tüm burjuvazinin yükselme ve zenginleşmesini, görülmemiş derecede kolaylaştırdı. Bununla birlikte, imparator sarayı çevresinde toplanan büyük çaplı rüşvet ve soygun da çok daha yüksek bir derecede gelişip, bu zenginleşme üzerinden büyük yüzdeler vurdular.

Ama İkinci İmparatorluk demek, Fransız şovenizmine bir çağrı, Birinci İmparatorluğun 1814'te yitirilen sınırlarının, ya da en azından Birinci Cumhuriyet [123] sınırlarının yeniden kurulmasının istenmesi demektir. Eski krallık sınırları içinde, ve aslında, 1815'in daha da budanmış sınırları içinde bir Fransız İmparatorluğu - bu durum uzun zaman süremezdi. Devirli savaşlar ve toprak genişletmeleri zorunluluğu, işte buradan geliyordu. Ama Fransız şovenlerinin imgeleme gücünü, Ren'in sol Alman kıyısının fethi kadar büyüleyen bir başka fetih yoktu. Ren üzerinde bir fersah karelik yer, Alplerde ya da başka herhangi bir yerdeki on fersah karelik bir yerden çok daha çekici geliyordu onlara. İkinci İmparatorluk varlığını sürdürdükçe, Ren'in sol kıyısına bir kerede ya da parça parça yeniden dönüş istemi, bir zaman sorunundan başka bir şey değildi. 1866 Avusturya-Prusya savaşı [124] ile bunun zamanı geldi; Bismarck'tan ve kendi aşırı-kurnaz kararsızlık siyase-

tinden umduğu "toprak ödünmeleri"nden düş kırıklığına uğradıktan sonra, Bonaparte'a artık 1870'te patlak veren ve onu Sedan'da ve dolayısıyla Wilhelmshoehe'de şapa oturtan savaştan [101] başka bir yol kalmıyordu.

Bunun zorunlu sonucu 4 Eylül 1870 Paris devrimi oldu. İmparatorluk iskambilden bir şato gibi yıkıldı, cumhuriyet yeniden ilân edildi. Ama düşman kapıdaydı: (sayfa: 217) İmparatorluk orduları, ya Metz'de iyice kuşatılmış, ya da Almanya'da tutsak idiler. Bu umutsuz durum içinde, halk, eski yasama meclisinin Paris milletvekillerine, "ulusal savunma hükümeti" olarak, örgütlenme yetkisini verdi. Savunmayı sağlamak için eli silah tutan bütün Parisliler o sırada Ulusal Muhafıza girmiş ve işçiler şimdi büyük çoğunluğu oluşturacak biçimde silahlanmış oldukları için, halk bu yetkiyi seve seve vermişti. Ama hemen salt burjuvadan bileşen hükümet ile silahlı proletarya arasındaki karşıtlık, patlak vermekte gecikmedi, 31 Ekim günü, işçi taburları Belediye Dalresine (Hotel de ville) saldırdılar ve hükümet üyelerinin bir bölümünü tutsak ettiler; ihanet, hükümet tarafından gerçek bir andını bozma, ve bazı küçük-burjuva taburların işe karışması, onlara özgürlüklerini kazandırdı ve, yabancı bir ordu tarafından kuşatılmış bir kent içinde iç savaşa yolaçmamak için, aynı hükümet iş başında bırakıldı.

Ensonu, 28 Ocak 1871 günü, aç kalmış Paris boyuneğiyordu. Ama savaş tarihinde o güne değin görülmemiş bir onurla. Tabyalar bırakıldı, tahkimatlar silahsızlandırıldı. Savaş tutsakları sayılan cephe ve gezici muhafız birliklerinin silahları teslim edildi. Ama Ulusal Muhafız, silahlarını ve toplarını korudu ve yenenler ile sadece bir bırakışma durumuna geçti. Ve yenenlerin kendileri de Paris'e bir zafer girişi yapmayı göze alamadılar. Ancak Paris'in küçük bir köşesini, onu da sadece birkaç günlüğüne işgali göze alabildiler! Ve bu zaman boyunca, Paris'i 131 gündür kuşatmış bulunan onlar, hiç bir "Prusyalı"nın yabancı saldırgana bırakılmış köşenin dar sınır-

larını aşmamasını dikkatle gözeten silahlı Paris işçileri tarafından kuşatıldılar. Parisli işçilerin, bütün imparatorluk birliklerinin silahlarını kendisine teslim ettikleri ordu üzerinde uyandırdığı saygı öylesine büyüktü; ve devrim ocağından öcalmak için gelmiş bulunan Prusyalı junkerler (toprak ağaları), bu aynı silahlı devrim karşısında saygı ile durmak ve onu selamlamak zorunda kaldılar!

Savaş sırasında, Parisli işçiler, savaşın gözüpeklikle sürdürülmesini istemekle yetinmişlerdi. Ama Paris'in tesliminden sonra barışın [125] yapılacağı şu sırada, yeni hükümet başkanı Thiers şunu anlamak zorundaydı: Parisli işçiler silahlı kalacakları sürece, varlıklı sınıfların -büyük toprak sahipleri (sayfa: 218) ve kapitalistlerin- egemenliği sürekli olarak tehlike karşısında bulunacaktı. İlk işi onları silahsızlandırmaya girişmek oldu. 18 Mart günü, Paris kuşatması sırasında halktan toplanan paralarla yapılmış bulunan Ulusal Muhafıza ait toplara elkoyma buyruğu ile, cephe birliklerini gönderdi. Girişim başarısızlığa uğradı. Paris kendini savunmak için tek bir adam gibi ayaklandı, ve Paris ile Versailles'da bulunan Fransız hükümeti arasında savaş ilân edildi; 26 Mart günü, Komün seçilmişti; 28 Mart günü ilân edildi; o güne kadar iktidarı kullanan Ulusal Muhafız Merkez Komitesi, utanç verici Paris "ahlâk polisi"ni bir buyrultu (kararname) ile kaldırdıktan sonra, Komün yararına iktidarı bıraktı. 30 Mart günü, Komün, askerlik yoklamasını ve düzenli orduyu kaldırdı, ve tüm sağlam yurttaşların katılacakları Ulusal Muhafızı tek silahlı güç olarak ilân etti; Ekim 1870'ten Nisana kadar olan konut kiralalarına ilişkin ödemeleri iptal etti, halen ödenmiş bulunan miktarları da gelecek kira ödemelerine saydı, ve belediye emniyet sandığında hacizli her türlü eşyanın satışını durdurdu. Aynı gün, Komüne seçilmiş bulunan yabancıların görevleri de onaylandı, çünkü "Komün bayrağı dünya cumhuriyetinin bayrağıdır". - 1 Nisan günü, bir Komün görevlisinin, öyleyse Komün üyelerinin de, en yüksek maaşının, [yılıda -ç.] 6.000 frangı (4.800 mark) geçmeyeceği kararlaştırıldı. Ertesi gün, kilise ile devletin ayrıl-

ması ve din işleri bütçesinin kaldırılması, bütün kilise mallarının ulusal mülkiyete dönüştürülmesi kararlaştırıldı; sonuç olarak, bütün dinsel simge, dua ve dogmaların, kısacası "herkesin bireysel vicdanı ile ilgili her şeyin" okullardan uzaklaştırılması buyruldu ve bu buyruk yavaş yavaş gerçekleştirildi. - 5 Nisan günü, Versailles birliklerinin tutsak Komün savaşçılarını her gün idam etmesi karşısında, rehinelere tutuklanmasını öngören bir buyruktu yayımlandı, ama bu buyruktu hiç bir zaman uygulanmadı. - 6 Nisan günü, Ulusal Muhafızın 137. taburu gidip giyotini aldı ve halkın sevinç gösterileri içinde herkesin önünde yaktı. - 12 Nisan günü, Komün, Napoléon tarafından, 1809 savaşıdan sonra düşmandan alınmış topraklar ile döktürülmüş bulunan Vendôme sütununu, şovenizm ve halkları anlaşmazlığa kışkırtma simgesi olduğu gerekçesiyle, yıkmayı (sayfa: 219) kararlaştırdı. Karar 16 Mayıs'ta yerine getirildi. - 16 Nisan günü, Komün, sahipleri tarafından işletilmesi durdurulmuş fabrikaların bir sayımının yapılmasını ve bu işletmelerin yönetimini o güne değin bu işletmelerde çalışan ve kooperatif birlikler içinde biraraya gelecek olan işçilere vermek ve bu kooperatif birlikleri de bir tek büyük federasyon biçiminde örgütlemek için planlar hazırlanmasını buyurdu. -- 20 Nisan günü, fırıncıların gece işini ve İkinci İmparatorluktan bu yana polis tarafından seçilen ve birinci sınıf işçi sömürücüsü olan bireyler elinde tekelleştirilmiş bulunan işbulma bürolarını kaldırdı; bu bürolar yirmi Paris ilçesi (arrondissement) belediyelerine bağlandılar. - 30 Nisan günü, Komün, işçilerin özel bir sömürüsünü oluşturan ve onların çalışma aletleri ve kredi hakkı ile çelişki durumunda bulunan emniyet sandıklarının ortadan kaldırılmasını buyurdu. - 5 Mayıs günü, Louis XVI'nin idamının telâfisi için yapılmış bulunan kefaretiler kilisesinin yıktırılmasını kararlaştırdı.

Böylece, 18 Mart'tan sonra, Paris hareketinin, o güne değin yabancı istilâya karşı mücadelenin geri-planına itilmiş bulunan sınıf niteliği, keskin ve arı bir biçimde ortaya çıktı. Komünde hemen hemen işçilerden ve işçilerin ünlü temsilci-

lerinden başka kimse bulunmuyordu; bundan ötürü Komün kararları açıkça proleter bir nitelik taşıyorlardı. Komün, ya dinin devlet karşısında özel bir sorundan başka bir şey olmadığı yolundaki ilkenin gerçekleştirilmesi gibi, cumhuriyetçi burjuvazinin salt korkaklıktan savsakladığı, ama işçi sınıfının özgür eylemi için zorunlu bir temel oluşturan reformları buyuruyor; ya da doğrudan doğruya işçi sınıfı yararına alınmış, ve bir ölçüde eski toplumsal düzende de derin çatlaklar açan kararlar ilân ediyordu. Ama tüm bunlar, kuşatılmış bir kentte, en çok bir gerçekleştirme başlangıcından başka bir şey olamazdı. Ve, daha mayısın ilk günlerinden başlamak üzere, Versailles hükümetinin durmadan daha kalabalık birliklerine karşı mücadele, tüm güçleri kendisi ile uğrattırdı.

7 Nisan günü, Versaylılar, Neuilly'de, Paris'in batı cephesi üzerinde, Seine geçidini ele geçirmişlerdi; buna karşılık, 11 Nisan günü, güney cephesinde, general Eudes'in bir saldırısı üzerine, kanlı yitkilerle püskürtüldüler. Paris, hem (sayfa: 220) de bu kentin Prusyalılar tarafından bombalanmasını kutsal şeylere karşı saygısızlık olarak damgalayan aynı kişiler tarafından, durup dinlenmeksizin bombalanmıştı. Bu aynı kişiler, Sedan ve Metz [126] tutsağı Fransız askerlerinin, onlara Paris'i yeniden fethettirmek için, bir an önce yurda gönderilmelerini, Prusya hükümetinden dilenircesine istiyorlardı. Bu birliklerin kerteli gelişi, mayıs başlarından sonra, Versaylılara kesin bir üstünlük kazandırdı. Bu durum, daha 23 Nisanda, Thiers, Komünün önerisi üzerine başlayan ve tutsak olarak alıkonan Paris başpiskoposu [1*] ve başka bir sürü papazın, Komüne iki kez seçilen, ama Clairvaux'da tutsak bulunan bir tek Blanqui ile değiştirilmesini gözeten görüşmeleri kestiği zaman ortaya çıktı. Ve Thiers'nin dilindeki ton değişikliğinde kendini daha da çok duyurdu; o güne kadar savsaklayıcı ve ikircil olan Thiers, birdenbire saygısız, tehdit edici, kaba kesildi. Güney cephesinde Versaylılar, 3 Mayıs günü, Moulin-Saquet tabyasını, 9 Mayıs günü top ateşiyle baştanbaşa yıkılmış Issy kalesini, 14 Mayısta da Vanves kalesini aldılar. Batı cephesinde, birçok

köy ve istihkâmlara bitişik yapıları ele geçirerek, yavaş yavaş surun kendisine doğru ilerlediler. Aynın 12'sinde, ihanet ve Ulusal Muhafız gözcü postasının savsaklaması sonucu kente girmeyi başardılar. Kuzey ve doğudaki kaleleri işgal eden Prusyalılar, Versaylıların, bırakışma ile kendilerine yasaklanmış bulunan kentin kuzeyindeki topraklardan ilerlemelerine gözyumdular, ve böylece, Parislilerin sözleşme aracılığıyla korunduklarını sandıkları ve bu yüzden pek asker bulundurmadıkları geniş bir cephe üzerinden saldırmalarını sağladılar. Bundan ötürü, Paris'in batı yarısında, asıl lüks kentinde ancak az bir direniş oldu. İstilâ birlikleri doğu yarıya, asıl işçi mahallelerine yaklaştıkları ölçüde, direnç daha zorlu ve direngen oldu. Komünün son savunucuları ancak sekiz günlük bir savaştan sonradır ki Belleville ve Ménilmontant tepeleri üzerinde yenik düştüler, ve savunmasız erkek, kadın ve çocukların, bütün hafta süren ve durmadan artan yığınsal toplu kırımları, işte o zaman doruğuna vardı. Tüfek artık yeterince çabuk öldürmüyordu, yeniklerin yüzlercesi (sayfa: 221) birarada makineli tüfekle öldürüldüler. Son yığınsal insan kırımının yapıldığı Père-Lachaise mezarlığındaki Federeler Duvarı, proletarya kendi hakkı için ayaklanmaya cüret eder etmez yönetici sınıfın yetenekli olduğu taşkın öfkenin aynı zamanda hem dilsiz hem de uzdilli tanığı olarak, bugün hâlâ ayaktaadır. Sonra, bütün komüncülerin öldürülmesinin olanaksızlığı görülünce, sıra, yığınsal tutuklamalara, tutsaklar sıralarından gelişigüzel seçilmiş kurbanların öldürülmesine, ötekilerin de savaş divanlarının önüne çıkarılmayı beklemek üzere, büyük kamplara sürgün cezasına geldi. Paris'in kuzey yarısı çevresinde ordugâh kurmuş bulunan Prusya birliklerine, hiç bir kaçağı geçirmeme buyruğu verilmişti; ama erler kendilerine verilen buyruktan çok insanlığın sesini dinledikleri zaman, subaylar çoğu kez gözlerini yumdular; ve çok insanca davranan ve Komün savaşçısı oldukları besbelli birçok insanın geçmesine gözyuman Saksonya kolordusunu özellikle övmek gerekir.

*

Eğer, bugün, yirmi yıl sonra, geriye doğru, 1871 Paris Komününün etkinlik ve tarihsel anlamı üzerine bir gözatarsak, Fransa'da İç Savaş'ın bu konuda vermiş bulunduğu betimlemeye yapılacak bazı katmalar olduğu ortaya çıkar.

Komün üyeleri, Ulusal Muhafız Merkez Komitesinde egemenlik kurmuş bulunan bir blankiciler çoğunluğu ile, çoğu prudoncu sosyalistlerden bileşen Uluslararası İşçi Birliği üyelerinin oluşturduğu bir azınlık biçiminde bölünüyorlardı. Genel olarak, blankiciler o sıralarda sadece devrimci içgüdü ile, proleter içgüdü ile sosyalist idiler; aralarından sadece küçük bir bölümü, Alman bilimsel sosyalizmini bilen Vaillant sayesinde daha büyük bir ilke açıklığına erişmiş bulunuyordu. İktisadi düzeyde, bugünkü anlayışımıza göre Komünün yapmış olması gereken birçok şeyin savsaklanmış bulunması da, böyle açıklanır. Kavranması en güç olan şey, kuşkusuz Fransız Bankasının kapıları önünde durduran o kutsal saygıdır. Bu, ayrıca ağır bir siyasal yanlışlık da oldu. Komünün elindeki banka, onbin rehineden daha değerliydi. Bu, Komün ile barış yapması için, Versailles hükümeti (sayfa: 222) üzerinde baskı yapan tüm Fransız burjuvazisi demekti. Ama asıl şaşılacak şey, blankici ve prudonculardan bileşmiş Komün tarafından gene de yapılmış bulunan birçok doğru şeydir. Komünün iktisadi buyruklarının sorumluluğunun, şanlı ve daha az şanlı yönleri ile, en başta prudonculara düştüğü kendiliğinden anlaşılır - tıpkı siyasal eylem ve eksikliklerin sorumluluğunun blankicilere düşmesi gibi. Ve her iki durumda da, tarihin ironisi -doktrinerlerin iktidara geçtikleri her zaman olduğu gibi-, her iki akım yandaşlarının, kendi okul öğretilerinin onlara buyurduğu şeyin tam tersini yapmalarını istedi.

Küçük köylülük ve zanaatçının sosyalisti olan Proudhon, ortaklıktan (association) kesin olarak hoşlanmıyordu. Ortaklık konusunda, onun yarardan çok sakınca içerdiğini, doğası gereği kısır, hatta işçinin özgürlüğünü engelleyebildiği için zararlı olduğunu; verimsiz ve engelleyici, bağımsız koşulsuz bir

dogma olarak, işçinin özgürlüğü ile olduğu kadar, emek tasarrufu ile de çeliştiğinden, zararlarının yararlarından daha hızlı arttığını; onun karşısında, rekabet, işbölümü ve özel mülkiyetin, iktisadi güçler olarak kalacaklarını söylüyordu. İşçilerin ortaklığı, örneğin demiryolları gibi, ancak büyük sanayi ve büyük işletmelerin oluşturduğu istisnai durumlar -Proudhon bunları böyle adlandırır- için yersiz olmayacaktır (bkz: *Idée générale de la révolution*, 3. étude).

1871 yılında, hatta zanaatçılığın merkezi olan Paris'te bile, büyük sanayi bir istisna olmaktan öylesine çıkmıştı ki, Komünün en önemli buyrultusu, sadece, işçilerin ortaklığına dayanmakla kalmayacak, ama bütün bu ortaklıkları büyük bir federasyon içinde toplayacak bir büyük sanayi ve hatta manüfaktür örgütü kuruyordu; uzun sözün kısası, Marks'ın İç Savaş'ta çok haklı olarak söylediği gibi, sonunda komünizme, yani Proudhon öğretisinin tam tersine varacak olan bir örgüt. Ve Komünün prudoncu sosyalizm okulunun mezarı olmasının nedeni de budur. Bu okul, bugün, Fransız işçi çevrelerinde yok oldu; şimdi bu çevrelerde, "marksist"ler olduğundan daha az olmamak üzere, "olanakçılar" [127] arasında da, Marks'ın teorisi sözgötürmez bir biçimde egemendir. Prudoncular, hâlâ ancak "radikal" burjuvazi içinde (sayfa: 223) bulunurlar.

İşler blankiciler için de daha iyi gitmedi. Komploculuk okulunda yetişmiş, kendine özgü sıkı bir disiplin ile birbirlerine bağlanmış bulunan blankiciler, görece küçük bir sayıdaki kararlı ve iyi örgütlenmiş adamın, zamanı geldiğinde, sadece iktidarı ele geçirmeye değil, ama büyük bir yılmazlık ve gözüpeklik göstererek, halk yığınını devrim içine çekmeyi ve onu küçük yönetici birlik yöresinde toplamayı başarmak için yeterince uzun bir zaman iktidarda kalmaya da yetenekli olduğu fikrinden yola çıkıyorlardı. Bunun için, her şeyden önce, tüm iktidarın yeni devrimci hükümetin elleri arasında en sıkı diktatörce merkezleşmesi gerekiyordu. Ve, çoğunlukla bu blan-

kiçilerden bileşen Komün ne yaptı? Taşradaki Fransızlar için yayınladığı bütün bildirelerinde, Komün, onları, tüm Fransız komünlerinin Paris ile özgür bir federasyonuna, ilk kez olarak gerçekten ulusun kendisi tarafından kurulacak ulusal bir örgütlenmeye çağırıyordu. Önceki merkezi hükümetin bastırıcı gücüne, Napoléon tarafından 1798'de kurulmuş, ondan sonra da, gönül borcu ile, her yeni hükümet tarafından yeniden ele alınıp karşıtlarına karşı kullanılmış bulunan ordu, siyasal polis ve bürokrasiye gelince, Paris'te alaşağı edilmiş bulunduğu gibi, her yerde alaşağı edilmesi gereken şey, işte bu gücün ta kendisi idi.

Komün, işçi sınıfının, bir kez iktidara geçtikten sonra, eski devlet makinesi ile yönetmeye devam edemeyeceğini hemen kabul etme zorunda kaldı; daha yeni elde etmiş bulunduğu kendi öz egemenliğini yeniden yitirmemek için, bu işçi sınıfı, bir yandan o zamana değin kendisine karşı kullanılmış bulunan eski baskı makinesini ortadan kaldırmalı, ama, öte yandan, kendi öz vekil ve memurlarını her zaman ve istisnasız görevden alınabilir ilân ederek, onlara karşı da güvenlik önlemleri almalıydı. O güne değin, devletin ayırıcı özelliği neye dayanıyordu? Toplum, başlangıçta basit işbölümü aracıyla, kendi ortak çıkarlarını gözetmek için kendi öz örgenliklerini kurmuştu. Ama, zamanla, doruğunu devlet iktidarının oluşturduğu bu örgenlikler, kendi öz özel çıkarlarına hizmet ederek, toplumun hizmetkârları olmaktan çıkıp onun efendileri durumuna dönüşmüşlerdi. Bu, örneğin, sadece soydan geçme krallıkta değil, ama demokratik (sayfa: 224) cumhuriyette de görülebilir. "Politikacı"lar hiç bir yerde Kuzey Amerika'da olduklarından daha yalıtık ve daha güçlü bir klan oluşturmazlar. Orada, iktidarda nöbet değiştiren iki büyük partiden herbiri, siyaseti kendine iş edinen, eyaletlerin yasama meclislerinde olduğu gibi Birlik yasama meclislerindeki koltuklar üzerinde de spekülasyon yapan, ya da partileri yararına ajitasyon aracıyla geçinen ve partisinin zaferi üzerine çeşitli görevlerle ödüllendirilen kişiler tarafından yönetilir. Amerikalıların otuz

yıldan beri taşınmaz duruma gelmiş bulunan bu boyunduruktan kurtulmak için ne kadar çaba gösterdikleri, ve her şeye karşın, bu çürüme bataklığına durmadan daha derin bir biçimde nasıl battıkları yeterince bilinir. Devlet gücünün, başlangıçta basit bir aletinden başka bir şey olmayacağı toplum karşısında nasıl bağımsızlaştığını en iyi Amerika'da görebiliriz. Bu ülkede ne hanedan vardır, ne soyluluk, (Kızılderililerin gözetimine atanmış bir avuç asker bir yana bırakılırsa) ne sürekli ordu, ne de değişmez görevler ve emeklilik hakkı ile birlikte bürokrasi. Ve gene de, orada, devlet iktidarını ele geçirmek ve onu hem de en utanmaz erkekler için en bozulmuş araçlarla sömürmek üzere nöbetleşen iki büyük spekülâtör politikacılar çetesi vardır; ve ulus, sözümona onun hizmetinde olduklarını söyleyen, ama gerçeklikte ona egemen olup onu soyan bu iki büyük politikacılar karteli karşısında, güçsüzdür.

Başlangıçta toplumun hizmetkârları olan devlet ve devlet organlarının, toplumun efendileri durumuna, önceki tüm rejimlerde kaçınılmaz olan bu dönüşümünü önlemek için, Komün, iki şaşmaz araç kullandı. İlkin, yönetim, adalet ve öğretim işlerindeki bütün görevlileri, ilgililerin genel oya dayanan seçim aracıyla istediğini seçmesi, ve elbette, bu aynı ilgililer tarafından her an görevden alınabilmesi ilkesine bağladı. Ve, ikinci olarak, en aşağısından en yükseğine, bütün hizmetlere, öbür işçilerin aldıkları ücretten başka bir karşılık ödemedi. Genel olarak ödediği en yüksek görevli maaşı 6.000 frank idi. Böylece, temsil organlarına gönderilen delegelerin sınırlı yetkileri dışında, mevki ve ikbal avcılığına karşı etkin bir engel konmuş oluyordu.

Şimdiye değinki biçimi ile devlet gücünün bu parçalanması ve gerçekten demokratik yeni bir iktidar ile değiştirilmesi, (sayfa: 225) İç Savaş'ın üçüncü bölümünde ayrıntılı bir biçimde betimlenmiştir. Ama, bu konunun bazı yönleri üzerinde burada kısaca durmak zorunlu idi, çünkü, özellikle Almanya'da, devlet boşınanı, felsefeden, burjuvazinin ve hatta

birçok işçinin ortak bilincine geçmiş bulunuyor. Filozofların kafasında devlet, "Fikir'in gerçekleşmesi" ya da Tanrının dünya üzerindeki felsefi dile çevrilmiş saltanatı, sonsuz doğruluk ve adaletin gerçekleştiği ya da gerçekleşeceği alandır. Devlete ve devlete ilişkin her şeye karşı duyulan, ve beşikten beri, tüm toplumun bütün işleri ve bütün ortak çıkarlarının, şimdiye değin olduğundan, yani devlet ve onun gereğince yerleşmiş otoriteleri tarafından çekilip çevrildiklerinden başka türlü çekilip çevrilemeyeceklerini düşünmeye alışıldığı ölçüde kolay yerleşen o boşinana dayalı saygı da işte buradan gelir. Ve soydan geçme krallığa karşı duyulan güvenden kurtulup da, demokratik cumhuriyet için güven beslemeye başladığı zaman, son derece gözüpek bir adım atılmış olduğu sanılır. Ama, gerçeklikte, devlet bir sınıfın bir başkası tarafından ezilmesi için bir makineden başka bir şey değildir, ve bu, krallıkta ne kadar böyle ise, demokratik cumhuriyette de o kadar böyledir; bu konuda söylenebilecek en hafif şey, devletin, muzaffer proletaryanın sınıf egemenliği için mücadelede kalıt olarak aldığı, ve tıpkı Komün gibi, en zararlı yönlerini hemen budamaktan kendini alamayacağı bir kötülük olduğudur; yeni ve özgür toplumsal koşullar içinde yetişmiş bir kuşak, bütün bu devlet hurdasını başından savacak bir duruma gelinceye değin.

Sosyal-demokrat hamkafa (philistin), [128] son zamanlarda proletarya diktatörlüğü sözünün söylendiğini duymakla yararlı bir teröre kapılmıştır. Eh peki, baylar, bu diktatörlüğün neye benzediğini bilmek ister misiniz? Paris Komününe bakınız, Paris Komünü, proletarya diktatörlüğü idi. (sayfa: 226) Londra, Paris Komününün 20. yıldönümü için,

18 Mart 1891.

F. ENGELS

Neue Zeit, Bd. 2, n° 28,
1890-1891 içinde, ve Marks'ın
Der Bürgerkrieg in Frankreich, Berlin 1891, yapıtı içinde ya-
yımlanmıştır

Karl Marks

**ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ
GENEL KONSEYİNİN**

**FRANSIZ-ALMAN SAVAŞI ÜZERİNE
BİRİNCİ ÇAĞRISI [129]**

**AVRUPA VE BİRLEŞİK DEVLETLER'DEKİ
ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ ÜYELERİNE**

Uluslararası İşçi Birliğinin kuruluş çağrısında, Kasım 1864'te, şöyle diyorduk:

"Çalışan sınıfların kurtuluşu, bunların kardeşçe uyum içinde bulunmalarını gerektiriyorsa, ulusal önyargıları harekete geçiren ve halkların kanlarını ve varlıklarını korsanca savaşlarda çarçur eden, canice amaçlar güden bir dış politika altında bu büyük görevi nasıl yerine getireceklerdir?"

Enternasyonalin benimsediği dış siyaseti de şu terimlerle tanımlıyorduk:

"Uluslararası ilişkilere egemen olan kurallar kadar, tek tek kişiler arasındaki ilişkilere de egemen olması gereken basit ahlâk ve adalet yasalarını savunma."

İktidarını Fransa'daki sınıflar mücadelesini sömürerek kapmış ve onu dışardaki süreli savaşlar aracıyla sürdürmüş bulunan Louis Bonaparte'ın, daha baştan beri Enternasyonale tehlikeli bir düşman olarak davranmasında şaşılacak hiç bir şey yok. Plebisit'in [130] öngününde, Enternasyonalin kendisine karşı bir öldürme komplosuna karışan gizli bir demek olduğu yolundaki, dörtbaşı bayındır saçmalığı kısa zamanda kendi öz yargıçları tarafından ortaya çıkarılmış bulunan bahane ile, Uluslararası İşçi Birliği yönetim komitelerinin Paris, Lyon, Rouen, Marsilya, Brest, vb., tüm Fransa'daki üyelerine karşı bir baskın düzenledi. Enternasyonalin Fransız kesimlerinin gerçek suçu ne idi? Onlar plebisiti oylamanın, içte despotizm ve dışta da savaş için oy verme demek olduğunu söylemişlerdi. Eğer Fransa'nın bütün büyük kentlerinde, bütün sanayi merkezlerinde, işçi sınıfı, plebisiti yoksamak için tek bir adam gibi ayağa kalkmışsa, bu gerçekten onların başarısı olmuştur. Ne yazık ki, kırsal bölgelerin hantal bilisizliği dengede ağır bastı. Borsalar, hükümetler, egemen sınıflar ve Avrupa basını, plebisiti Fransız imparatorunun (sayfa: 227) Fransız işçi sınıfı üzerindeki büyük bir zaferi olarak kutladılar; gerçeklikte bu bir bireyin değil, ama koca ulusların öldürülme işareti oldu.

1870 Temmuz savaş komplosu, [131] 1851 Aralık hükümet darbesinin [122] düzeltilmiş bir baskısından başka bir şey değildir. İlk bakışta, iş öylesine saçma göründü ki, Fransa onu gerçekten ciddiye almak istemiyordu. O daha çok, bakanların savaş üzerindeki sözlerini basit bir borsa spekülasyonu manevrası olarak eleştiren milletvekiline [2*] inanıyordu. Savaş, 15 Temmuzda, yasama topluluğuna ensonu resmen buyurulduğu zaman, tüm muhalefet geçici savaş ödeneklerine karşı oy verdi; hatta Thiers bile savaşı "iğrenç" olarak kınadı; Paris'in tüm bağımsız gazeteleri savaşa karşı çıktılar, ve, şaşılacak şey, taşra basını hemen hemen oybirliği ile onlara katıldı.

Bununla birlikte, Enternasyonalin Parisli üyeleri yeniden işe koyulmuşlardı. 12 Temmuz günlü Réveil'de [132] , aşağı-

daki parçalan aldığımız "Bütün Ulusların İşçilerine" başlıklı bildirelerini yayımladılar:

"Bir kez daha" diyorlardı, "Avrupa dengesi ve ulusal onur bahanesi ile, siyasal niyetler dünya barışını tehdit ediyor. Fransız, Alman, İspanyol işçileri, seslerimiz savaşa karşı bir kınama çağlığı içinde birleşsin! ... Bir üstünlük ya da hanedan sorunu için savaş, işçilerin gözünde, canice bir saçmalaktan başka bir şey olamaz. Kendilerini kan vergisinden bağışık tutan ya da halkların başına gelen felaketlerde yeni bir spekülasyon kaynağı bulan kimselerin savaş çağlıklarını, barış, iş ve özgürlük isteyen bizler protesto ederiz! ... Almanya'daki kardeşler! Bölünmemiz, Ren'in her iki kıyısında da, despotizmin dörtbaşı bayındır bir zaferinden başka bir şey getirmez. Bütün ülkelerin işçileri! Ortak çabalarımızın sonucu ne olursa olsun, biz, Uluslararası İşçi Birliğinin ülke sınırları tanımaz üyeleri, biz size, bozulmaz bir dayanışma güvencesi olarak, Fransa işçilerinin iyi dilek ve selamlarını gönderiyoruz!"

Paris kesiminin bu bildirgesi, birçok benzer Fransız çağrılarını ile izlendi. Biz burada bu çağrılardan sadece 22 Temmuz (sayfa: 228) günü Marseillaise'de [133] yayımlanmış bulunan Neuillysur-Seine bildirisinden bir parça alabiliyoruz:

"Savaş âdil midir? Savaş ulusal mıdır? Hayır! Savaş, bir hanedan savaşıdır. İnsanlık, demokrasi ve Fransa'nın gerçek çıkarları adına, Enternasyonalin savaşa karşı protestosuna tamamen ve var gücümüzle katılıyoruz!"

Bu protestolar, çok geçmeden belirtici (karakteristik) bir olayın da gösterdiği gibi, Fransa işçilerinin gerçek duygularını dile getiriyorlardı. İlk Louis Bonaparte'ın başkanlığı altında örgütlenmiş bulunan On Aralık Çetesi, [134] savaş ateşi çırpınmalarını göstermek üzere, "iş gömlekleri" giydirilerek Paris sokaklarına salıverildiği zaman, dış mahalelerin gerçek işçileri barıştan yana öylesine ezici gösterilerle yanıt verdiler

ki, polis müdürü Piétri, sadık Paris halkının uzun zaman bastırılmış yurtseverliği ile savaş için taşkın coşkusu yeterince gösterdiğini öne sürerek, bütün bu sokak siyasetine hemen son vermenin iyi olacağını düşündü.

Louis Bonaparte'ın Prusya'ya karşı savaşının gidişi ne olursa olsun, İkinci İmparatorluğun ölüm çanı, Paris'te daha şimdiden çalmış bulunuyor. İmparatorluk, başlamış olduğu gibi, bir parodi ile bitecektir. Ama Louis Bonaparte'a onsekiz yıl boyunca kandökücü onarılmış imparatorluk kaba-güldürüsünü oynama iznini verenlerin Avrupa hükümetleri ile egemen sınıfları olduğunu da unutmayalım.

Alman yanından savaş, bir savunma savaşıdır. Ama Almanya'yı kendini savunma zorunluluğu içine kim koydu? Louis Bonaparte'ın onunla savaşmasını kim sağladı? Prusya! Bu aynı Louis Bonaparte ile, içerde halk muhalefetini ezmek ve Almanya'yı Hohenzollern hanedanına bağlamak için gizlice elbirliği eden, Bismarck'tır. Eğer Sadowa savaşı [99] kazanılacak yerde yitirilmiş olaydı, Fransız taburları Prusya'nın müttefikleri olarak Almanya'yı doldururlardı. Zaferinden sonra, Prusya, bir an için bile olsa, köleleştirilmiş bir Fransa karşısına özgür bir Almanya çıkarmayı düşündü mü? Tam tersine. Bir yandan kendi öz sisteminin tüm doğuştan güzelliklerini özenle korurken, onlara bir de İkinci İmparatorluğun tüm püf noktalarını, gerçek despotizmi ile düzmece demokratizmini, siyasal aldatmacaları ile mali dalaverelerini, tumturaklı lafazanlığı ile aşağılık (sayfa: 229) hokkabazlıklarını ekledi. O zamana değin Ren'in sadece bir kıyısında çiçek açan bonapartıcılık, şimdi öbür kıyısında da benzerini buluyordu. Böylesine bir durumdan, savaştan başka ne çıkabilirdi?

Eğer Alman işçi sınıfı bugünkü savaşın sıkı sıkıya savunucu niteliğini yitirip, Fransız halkına karşı bir savaş biçiminde yozlaşmasına izin verirse, ister yengi ister yenilgi, her ikisi de bir yıkım olacaktır. Bağımsızlık savaşı denilen savaş-

lardan sonra Almanya üzerine çökmüş bulunan tüm acılar, yeni bir yoğunlukla yeniden canlanacaklardır.

Bununla birlikte, Enternasyonal ilkeleri, Alman işçi sınıfı içinde böylesine yürek karartıcı bir sonuçtan korkmamızı gerektirmeyecek kadar yayılmış ve kökleşmiştir. Fransız işçilerin sesleri Almanya'da bir yankı bulmuştur. Brunswick'te, 16 Temmuzda yapılmış bir işçi yığın mitingi, Paris bildirgesi ile tam bir birlik içinde bulunduğunu açıklamış, Fransa'ya karşı her türlü ulusal uyuşmazlık fikrini yadsımış, ve şu sözcüklerle biten kararları oylamıştır:

"Biz bütün savaşların, ama her şeyin üstünde hanedan savaşlarının düşmanıyız. ... Derin bir sıkıntı ve derin bir acı ile, bir savunma savaşına kaçınılmaz bir kötülük olarak katlanma zorunda kaldık; ama biz aynı zamanda, tüm Alman işçi sınıfını, savaş ya da barışa karar verme yetkisini halkların kendileri için isteyerek, ve böylece onları kendi öz yazgılarının efendileri durumuna getirerek, bu engin toplumsal mutsuzluğun geri dönmesini olanaksız kılmak, için çalışmaya çağırıyoruz."

Chemnitz'de, 50.000 Saksonya işçisini temsil eden bir delegeler mitingi, şu kararı oybirliği ile kabul etti:

"Alman demokrasisi, ve özellikle sosyal-demokrat parti işçileri adına, bu savaşın salt hanedan savaşı olduğunu ilân ederiz... Fransa işçilerinin bize uzattıkları kardeşçe eli sıkamakla mutluyuz. Uluslararası İşçi Birliğinin Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz! sloganına saygılı, bütün ülkelerin işçilerinin dostlarımız ve bütün ülkelerin despotlarının da düşmanlarımız olduklarını hiç bir zaman unutmayacağız!"

Enternasyonalin Berlin kesimi de Paris bildirgesini yanıtlamıştır: (sayfa: 230)

Karl Marks

"Protestonuza büyük bir ciddilikle katılıyoruz... Ne bora-zan sesinin, ne top gürlemesinin, ne yengi ne de yenilginin, bizi bütün ülkeler işçilerinin birliği için ortak çalışmadan dön-düremeyeceklerine, büyük bir ciddilikle söz veriyoruz."

Dileriz ki öyle olsun!

Bu intihar savaşının arka planında, Rusya'nın korkunç yüzü fırsat kollamaktadır. Güncel savaş işaretinin, tam da Rus hükümetinin kendi stratejik demiryollarını bitirip, birliklerini Prut yönünde toplamış bulunduğu bir anda verilmesi, kötü bir işaretir. Almanların bonapartçı saldırıya karşı bir savunma sa-vaşında haklı olarak kazandıkları sevgi ne kadar büyük olursa olsun, eğer Alman hükümetinin Kazağa başvurmasına ya da Kazak yardımı kabul etmesine izin verirlerse, bu sevgiyi hemen yitireceklerdir. Almanya'nın, Napoléon I'e karşı verdiği savunma savaşından sonra, onlarca yıl boyunca çarın ayakla-rına kapanıp kaldığını unutmasınlar.

İngiliz işçi sınıfı, Fransa ve Almanya emekçilerine kar-deşçe bir el uzatıyor. İngiliz işçi sınıfı, kendini duyuran kor-kunç savaş nasıl bir gidiş alırsa alsın, bütün ülkeler işçilerinin müttefikliğine, sonunda savaşı yokedeceğine derinden derine inanıyor. Resmi Fransa ile resmi Almanya kendilerini bir kar-deş öldürme savaşının içine atarlarken, Fransa ve Almanya iş-çileri birbirlerine barış ve dostluk mesajları gönderiyorlar. Geçmiş tarihte eşi görülmeyen bu benzersiz olgu, yolu, daha aydınlık bir geleceğe açıyor. Bu olgu, iktisadi sefaleti ve siya-sal taşkınlığı ile birlikte eski topluma karşıt olarak, her ulus içinde aynı ilke: Emek ilkesi egemen olacağı için, uluslararası kuralının Barış olacağı yeni bir toplumun doğmakta olduğunu da tanıtıyor! Bu yeni toplumun öncüsü ise, Uluslararası İşçi-ler Birliğidir.

256, High Holborn, Londra, Western Central, 23 Temmuz 1870
Marks tarafından 19-23 Temmuz 1870'te yazılmıştır Temmuz
1870'te broşür biçiminde İngilizce olarak, ve Ağustos- Eylül 1870'te
de Almanca, Fransızca ve Rusça dillerinde bildiriler halinde ve ay-
rıca basında yayımlanmıştır (sayfa: 231)

**ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ
GENEL KONSEYİNİN**

**FRANSIZ-ALMAN SAVAŞI ÜZERİNE
İKİNCİ ÇAĞRISI [129]**

**AVRUPA VE BİRLEŞİK DEVLETLER'DEKİ
ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ ÜYELERİNE**

23 Temmuz günlü birinci çağrımızda şöyle diyorduk:

"İkinci İmparatorluğun ölüm çanı, Paris'te daha şimdiden çalmış bulunuyor. İmparatorluk, başlamış olduğu gibi, bir parodi ile bitecektir. Ama Louis Bonaparte'a onsekiz yıl boyunca kandökücü onarılmış imparatorluk kaba-güldürüsünü oynama iznini verenlerin Avrupa hükümetleri ile egemen sınıfları olduğunu da unutmayalım."

Böylece, hatta savaş harekâtı gerçekten başlamadan önce bile, biz bonapartçı kuruntuyu geçmişe karışmış bir şey olarak ele alıyorduk.

İkinci İmparatorluğun yaşayabilirliği üzerinde yanılmadığımız gibi, Alman savaşının "sıkı sıkıya savunucu niteliğini yitirip, Fransız halkına karşı bir savaş biçiminde yozlaşması"ndan korkmakta da haksız değildik. Savunma savaşı, gerçekte, Louis Bonaparte'ın teslim olması, Sedan teslim şartlaşması [101] ve Paris'te cumhuriyet ilânı ile tamamlanmıştır. Ama bu oylardan çok önce, daha imparatorluk ordularının derin kokuşmuşluğu ortaya çıktığı sırada, Prusya askeri kamarılları fetih yolunu seçmiş bulunuyordu. Gerçi yolu üzerinde kötü bir engel vardı: Kral Wilhelm'in savaşın başındaki bildirgeleri. Kuzey Almanya Diyetindeki hükümdarlık söylesinde, kral, Fransız halkı ile değil, Fransızların imparatoru ile savaşacağını büyük bir ciddilik içinde açıklamıştı. 11 Ağustos günü Fransız halkı için yayınladığı bir bildirgede şöyle diyordu:

"İmparator Napoléon, Fransız halkı ile barış içinde yaşamak isteyen ve her zaman istemekte olan Alman ulusuna karşı, karadan ve denizden saldırıya geçti: bu saldırıyı püskürtmek için Alman ordularının komutasını elime almış, ve askeri zorunluluklardan ötürü Fransa sınırlarını aşma (sayfa: 232) zorunda kalmış bulunuyorum."

Alman ordularının komutasını ancak "saldırıyı püskürtmek için" eline aldığını açıklayarak, savaşın "salt savunucu niteliği"ni olumluamakla yetinmiyor, sadece "askeri zorunluluklardan ötürü" Fransa sınırlarını aşma zorunda kalmış bulunduğunu da ekliyordu kral. Savunucu bir savaş, "askeri zorunluluklar" tarafından gerektirilen saldırgan hareketi, elbette dışalayamaz.

Böylece, bu çok dindar kral, Fransa ve dünya önünde sıkı sıkıya savunucu bir savaş yapacağına söz vermiş bulunuyordu. Onu bu cafcıflı sözden nasıl kurtarmalıydı? Sahneye koyucular, onu Alman ulusunun kesin buyruğuna istemeye istemeye boyun eğen bir kral olarak göstermeliydiler. Profesörleri, ka-

pitalistleri, belediye meclisi üyeleri, ve yazarçizerleri ile birlikte, Almanya liberal burjuvazisine hemen yönergeyi verdiler. Siyasal özgürlük için mücadelelerinde, 1846'dan 1870'e değin, görülmemiş bir kararsızlık, yeteneksizlik ve ödleklik örneği göstermiş bulunan bu burjuvazi, Avrupa sahnesinde Alman yurtseverliğinin, kükreyen aslanı görünüşü altında çıkmaktan elbette büyük bir sevinç duydu. Kendine siyasal bağımsızlık görünüşü verdi ve Prusya hükümetine... bilin bakalım neyi zorla kabul ettirmeye çalıştı? Gene bu hükümetin gizli planlarını! Bağıra çağıra Fransız Cumhuriyetinin parçalanmasını isteyerek, Louis Bonaparte'ın yanılmazlığına olan direngen ve yarı-dindar inancından ötürü haksızlığını kabul etti. Biraz bu gözüpek yurtseverlerin ileri sürdüklerini dinleyelim!

Alsas-Loren halkının, kendini Almanya'nın kollarına atmak için yanıp tutuştuğunu ileri sürme cüretinde bulunmazlar; tam tersine, Fransız yurtseverliğinden ötürü cezalandırılmak için, kentten bağımsız bir kale tarafından korunan Strasbourg, kenti yakıp yıkan ve savunmasız kent halkının büyük bir bölümünü öldüren patlayıcı "Alman" obüsleri ile, altı gün boyunca kesin olarak nedensiz ve barbarca bir biçimde bombalandı! Gene de bu iller toprağının eski Alman İmparatorluğunun bir parçasını oluşturduğu bir zaman olmuştu. [135] Bu nedenle, görünüşe göre, toprak ve bu toprakta yetişmiş bulunan insanal varlıkların, zamanaşımına bağlı olmayan Alman milliyeti olarak zoralmına (sayfa: 233) çarpıtılmaları gerekiyor. Eğer Avrupa haritası bu antikacı kafasına göre yeniden çizilecekse, Brandebourg Seçici prensinin, Prusya'daki yurtlukları dolayısıyla, Polonya Cumhuriyetinin bağımlısı (Vassal) olduğunu aman unutmayalım. [136]

Bununla birlikte, en kötü niyetli yurtseverler, Fransız saldırısına karşı "maddi bir güvence" olarak Almanca konuşan Alsas ve Loren'i isterler. Bu aşağılık kanıt birçok kendi halinde kişiyi şaşırttığından, üzerinde daha uzunca durma zorundayız.

Kuşku yok ki, Ren'in öbür kıyısının dış görünüşüne oranla, Alsas'ın genel dış görünüşü ve Bâle ile Germersheim arasında hemen hemen yarı yolda Strasbourg gibi büyük bir müstahkem mevkiin varlığı, Güney Almanya'ya karşı bir Fransız saldırısını çok kolaylaştırır, oysa Fransa'ya Güney Almanya'dan gelen bir saldırı karşısına özel güçlükler çıkartırlar. Üstelik, Almanca konuşan Alsas ve Loren'in ilhakının, bütün uzantısı boyunca Vosges dağları doruğunun ve onun kuzey geçitlerini koruyan kalelerin egemeni olacağı için, Güney Almanya'ya çok daha güçlü bir sınır vereceğinden de hiç bir kuşku yok. Eğer Metz de ilhak edilseydi, Fransa bir anda Almanya'ya karşı bellibaşlı iki harekât üssünden yoksun kalırdı; ama bu, onu Nancy ya da Verdun'de yeni üsler kurmaktan alıkoymazdı. Almanya, Coblençe, Mayence, Germersheim, Rastadt ve Ulm gibi, Fransa'ya karşı her türlü, ve bu savaşta adamakıllı kullanılmış bulunan harekât üssüne sahip olduğu sürece, Strasbourg ile Metz'i, o kıyıda bulunan azbuçuk önemli topu topu bu iki kaleyi Fransa'ya hangi yüzle çok görebilir?

Üstelik, Strasbourg, Güney Almanya'yı, ancak o Kuzey Almanya'dan ayrı bir güç olduğu sürece tehdit eder. Güney Almanya, 1792'den 1795'e değin, bu yönden hiç bir zaman saldırıya uğramadı, çünkü Fransız Devrimine karşı Prusya onun ortağı idi; ama Prusya 1795'te ayrı bir barış yapar, [137] ve Güneyi kendi başına bırakır bırakmaz, Strasbourg'un üs olarak kullanılması ile, Güney Almanya'ya karşı saldırılar başladı ve 1809'a değin sürdü. Gerçekte, birleşmiş Almanya, bugünkü savaşta olduğu gibi, bütün askerlerini Sarrelouis ve Landau arasında toplayarak, ve Mayence-Metz hattı üzerinde ilerleyerek ya da savaşmayı kabul ederek, Strasbourg'u (sayfa: 234) ve Alsas'taki herhangi bir Fransız ordusunu her zaman zararsız bir duruma getirebilir. Alman birliklerinin büyük bir bölümü orada beklediği sürece, Strasbourg'dan Almanya'ya doğru ilerleyen her Fransız ordusu geriden çevrilecek ve bağlantılarının tehlikeye girdiğini görecektir. Eğer bugünkü kampanyanın tanıtladığı bir şey varsa, o da Almanya'dan Fransa'ya saldırmanın ne kadar kolay olduğudur.

Ama, iyi niyetle söylemek gerekirse, askeri düşünceleri, ulusların sınırlarının kendisine göre saptanmaları gereken ilke durumuna getirmek bir saçmalık ve bir çağdışılık değil midir? Eğer bu kurala uymak gerekseydi, Avusturya, Venedik ve Mincio hattı üzerinde, ve Fransa da, kuzey-doğudan gelecek bir saldırıya, Berlin'in güney-batıdan gelecek bir saldırıya olduğundan kesenkes daha açık bulunan Paris'i korumak için, Ren hattı üzerinde hâlâ hak sahibi olurdu. Eğer sınırların askeri çıkarılara göre saptanmaları gerekseydi, toprak isteklerinin sonu gelmezdi, çünkü her askeri hat zorunlu olarak kusurludur, ve biraz daha toprak ilhak edilerek düzeltilebilir; ve üstelik, bu hat hiç bir zaman kesin ve denksever bir biçimde saptanamaz, çünkü her zaman yenilene, yenen tarafından zorla kabul ettirilmiştir, ve bunun sonucu daha o zamandan yeni savaşların tohumunu kendinde taşır.

Tüm tarihin verdiği ders budur. Bu ders bireyler için olduğu gibi, uluslar için de geçerlidir. Saldırı olanaklarını ellerinden almak için, onları tüm savunma araçlarından yoksun bırakmak gerekir. Onların sadece boğazına sarılmakla kalmamak, ama öldürmek gerekir. Eğer dünyada bir yenen, bir ulusun güçlerini kırmak için "maddi güvenceler" aldıysa, bu, Tilsit Antlaşması, [138] ve bu antlaşmayı Prusya'ya ve Almanya'nın geri kalan bölümüne uygulama biçimi ile, Napoléon I olmuştur. Gene de, birkaç yıl sonra, devsel gücü, Alman halkı karşısında çürük bir kamış gibi kırıldı. Napoléon I'in kendisinden koparmış bulunduğu "maddi güvenceler" karşısında, Prusya'nın, en çılgınca düşlerinde Fransa'ya dayatabileceği ya da dayatma cüretinde bulunacağı "maddi güvenceler" nedir ki? Ama sonuç bu kez gene de daha az yıkıcı olmayacaktır. Tarih, vereceği cezaları, Fransa'dan koparılmış bulunan kilometre karelerin sayısı ile değil, ama fetih siyasetinin, 19. yüzyılın ikinci yarısında, hortlatmaya cesaret (sayfa: 235) ettiği suçun büyüklüğü ile ölçecektir.

Ama, diyorlar tötön yurtseverliği sözcüleri, [139] Almanlar ile Fransızları karıştırmamak gerekir. Bizim istediğimiz şey, şan şeref değil, ama güvenlidir. Almanlar özsel olarak barışçıl bir halktır. Onların bilgece koruyuculuğu altında, fetih bile gelecek bir savaş nedeni olmaktan çıkarak, bir sonsuz barış güvencesi durumuna dönüşür. Kuşkusuz, 18. yüzyıl devrimini süngü ile yıkma yüce amacıyla 1792 yılında Fransa'ya saldıranlar Almanlar değildir. İtalya'yı boyunduruk altında tutarak, Macaristan'ı ezerek, Polonya'yı parçalayarak ellerini lekelemiş olan Almanya mıdır? Bütün sağlam erkek nüfusu, her ikisi de tanrısal yetkilere sahip şeflere edilgin bir bağıllık içinde tutulan -biri iş başında bir sürekli ordu, ve öbürü de izinde bir sürekli ordu oluşturan- iki parçaya bölen Almanya'nın güncel askeri sistemi, böylesine bir askeri sistem, barışı sürdürmek için "maddi bir güvence" ve üstüne üstlük uygarlığın son ereğidir kuşkusuz! Başka her yerde olduğu gibi Almanya'da da, günün güçlülerinin yağcılar, yalancı övgüler tütsüsü ile halkın kafasını zehirlemektedirler.

Metz ve Strasbourg'daki Fransız kalelerini görünce öfkelenmiş olduklarını ileri süren bu Alman yurtseverleri, Varşova, Modlin ve İvangorod'daki geniş Moskof tahkimat sisteminde hiç bir kötülük görmüyorlar. İmparatorluk saldırısının korunçluğu karşısında öfkeden tir tir titirken, çarlık vesayetinin alçaklığı karşısında gözlerini yumuyorlar.

Tıpkı 1865'te Louis Bonaparte ile Bismarck arasında sözler alınıp sözler verildiği gibi, 1870'te de Gorçakov ile Bismarck arasında sözler alınıp sözler verildi. [140] Tıpkı Louis Bonaparte'ın, Avusturya ile Prusya'nın karşılıklı yıpranmaları sonucu, 1866 savaşının kendisini Almanya'nın tek buyurucusu durumuna getireceğini söyleyerek böbürlendiği gibi, Aleksandr da, Almanya ile Fransa'nın karşılıklı yıpranması sonucu, 1870 savaşının kendisini Batı Avrupa'nın tek buyurucusu durumuna getireceğini söyleyerek böbürleniyordu. Tıpkı İkinci İmparatorluğun Kuzey Alman Konfederasyonunu [103] kendi

varlığı ile bağdaşmaz saydığı gibi, otokratik Rusya da, Prusya yönetimi altındaki bir Alman İmparatorluğu yüzünden kendini tehlikede görse gerekir. Eski siyasal (sayfa: 236) sistemin yarasası budur. Bu sistemin alanı içinde, birinin kazancı, öbürünün yitiğidir. Çarın Avrupa üzerindeki ağır basan etkisi, kökünü Almanya üzerindeki geleneksel otoritesinden alır. Rusya'nın içinde volkanik toplumsal güçlerin, otokrasinin en derin temellerini güçten düşürmekle tehdit ettikleri bir sırada, çar, Rusya'nın dışında böyle bir saygınlık yitimine katlanabilir mi? Daha şimdiden Moskova gazeteleri, bonapartçı gazetelerin 1866 savaşından sonraki dilini kullanıyorlar. Töton yurtseverleri, Fransa'yı Rusya'nın kollarına atarak, Almanya'da barış ve özgürlüğün[3*] güvence altına alınacağına gerçekten inanıyorlar mı? Eğer silah üstünlüğü, başarı büyükenmesi ve henedan entrikaları, Almanya'yı Fransız topraklarının bir soygununa götürürlerse, o zaman onun için alınabilecek iki karar kalacaktır. Ya, bütün tehlikeyi göze alarak, Rus yayılmasının dolaysız aleti olacak,[4*] ya da, kısa bir soluklanmadan sonra, kendini yeniden bir başka "savunucu" savaşa, o yeni icat "yerelleştirilmiş" savaşlardan birine değil, ama bir ırklar savaşına, birleşmiş Latin ve Slav ırklarına karşı bir savaşa hazırlama zorunda kalacaktır.[5*]

Alman işçi sınıfı, engelleyemeyeceği savaşı, Alman bağımsızlığı ve Almanya ile Avrupa'nın, İkinci İmparatorluğun ezici karabasanından kurtuluşu için bir savaş olarak, candan gönülden destekledi. Açlıktan yarı-ölmüş ailelerini arkalarında bırakarak, kahraman orduların başlıca gücünü sağlamış olanlar, kırsal emekçilerle birleşmiş Alman işçileridir. Dışarda savaşlarla kırılan bu işçiler, ülkelerinde sefalet yüzünden bir kez daha kırılacaklardır. [6*] Sıraları gelince, şimdi ileri atılıyor ve "güvenceler" istiyorlar: engin özverilerinin boş yere yapılmadıkları güvencesi, özgürlüğü elde (sayfa: 237) ettiklerinin güvencesi, bonapartçı ordular üzerinde kazanılan zaferin, 1815'te olduğu gibi, Alman halkının yenilgisi durumuna dönüşmeyeceğinin [141] güvencesi; ve bu güvencelerin ilki ola-

Karl Marks

rak da, Fransa için onurlu bir barış, ve Fransız Cumhuriyetinin tanınmasını istiyorlar.

Alman Sosyal-Demokrat İşçi Partisi Merkez Komitesi, 5 Eylül günü, bu güvenceler üzerinde direngenlikle duran bir bildirge yayınladı:

"Biz", diyor bildirge, "Alsas ve Loren'in ilhakını protesto ediyoruz. Ve biz Alman işçi sınıfı adına konuşmanın bilincine sahibiz. Fransa ve Almanya'nın ortak yararına, barış ve özgürlük yararına, Doğu barbarlığına karşı Batı uygarlığı adına, Alman işçileri Alsas ve Loren'in ilhakını ses çıkarmadan hoş görmeyeceklerdir... Biz, proletaryanın uluslararası ortak davası için, bütün ülkelerdeki işçi arkadaşlarımıza bağlı kalacağız!"

Ne yazık ki, hemen bir başarı kazanmalarına bel bağlayamayız. Fransız işçileri barış içinde saldırganı durduramamışlarken, Alman işçileri silah şıkırtısı ortasında yeneni durdurabilirler mi? Alman işçilerinin bildirgesi, Louis Bonaparte'in kamu hukuku suçlusu olarak Fransız Cumhuriyetine teslim edilmesini istiyor. Yöneticileri ise, tersine, Fransa'yı yıkmaya en uygun adam olarak onu Tuileries sarayına yeneden oturtmak için daha şimdiden ellerinden geleni yapıyorlar. Ne olursa olsun, tarih, Alman işçi sınıfının, Alman burjuvazisi kadar uysal bir maddeden yapılmadığını gösterecektir. Alman işçi sınıfı, görevini yerine getirecektir.

Onlar gibi, Fransa'da cumhuriyetin kurulmasını biz de selamlıyoruz; ama, temelsiz çıkmalarını dilediğimiz kaygılar da duymuyor değiliz. Bu cumhuriyet, tahtı devirmemiş, ama sadece onun boş bırakılan yerini almıştır.[7*] Bir toplumsal fetih olarak değil, ama bir ulusal savunma önlemi olarak ilân edilmiştir. Kısmen ünlü orleancılar, [131] kısmen de, 1848 Hazi- ran ayaklanmasının bazıları üzerinde silinmez bir yüzkarası bıraktığı burjuva cumhuriyetçilerden bileşik bir geçici hükü-

metin ellerindedir. Bu hükümet üyeleri arasındaki işbölümü hiç de iyiye yorumlanacak gibi değil. Orleancılar ordu (sayfa: 238) ve polisin güçlü konumlarını ele geçirmişler, oysa cumhuriyetçi bilinenlere gevezelikten başka bir şey yapılmayan bakanlıklar düşmüştür. İlk davranışlarından bazıları, onlara imparatorluktan kalıt olarak sadece yıkıntıların değil, ama işçi sınıfı korkusunun da kaldığını yeterince açık bir biçimde gösteriyor. Eğer cumhuriyet adına şimdi aşırı sözlerle olanaksız şeyler vaadediliyorsa, bu, sakın sonunda "olanaklı" bir hükümet istemek için olmasın? Hükümette görev alan bazı burjuvalar gözünde, cumhuriyet sakın orleancı bir onarıma geçiş hizmeti görececek bir şey olmasın?

Öyleyse Fransız işçi sınıfı, son derece güç koşullar içine konmuş bulunuyor. Yeni hükümeti her yıkma girişimi, düşman hemen hemen Paris kapılarına dayandığı bir sırada, umutsuz bir çılgınlık olacaktır. Fransız işçileri yurttaşlık görevlerini yerine getirmelidirler; [8*] ama aynı zamanda da, Fransız köylülerinin kendilerini Birinci İmparatorluğun ulusal anıları ile aldattıkları gibi, 1792'nin ulusal anıları tarafından sürüklenmemelidirler. Onların görevi geçmişi yeniden başlatmak değil, ama geleceği kurmaktır. Kendi öz sınıf örgütlerini kurmaya yöntemli bir biçimde girişmek için, cumhuriyetçi özgürlükten serinkanlılıkla ve korkusuzca yararlanmalıdırlar. Fransa'nın canlanması ve ortaklaşa görevimiz olan emeğin kurtuluşu için, bu onları yeni bir güç ile, büyük bir güç ile donatacaktır. Cumhuriyetin geleceği onların yılmazlık ve bilgeliğine bağlıdır.

İngiliz işçileri, kendi hükümetlerinin Fransız Cumhuriyetini tanımakta gösterdiği isteksizliği yenmek için gerekli önlemleri, dıştan gelen kurtarıcı bir baskı aracıyla, daha şimdiden almış bulunuyorlar. [142] Britanya hükümetinin güncel savsaklamasının ereği, büyük bir olasılıkla, Jakobenlere karşı 1792 savaşının, ve hükümet darbesini onaylamakta vaktiyle gösterdiği uygunsuz ivediliğin günahlarını bağışlatmaktır. [143] İngiliz işçileri, kendi hükümetlerinden, İngiliz basınının

Karl Marks

bir bölümünün çığlık çığlığa isteme küstahlığını gösterdiği Fransa'nın parçalanmasına bütün gücü ile karşı çıkmasını da istiyorlar.[9*] Yirmi yıl boyunca Louis Bonaparte'ı (sayfa: 239) Avrupa'nın koruyucusu olarak göklere çıkarmış, ve Amerikalı köle sahiplerinin ayaklanmasını çılgınca yüreklendirmiş olan da işte bu basındır. [144] O zaman olduğu gibi şimdi de, bu basın köle sahipleri için alışıyor.

Uluslararası İşçi Birliğinin bütün ülkelerdeki kesimleri, işçi sınıfını eyleme çağırsın... Eğer işçiler görevlerini unuttur, eğer hareketsiz kalırlarsa, bugünkü korkunç savaş daha da korkunç uluslararası çatışmaların hazırlayıcısından başka bir şey olmayacak ve her ulusta kılıç, toprak ve sermaye beylerinin işçiler üzerindeki yenilenmiş bir zaferine yolaçacaktır.

Vive la République![10*]

256, High Holborn, Londra, Western Central, 9 Eylül 1870
Marks tarafından 6-9 Eylül 1870'te yazılmıştır

11, 12, 13 Eylül 1870'te İngiliz dilinde broşür biçiminde, ve Eylül-Aralık 1870'te Almanca broşür biçiminde ve devirli basında Almanca ve Fransızca olarak yayımlanmıştır (sayfa: 240)

KARL MARKS

FRANSA'DA İÇ SAVAŞ

**ULUSLARARASI İŞÇİ BİRLİĞİ
GENEL KONSEYİNİN ÇAĞRISI [114]**

AVRUPA VE BİRLEŞİK DEVLETLER'DEKİ

TÜM BİRLİK ÜYELERİNE

4 Eylül 1870 günü, Paris işçileri, hemen hemen bir anda Fransa'nın bir ucundan öbür ucuna, bir tek uyumsuz ses çıkmaksızın alkışlanan cumhuriyeti ilân ettikleri zaman, devlet adamı olarak Thiers ve general olarak Trochu ile birlikte, mevki peşinde koşan bir entrikacı avukatlar topluluğu, Belediye Dairesini (Hotel de ville) ellerine geçirdi. Bu adamlar, o sırada bütün tarihsel bunalım dönemlerinde Fransa'yı temsil bakımından Paris'e düşen göreve öylesine bağınaz bir inançla dolu idiler ki, Fransa hükümetinden düzenle kaptıkları görev sanlarını haklı göstermek için, günü geçmiş Paris temsilcisi vekâletlerinin kopyasını çıkarmayı yeterli gördüler. Son savaş üzerindeki ikinci çağrımızda, bu adamların başa geçişlerinden beş gün sonra, onların kim olduklarını size söylüyorduk. Bununla birlikte, işçi sınıfının gerçek (sayfa: 241) temsilcileri henüz bonapartçı zindanlarda oldukları ve Prusyalılar da kent üzerine yürümekte buldukları için, hazırlıksız yakalanan Paris, salt ulusal savunma ereklere bakımından kullanılması kesin koşuluna bağlı olarak, bu iktidar alımına gözyumdu. Oysa, Paris işçi sınıfını, silahlandırmadan, onu gerçek bir güç olarak örgütleyip saflarını savaşın ta kendisi ile yetiştirmeden, Paris nasıl savunulabilirdi? Ama silahlandırılması Paris demek, silahlı devrim demektir. Paris'in Prus-

yalı saldırgan üzerindeki bir zaferi, Fransız işçisinin Fransız kapitalisti ve onun devlet asalakları üzerindeki bir zaferi olurdu. Ulusal görev ile sınıf çıkarı arasındaki bu çatışmada, ulusal savunma hükümeti bir an bile duraksamadı: bir ulusal ihanet hükümeti durumuna dönüştü.

Aldığı ilk önlem, cumhuriyetin bir kral ile trampa edilmesi karşılığında, aracılık dilemek üzere, Thiers'yi tüm Avrupa saraylarını dolaşmaya göndermek oldu. Kuşatmanın başlamasından dört ay sonra, teslim sözcüğünü ilk kez olarak söylemek için uygun zamanın geldiğine inandıklarında, Trochu, Jules Favre ve meslektaşlarından birkaçının da huzurunda, toplanmış bulunan Paris belediye başkanlarına şöyle bir söylev çekti:

"Daha 4 Eylül akşamı meslektaşlarıma bana yönelttikleri ilk soru şu oldu: Paris, herhangi bir başarı şansı ile, bir kuşatmaya dayanabilir ve Prusya ordusuna direnebilir mi? Olumsuz yanıtlamada duraksamadım. Beni dinleyen meslektaşlarımdan bazıları, doğru söylediğime ve kanımı değiştirmedime tanıklık edebilirler. Onlara, bu aynı terimlerle, işlerin güncel durumunda, Prusya ordusuna karşı bir kuşatmaya dayanmaya kalkışmanın bir çılgınlık olacağını söyledim. Kuşkusuz, diye ekledim, bu kahramanca bir çılgınlık olurdu, ama işte hepsi o kadar... Olaylar (onun kendisinin yönettiği olaylar) öngörülerimi yalanlamadı."

Trochu'nün bu gönül alıcı küçük söylevi, sonradan orada bulunan belediye başkanlarından biri olan Bay Corbon tarafından yayımlandı.

Böylece, daha cumhuriyetin ilân edildiği akşam Trochu'nün planı, meslektaşlarının bildiği gibi, Paris'in teslimi idi. Eğer ulusal savunma, Thiers, Favre ve hempalarının kişisel hükümetleri için bir bahaneden daha çok bir şey olmuş (sayfa: 242) olaydı, 4 Eylül türedileri, 5 Eylülde hükümetten elçeker,

Paris halkını Trochu "plan"ından haberdar ederlerdi; onu ya hemen teslim olması, ya da kendi yazgısını kendi eline alması için zorlardı. Ama bunun yerine, alçak sahtekârlar Parislilerin kahramanca çılgınlığını iyileştirmeyi kararlaştırdılar: bir açlık rejiminden geçirilecek, kafaları şişirilecek ve bu arada gürültülü gösterilerle aldatılacaklardı: Trochu, "Paris valisi, hiç bir zaman teslim olmayacak"; Jules Favre, dışişleri bakanı, "topraklarımızdan bir santim, kalelerimizden tek taş" veremeyecek! Gambetta'ya yazdığı bir mektupta, bu aynı Jules Favre, kendilerini kendisine karşı "savundukları" şeyin Prusya askerleri değil, ama Paris işçileri olduğunu itiraf eder. Tüm kuşatma süresince, Trochu'nün Paris ordusunun komutasını bilgece kendilerine verdiği bonapartçı haydutlar, kendi aralarındaki yazışmalarında, bu savunma güldürüsü üzerine karşılıklı gırgır geçtiler. (Örneğin, Paris Savunma Ordusu topçu başkomutanı ve Légion d'honneur büyük-haç nişanına sahip Alphonse Simon Guidon'un, topçu tümgenerali Suzane ile, Komün Journal Officiell [145] tarafından yayımlanmış bulunan yazışmasına bakınız.) Sahtekârlık maskesi ensonu 28 Ocak 1871 günü düşürüldü. [146] Sonuna kadar alçalmakta gerçek bir kahramanlık gösteren ulusal savunma hükümeti, Paris'in tesliminde, Louis Bonaparte'ın bile Sedan'da [101] tiksinti içinde kabule yanaşmadığı kadar aşağılık bir rolde, Bismarck'ın ruhsatı ile Fransa hükümeti olarak görüldü. 18 Mart olaylarından sonra, Versailles'a çılgın kaçışlarında, capitularde [147] ihanetlerinin yazılı kanıtlarını Paris'in ellerinde bıraktılar, ve, bu kanıtları yoketmek için, Komünün illere çağrısında dediği gibi, "bu adamlar Paris'i bir kan denizi içinde bir yıkıntılar yığını durumuna getirmekte duraksamazlardı".

Ama bu ereğe erişme bakımından böylesine bir istekle saldırmak için, savunma hükümeti yönetici üyelerinden bazılarının ayrıca kendilerine özgü nedenleri de vardı.

Bırakışmanın imzalanmasından az sonra, şimdi Jules Favre'in verdiği kesin buyruk üzerine kurşuna dizilmiş bulunan,

Ulusal Meclisteki Paris temsilcilerinden biri olan Bay Millière, Cezayir'de oturan bir ayyaşın karısı ile nikâhsız yaşayan Jules Favre'in, birçok yılları kapsayan en gözüpek (sayfa: 243) sahte belgelerin hazırlanması sayesinde, nikâhsız karısından olan çocukları adına, onu zengin bir adam durumuna getiren önemli bir miras elde etmeyi başardığını ve, yasal mirasçılar tarafından açılan bir davada, ancak bonapartçı yargı kurullarının suç ortaklığı sayesinde bir skandaldan kurtulabildiğini tanımlayan bir gerçek hukuksal belgeler dizisi yayımlıyordu. Bu kuruluk dolu hukuksal belgelerden, büyük bir söz sanatı yardımı ile de kurtulamayacağından, o zaman Paris halkını, aileye, dine, düzen ve mülkiyete karşı başkaldırma içinde bulunan bir kürek kaçkınları çetesi olarak öfkeli bir biçimde suçlamak için iç savaşın patlamasını sessiz sedasız bekleyen Jules Favre, yaşamında ilk kez olarak, dilini tuttu. Bu aynı düzmece, 4 Eylül'den sonra, iktidara daha yeni geçmişti ki, Etendard [148] kepazeliği içinde imparatorluk döneminde bile düzmececilikten içeri atılmış bulunan Pic ve Taillefer'i, duygudaşlık sonucu özgür bırakıyordu. Bu adamlardan biri, Taillefer, Komün döneminde Paris'e dönmeye cüret ettiği için, hemen içeri atıldı; ve bunun üzerine, Jules Favre, Ulusal Meclis kürsüsünden, Paris'in tüm kendi ipten kazıktan kurtulmuşlarını özgürlüğe kavuşturduğunu haykırmaya koyuldu.

İmparatorluk işleri bakanı olmak için boş yere çalışıp çabaladıktan sonra, kendi kendini cumhuriyetin işleri bakanı atayan Ernest Picard, ulusal savunma hükümetinin bu Fals-taff'ı,[11*] Paris borsasından dolandırıcı olarak kovulmuş (13 Temmuz 1867 tarihli polis müdürlüğü raporuna bakınız), ve 5, rue Palestro adresindeki Société générale [149] şubelerinden birinin müdürü olduğu sırada, 300.000 franklık bir hırsızlık yaptığı, kendi itirafı üzerine ortaya çıkmış bulunan (11 Aralık 1868 tarihli polis müdürlüğü raporuna bakınız) Arthur Picard adlı birinin kardeşidir. Bu Arthur Picard, Ernest Picard tarafından, kendi Electeur librel [150] gazetesinin müdürü yapıldı. Borsa simsarlarının çoğu, bakanın gazetesinin resmi yalanları

ile şaşırtılırken, Arthur, Fransız ordularının yıkımından çıkar sağlamak üzere içişleri ile borsa arasında mekik dokuyordu. Bu iki saygıdeğer kardeşin tüm mali yazışmaları Komünün eline geçti. (sayfa: 244)

4 Eylülden önce meteliksiz bir avukat olan Jules Ferry, kuşatma sırasında Paris belediye başkanı olarak dolandırıcılık yolu ile kıtlıktan bir servet çıkarmayı başardı. Kötü yönetiminin hesabını vereceği gün, aynı zamanda mahkûm edildiği gün de olacaktır.

Öyleyse bu adamlar, tickets-of-leave'lerini[12*] ancak Paris'in yıkıntıları içinde bulabilirlerdi, Bismarck'a gerekli olan adamların ta kendileri idiler. Birkaç düzenbazlık, ve o güne değin hükümetin gizli danışmanı olan Thiers, bakan olarak kendi tickets-of-leave men'leri ile birlikte, hop hükümetin başında göründü.

Thiers, bu biçimsiz bücür, yarım yüzyıla yakın bir süreden beri Fransız burjuvazisini büyüledi, çünkü Fransız burjuvazisinin kendi öz sınıf bozulmuşluğunun en gelişmiş entelektüel dışavurumudur o. Devlet adamı olmadan önce, tarihçi olarak, yalandaki ustalığının kanıtını vermiş bulunuyordu. Onun devlet yaşamının günlük olgular defteri, Fransa'nın mutsuzluklarının tarihidir. 1830'dan önce cumhuriyetçilerin müttefiği olmasına karşın, koruyucusu Laffitte'e ihanet ederek, Louis-Philippe döneminde ustaca hükümete sokulur. Din adamlarına karşı, Saint-Germain-l'Auxerrois kilisesi ile başpiskoposluğun yağma edildikleri karışıklıkları kışkırtarak, ve düşes de Berry'nin, önce espiyon-bakanı, sonra da ebe-gardıyanı olarak, kralın gözüne girer. [151] Cumhuriyetçilerin Transnonain sokağındaki öldürülmeleri ve ondan sonra da basın ve dernek kurma hakkına karşı iğrenç eylül yasaları, onun yapıtı oldu. [152] Mart 1840'ta hükümet başkanı olarak suyun üstüne yeniden çıktığı zaman, Paris istihkâmları planı ile Fransa'yı şaşırttı. [153] Bu planı, Paris'in özgürlüğüne karşı kalleşçe bir

Karl Marks

plan olarak eleştiren cumhuriyetçileri, Milletvekilleri Meclisi kürsüsünde şöyle yanıtladı:

"Ne! İstihkâmların, özgürlüğü tehlikeye düşürebileceğini düşünmek, ha! Ve ilkin, hangisi olursa olsun, hükümetin bir gün başkenti bombalayarak kendini ayakta tutmaya (sayfa: 245) girişebileceği varsayıldığı zaman, bir hükümete karaçalanmış olunur. ... Ama böyle bir hükümet, zaferinden sonra yüz kez daha güçsüz olacaktır."

Kuşkusuz, bu kaleleri önceden Prusyalılara teslim etmiş bulunan bu hükümetten başka hiç bir hükümet, kendi kalelerinin ateşini Paris'e karşı çevirmeyi hiç bir zaman göze alamazdı.

Kral Bomba[13*] 1848 Ocağında Palermo'yu bombaladığı zaman, [154] o sırada uzun süredir hükümet dışı bulunan Thiers, Milletvekilleri Meclisinde yeniden ortaya çıkarak şöyle demişti:

"Baylar, Palermo'da olup bitenleri biliyorsunuz; kırksekiz saat boyunca büyük bir kentin bombalandığını öğrenince hepiniz (parlamerter olarak konuşmak gerekirse) dehşetten titrediniz. Kim tarafından? Savaş haklarını kullanan yabancı bir düşman tarafından mı? Hayır baylar, kendi öz hükümetiniz tarafından. Peki neden? Çünkü bu bahtsız kent kendi haklarını istiyordu. Evet, kendi haklarını istemiş olduğu için, Palermo kırksekiz saat bombalandı! Bundan ötürü Avrupa kamuoyuna başvurmama izin verin. Avrupa'nın belki de en büyük kürsüsünden, bu türlü davranışlara karşı tiksinti sözleri (gerçekten sadece sözler) yankılatmak, insanlığa bir hizmette bulunmaktır. ... Ülkesine hizmetlerde bulunmuş olan (Bay Thiers'nin hiç yapmadığı şey) naip Espartero, Barselona'yı, ayaklanmayı bastırmak için bombaladığını ileri sürdüğü zaman dünyanın her yanından bir öfke çılgılığı yükselmişti."

Onsekiz ay sonra, Bay Thiers, Roma'nın bir Fransız ordusu tarafından bombalanmasının en yaman savunucuları arasında idi. [155] Gerçekte, kral Bomba'nın, bombalamasını kırksekiz saatle sınırlamaktan başka bir suçu olmasa gerek.

Şubat devriminden birkaç gün önce, Guizot'nun onu mahkûm etmiş bulunduğu iktidardan ve onun nimetlerinden uzaktaki uzun sürgünden ötürü öfkelenmiş bulunan ve havada yakın bir halk ayaklanmasının kokusunu alan Thiers, ona Mirabeau- mouche[14*] takma adını kazandıran o sözde kahramanca üslup ile, Milletvekilleri Meclisinde şöyle dedi: (sayfa: 246)

"Ben sadece Fransa'da değil, ama Avrupa'da da devrim partisindenim. Dilerim ki devrim hükümeti ılımlıların ellerinde kalsın; ama eğer hükümet ateşli kimselerin, hatta radikallerin bile eline geçse, ben gene de davamı bırakmayacağım. Her zaman devrim partisinden olacağım."

Şubat devrimi geldi çattı. Devrim, küçük adamın düşlediği gibi, Guizot kabinesini bir Thiers kabinesi ile değiştirecek yerde, Louis-Philippe'i cumhuriyet ile değiştirdi. Halk zaferinin birinci günü, emekçilerin önemsememesinin kendisini onların nefretinden koruduğunu unutan Thiers, özene bezene saklandı. Gene de, dillere destan cesareti ile, haziran insan kırımları kamu alanını onun etkinlik türü için temizleyinceye değin, bu alandan kaçmakta devam etti. O zaman, "düzen partisi"nin [156] ve yönetici sınıfın tüm düşman fesat komitelerinin, halkı ezmek için birlikte, ve krallığı herbiri kendi gönlüne göre yeniden kurmak için de birbirlerine karşı komplolar düzenledikleri o anonim saltanat fasılası olan parlamenter cumhuriyetin yönetici beyni durumuna geldi. Bugün olduğu gibi o zaman da, Thiers, cumhuriyetçileri, cumhuriyetin güçlenmesine karşı tek engel olarak eleştiriyordu; bugün olduğu gibi o zaman da, cumhuriyet ile, cellâdın Don Carlos ile konuştuğu gibi konuşuyordu: "Seni öldüreceğim, ama senin

kendi iyiliğın için." O zaman olduğu gibi bugün de, zaferinin ertesi günü şöyle haykırabilecektir: "L'Empire est fait!" [15*] Zorunlu özgürlükler üzerindeki ikiyüzlü öğütlerine ve onu aldatmış ve parlamentarizm dışına fırlatıp atmış bulunan Louis Bonaparte'a karşı kişisel hıncına karşın -ve parlamentarizmin yapay havası dışında, küçük adam, onun çok iyi bildiği gibi, pörsür ve hiçliğe döner-, Roma'nın Fransız birliklerince işgalinden, Alman birliğine karşı, bu birlik Prusya despotizmine aldatıcı bir görünüş hizmeti göreceği için değil, ama Almanya'nın bölünmüşlüğü üzerindeki Fransa'nın geleneksel hakkına bir saldırı olacağı için sert sövüp-saymaları ile kışkırttığı Prusya savaşına değin, İkinci İmparatorluğun bütün alçaklıklarına batmıştı. Cüce kolları ile, tarihsel çizme boyacısı olduğu Napoléon I'in kılıcını Avrupa'nın karşısında sallamasını sevdiğinden, dış (sayfa: 247) siyaseti, 1840'taki Londra Antlaşmasından [157] 1871'deki Paris'in teslimine ve Paris'e karşı, Bismarck'ın yüksek izni ile Sedan ve Metz [158] tutsaklarını ileri sürdüğü bugünkü iç savaşa değin, her zaman Fransa'nın bütünsel alçalması ile taçlandı. Yeteneğinin bükülgenliğine ve izlediği erekların değışkenliğine karşın, bu adam tüm yaşamı boyunca en geri kafalı göreneğe bağlı kalmıştı. Modern toplumdaki derin akımların ona her zaman sağlı kalacakları açıktır; ama hatta onun yüzeyindeki en gözle görülür değışiklikler bile, tüm diriliği dile sığınmış bulunan bir kafayı tiksindiriyorlardı. Bundan ötürü, günü geçmiş Fransız koruyuculuk sisteminden her sapmayı bir saygısızlık olarak göstermekten hiç yorulmadı. Louis-Philippe'in bakanı iken, demiryollarını çılınca bir kuruntu olarak yerdı; ve, daha sonra, Louis Bonaparte döneminde muhalefette iken, çürümüş Fransız ordu sistemini her düzeltme girişimini, kutsal şeylere karşı bir saygısızlık olarak kınadı. Uzun siyasal yaşamında, ne kadar önemsiz olursa olsun, kendini herhangi bir pratik yarar taşıyan bir tek önlemden bile suçlu kılmamıştır. Thiers sadece zenginlik doymazlığında ve zenginlik üreten insanlara karşı beslediği düşmanlıkta tutarlı olmuştur. Louis-Philippe dönemindeki ilk bakanlığına Eyüp peygamber kadar yoksul girmiş,

oradan milyoner olarak çıkmıştır. Aynı kral dönemindeki son bakanlığı (1 Mart 1840 günlü olanı), onu Milletvekilleri Meclisinde zimmetine para geçirme suçlamaları ile karşı karşıya bıraktı ve o, bu suçlamalara, Jules Favre ya da herhangi bir başka timsah kadar büyük bir kolaylıkla saçıp savurduğu bir şey olan gözyaşları ile yanıt vermekle yetindi. Bordeaux'da,[16*] Fransa'yı yakın bir mali yıkımdan kurtarmak için aldığı ilk önlem, 1869 yılında Paris'teki seçmenleri kendine çekmek için sözünü etmiş bulunduğu "tutumlu cumhuriyet" in ilk ve son sözü olarak, kendi kendine yılda üç milyon gelir sağlamak oldu. 1830 Milletvekilleri Meclisindeki eski meslektaşlarından biri, kapitalist olmasına karşın gene de Komünün canla başla bağlı bir üyesi olan Bay Beslay, son günlerde Thiers'ye bir afişte şöyle çıkışıyordu:

"Emeğin sermayeye köle edilmesi, her zaman siyasetinizin (sayfa: 248) temeli olmuştur, ve emek cumhuriyetinin Belediye Dairesine yerleştiğini gördüğünüz günden bu yana, Fransa'ya: Bunlar kıyacılarıdır! diye haykırmaktan hiç bir zaman geri kalmadınız."

Küçük siyasal itliklerde usta, yalan yere yemin ve ihanette virtüöz, her türlü bayağı kurnazlıklara, sinsi yollara ve partilerin parlamentodaki aşağılık savaşım kalleşliklerine eli yatkın, bir kez bakanlıktan kovulduktan sonra, düşünce yerine sınıf önyargıları, gözüpeklik yerine kendini gösterme merakı ile, yeniden bakan olunca onu kan içinde boğmak üzere, bir devrim ateşlemeye her zaman hazır, kamusal yaşamının iğrençliği ölçüsünde, aşağılık bir özel yaşam süren bu adam, bir Fransız Sulla'sı rolünü oynadığı şu anda bile, davranışlarının tiksiniçliğini, farfaralıklarının gülünçlüğü ile daha da belirginleştirmekten kendini alamıyor.

Paris'in teslim şartlaşması, Prusya'ya yalnız Paris'i değil, ama tüm Fransa'yı teslim ederek, 4 Eylül kapkaççılarının, Trochu'nün söylemiş bulunduğu gibi, daha o akşam başlattık-

ları, düşman ile uzun bir entrikalar ve ihanetler dizisini bir sonuca bağladı. Öte yandan, bu şartlaşma, onların şimdi Prusya'nın yardımı ile cumhuriyete ve Paris'e karşı girişecekleri iç savaşı da başlatıyordu. Tuzak, teslim koşullarının ta içinde kurulmuş bulunuyordu. O sırada, toprakların üçte-birinden çoğu düşmanın elindeydi, başkent in iller ile bağlantısı kesilmiş, bütün ilişkiler koparılmıştı. Bu koşullar içinde Fransa'nın gerçek bir temsilini (représentation) seçmek, hazırlıklar için gerekli zaman verilmedikçe, olanaksız idi. Teslim şartlaşmasında ulusal bir meclisin sekiz gün içinde seçilmesi işte bu nedenle yer aldı; öyle ki, Fransa'nın birçok bölgelerinde, yapılacak seçimlerin haberi ancak oylamanın öngünü geldi. Ayrıca bu meclis, teslim şartlaşmasının açık bir maddesine göre, ancak savaş ya da barışı kararlaştırmak, ve gerektiğinde bir barış antlaşması imzalamak ereği ile seçilecekti. Halk, bırakışma koşullarının savaşın devamını olanaksız kıldığını, ve Bismarck tarafından dayatılan barışı onaylamak için, Fransa'nın en kötü insanların en iyi insanlar olduklarını sezmemezlik edemezdi. Ama bütün bu önlemlerle yetinmeyen Thiers, hatta bırakışmanın gizemi Paris'te açığa vurulmadan önce, bundan böyle (sayfa: 249) orleancıların yanında, artık hoşgörü ile karşılanmayacak bonapartçıların yerini alacak olan lejitimist partiyi güçlendirip canlandırmak için illerde bir seçim turuna çıkmış bulunuyordu. Thiers onlardan korkmuyordu. Gericilik aleti olarak, modern Fransa'yı yönetmeleri olanaksız, ve dolayısıyla küçümsenecek rakipler olan, Thiers'nin kendi sözlerine göre (Milletvekilleri Meclisi, 5 Ocak 1833), eylemi "her zaman yabancı istilâsı, iç savaş ve anarşi ile sınırlı kalmış bulunan" bir partiden daha iyisi olabilir miydi?

Bu lejitimistler, onca zamandır bekledikleri o geçmişe yönelik bin yılın geldiğine gerçekten inanıyorlardı. Yabancı istilâsı çizmeleri altında bir Fransa vardı; bir imparatorluğun yıkılışı ve bir Bonaparte'ın tutsaklığı vardı; ensonu, kendileri vardı. Tarihin tekerleği, 1816'nın "Chambre introuvable"da [159] durmak üzere, gözle görülürcesine tersine dönmüştü.

Cumhuriyet meclislerinde, 1848'den 1851'e değin, bu lejitimistler kendi bilgili ve yetişmiş parlamenter sözcüleri tarafından temsil edilmişlerdi; şimdi partinin basit askerleri: Fransa'nın bütün Pourceaugnac'ları[17*] meclise üşüşüyorlardı.

Bu "Tarımcılar" Meclisi [160] Bordeaux'da toplanır toplanmaz, Thiers ona barış hazırlıklarının, bir parlamenter tartışmadan bile geçirilmeksizin, hemen kabul edilmesi gerektiğini açıkça bildirdi; Prusya onların cumhuriyete ve onun kalesi olan Paris'e karşı savaş açmalarına ancak bu koşulla izin veriyordu. Karşı-devrimin, gerçekte, yitirilecek zamanı yoktu. İkinci İmparatorluk, ulusal borcu iki katından çoğuna çıkarmış ve bütün büyük kentleri ağır bir biçimde borçlandırmıştı. Savaş, vergileri korkunç bir biçimde şişirmiş ve ulusal kaynakları acımaksızın kırıp geçirmişti. Yıkımı tamamlamak üzere, Fransız toprağı üzerindeki askerlerinden bir yarım milyonun bakımını, beş milyarlık ödencesini [125] ve geciken taksitlerin %5 faizini isteyen Prusyalı Shylock da orada idi. Hesap pusulasını kim ödeyecekti? Zenginliği kendilerine maledenler, kendi başlattıkları bir savaşın giderlerini bu zenginlik üreticilerinin sırtına yüklemeyi, ancak cumhuriyeti zorla devirerek umut edebilirlerdi. İşte toprak (sayfa: 250) mülkiyeti ve sermayenin bu yurtsever temsilcilerini, saldırganın gözleri ve yüksek koruyuculuğı altında, dış savaşa bir iç savaş, bir köle sahipleri ayaklanması eklemeye götüren şey, böylece Fransa'nın engin yıkımının ta kendisi idi.

Komplonun yolunu kapamak üzere, büyük bir engel vardı: Paris. Paris'i silahsızlandırmak, başarının ilk koşulu idi. Bunun sonucu Paris, Thiers tarafından, silahlarını teslim etmesi için uyarıldı. Sonra Paris, "Tarımcılar" Meclisinin çılgınca karşı-cumhuriyetçi gösterileri ve Thiers'nin cumhuriyetin yasal statüsü üzerindeki ikircil açıklamaları; Paris'in başını kesme ve başkentsizleştirme (décapiter et de décapitaliser) tehdidi; orleancı elçilerin atanması; Paris sanayi

Karl Marks

ve ticaretini yıkımla tehdit eden, vadesi geçmiş ticari senetler ve kiralar üzerindeki Dufaure yasaları, [161] Pouyer-Quertier vergisi, ne olursa olsun her türlü yayının her nüshası üzerinden alınan iki santim; Blanqui ve Flourens'a karşı ölüm kararları; cumhuriyetçi gazetelerin kapatılması; Ulusal Meclisin Versailles'a taşınması; Palikao tarafından ilân edilmiş ve 4 Eylül günü kaldırılmış bulunan sıkıyönetimin yenilenmesi; Decembriseur [162] Vinoy'nın Paris valisi, imparatorluk jandarması Valentin'in polis müdürü, ensonu cizvit general d'Aurette de Paladines'in Ulusal Muhafız başkomutanı olarak atanması gibi olaylarla usandırıldı.

Ve şimdi, Bay Thiers'ye ve onun buyruğu altında çalışan ulusal savunma görevlilerine sorulacak bir sorumuz var. Bilindiği gibi, kendi maliye bakanı Bay Pouyer-Quertier aracılığı ile, Thiers, hemen ödenmesi gereken iki milyarlık bir borçlanma imzalamıştı. Peki,

1° Bu işin Thiers, Jules Favre, Ernest Picard, Pouyer-Quertier ve Jules Simon'un ceplerine yüzlerce milyonluk bir rüşvet girecek biçimde düzenlendiği ve,

2° Paris'in "yatıştırılma"sına değin hiç bir ödemenin yapılmayacağı, [163] doğru mudur, değil midir?

Her durumda, için çok ivedi olması gerekir, çünkü Thiers ile Jules Favre, Bordeaux Meclisi çoğunluğu adına, utanmadan Paris'in Prusya birlikleri tarafından işgal edilmesini istediler. Ama, Almanya'ya dönüşünde kendisine hayran hayran bakan Frankfurt hamkafalarına açıkça bir bıyık altından gülerек söylediği gibi, Bismarck'ın oyununa bu girmiyordu. (sayfa: 251)

II

Karşı-devrimci komplonun yolu üzerindeki tek ciddi engel, silahlanmış Paris idi. Öyleyse Paris'i silahsızlandırmak gerekiyordu! Bu nokta üzerinde, Bordeaux Meclisi içtenliğin ta kendisi idi. Eğer bu meclis köylülerinin bağırıp çağırımları bunu anlatmak için yeterli olmasaydı, Paris'in Thiers tarafından triumviranın -aralıkçı Vinoy, bonapartçı jandarma Valentin, ve cizvit general d'Aurelle de Paladines- sevecen özenişine bırakılması bir kuşku gölgesi bile bırakmazdı. Paris'in silahsızlandırılmasının gerçek ereğini saygısızca ilân etmelerine karşın, komplocular yalanların en apaçığı, en yüzüsü olan bir bahane ile ondan silahlarını teslim etmesini istediler. Ulusal Muhafızın topları, diyordu Thiers, devlete aittir ve devlete geri verilmelidir. Gerçek ise, şu; daha Bismarck'ın tutsaklarının ona Fransa'yı teslim ettikleri, ama başkente boyuneğdirme kesin niyeti ile kendilerine kalabalık bir muhafız birliği ayırdıkları teslim şartlaşması günü, Paris tetikte idi. Ulusal Muhafız yeniden örgütlendi ve başkomutanlığı, eski bonapartçı kuruluşun bazı döküntüleri dışında, birliğin tümü tarafından seçilmiş bir Merkez Komiteye verdi. Prusyalıların Paris'e girişlerinin öngünü, Merkez Komite, korkaklar tarafından Prusyalıların işgal edecekleri mahalleler ve dolaylarında kahpece yüzüstü

bırakılmış bulunan top ve makineli tüfeklerin Montmartre, Belleville ve La Villette'e taşınmasını sağladı. Bu toplar, Ulusal Muhafızın topladığı paralar ile alınmıştı. 28 Ocak teslim sözleşmesinde resmen Ulusal Muhafızın özel mülkiyeti olarak tanınmış, ve bu nitelikle, hükümete ait silahların yenenin ellerine genel tesliminden ayrı tutulmuştu. Ve Thiers, Paris'e karşı savaş açmak için, ne denli hafif olursa olsun, her türlü bahaneden öylesine yoksun bulunuyordu ki apaçık bir yalana başvurma zorunda kaldı: Ulusal Muhafızın topları devletin malı imiş.

Topların alınması elbette Paris'in ve dolayısıyla 4 Eylül devriminin genel silahsızlandırılmasına bir başlangıçtan başka bir şey olmayacaktı. Ama bu devrim Fransa'nın yasal rejimi durumuna gelmişti. Bu devrimin yapıtı olan cumhuriyet, yenenler tarafından teslim şartlaşmasında bile (sayfa: 252) tanınmıştı. Teslim şartlaşmasından sonra, cumhuriyet bütün yabancı devletler tarafından tanınmış ve Ulusal Meclis onun adına toplantıya çağırılmıştı. Bordeaux'da toplanan Ulusal Meclisin, ve onun yürütme gücünün tek yasal görev sanı, Paris emekçilerinin 4 Eylül devrimi idi. 4 Eylül olmasaydı, Ulusal Meclis yerini hemen, 1869'da bir Prusya rejimi altında değil, bir Fransız rejimi altında genel oy aracılığıyla seçilmiş, ve devrim tarafından zorla dağıtılmış bulunan yasama meclisine bırakma zorunda kalırdı. Thiers ve "salıverilmiş" adamları, Louis Bonaparte'tan onları bir Cayenne [164] yolculuğundan kurtaran izin belgeleri koparmak için, onun karşısında boyuneğme zorunda kalırlardı. Ulusal Meclisin yetkileri, Prusya ile barış koşullarını kararlaştırmakla yükümlü bir noterin yetkilerinden başka bir şey değildi. O, gerçek bürünümü her zaman silahlanmış Paris, bu devrimi yapmış bulunan Paris, onun için dayanılmaz açlık acıları ile beş aylık bir kuşatmaya katlanmış, ve Trochu planına karşın, direnmesini uzatarak, bu direnmeyi taşrada zorlu bir savunma savaşının temeli durumuna getirmiş bulunan Paris olan bu devrimde, bir ara-olaydan başka bir şey değildi. Ve şimdi Paris ya Bordeaux'nun başkaldırmış köle sa-

hiplerinin onur kırıcı kesin buyruğu üzerine silahlarını teslim edecek ve kendi 4 Eylül Devriminin, Louis Bonaparte'ın iktidarının onun kralcı rakiplerine basit bir aktarılmasından başka hiç bir anlama gelmediğini kabul edecek; ya da kendini, İkinci İmparatorluğu doğurmuş, ve onun koruyucu vesayeti altında tam bir çürümeye değin olgunlaşmış bulunan siyasal ve toplumsal koşullar devrimci bir biçimde altüst edilmeksizin, kurtarmak ve canlandırmak olanağı bulunmayan Fransa'nın, ona canla başla bağlı savunucusu olarak gösterecekti. Beş aylık bir açlık sonucu daha da güçsüzlenmiş bulunan Paris, bir an bile duraksamadı. Kendi kalelerinde, kendi üzerine çevrilmiş Prusya topraklarının tehdidinde değin her şeye meydan okuyan Paris, kahramanca, Fransız komplocularına karşı bir direncin tüm tehlikelerini göze alma kararına vardı. Gene de, Paris'in sürükleneceği bir iç savaş korkusu içinde, Merkez Komite, meclisin kışkırtmalarına, yürütme gücünün zorbalıklarına ve birliklerin Paris ile dolaylarında tehdit edici bir toplanmasına karşın, (sayfa: 253) aynı salt savunucu tutumunu korudu.

Demek ki, Vinoy'yi bir polis memurları sürüsü ve birkaç ordu alayının başında, Ulusal Muhafızın topraklarını baskınla ele geçirmek üzere, Montmartre'a karşı bir gece seferine göndererek, iç savaşı Thiers başlattı. Ulusal Muhafızın direnmesi ve ordunun halk ile kardeşleşmesi karşısında bu girişimin nasıl başarısızlığa uğradığı bilinir. D'Aurelle de Paladines, kendi zafer bültenini önceden bastırılmış ve Thiers kendi hükümet darbesinin önlemlerini açıklayan afişleri hazırlamış bulunuyorlardı. Bütün bunların yerini, Thiers'nin Ulusal Muhafızı silahlarının sahibi olarak bırakma yolundaki soylu kararını açıklayan çağrılarının alması gerekti; Thiers, Ulusal Muhafızın bu silahları, başkaldırıculara karşı hükümet ile birleşmek için kullanacağına kesin gözüyle baktığını söylüyordu. Kendilerine karşı küçük Thiers çevresinde bu birleşme çağrısına, 300.000 Ulusal Muhafızından, sadece 300'ü yanıt verdi. Şanlı 18 Mart işçi devrimi, Paris üzerindeki sözgötürmez egemenliğini kurdu. Merkez Komite, onun geçici hükümeti oldu. Av-

rupa bir an için, siyaset ve savaştaki yeni ve heyecan uyandırıcı başarılarının bir gerçeklik gölgesine sahip bir şey mi, yoksa hanidir geçip gitmiş bir geçmişin düşleri mi olduklarını kendi kendine sorar gibi göründü.

18 Marttan, Versailles birliklerinin Paris'e girişine değin, proleter devrim, devrimlerde ve hele "yüksek sınıflar"ın karşı-devrimlerinde bol bol görülen zor eylemlerinden öylesine bağışık kaldı ki, düşmanları öfkelerini kusmak için, general Lecomte ve general Clément Thomas'nın öldürülmeleri ile Vendôme alanı olayından başka bir konu bulamadılar.

Montmartre'a karşı gece saldırısına katılan bonapartçı subaylardan biri olan general Lecomte, Pigalle alanında, 81. ordu alayına silahsız siviller üzerine dört kez ateş etmesi buyruğunu vermiş, ve erlerinin buyruklara uymaması üzerine, onlara sövüp-saymıştı. Kadınları ve çocukları kurşunlayacak yerde, kendi erleri onu kurşunladılar. Erler tarafından işçi sınıfı düşmanlarının okulunda kazanılmış bulunulan kökleşmiş alışkanlıklar, bu erler işçi sınıfından yana geçer geçmez elbette değişmeyeceklerdir. Aynı erler Clément (sayfa: 254) Thomas'ı da öldürdüler.

Eski bir kırgın astsubay olan "general" Clément Thomas, Louis-Philippe döneminin son zamanlarında, başkalarının suçunu üzerine alan kimse (gérant responsable)[18*] ve bu çok kavgacı gazetenin görevli düelloçusu ikili niteliği ile çalışmak üzere, cumhuriyetçi le National [165] gazetesi yazıkuruluna girmişti. Şubat devriminden [166] sonra, iktidara geçen National'ciler bu eski astsubayı generale dönüştürdüler. Bu iş, onun da Jules Favre gibi korkunç kıskırtıcılarından ve en alçak cellatlarından biri olduğu haziran kıyımının öngününde oldu. Sonra, general sanı da, kendisi de, 1 Kasım 1870 günü yeniden su yüzüne çıkmak üzere, uzun bir süre boyunca ortadan yokoldular. Bir gün önce, Belediye Dairesinde tutsak edilen savunma hükümeti, Blanqui, Flourens ve işçi sınıfının öbür

temsilcilerine, zorla ele geçirmiş bulunduğu iktidarı Paris'te özgürce seçilecek bir Komünün elinde bırakacağına törenle söz vermişti. [167] Sözünde duracak yerde, bu hükümet Paris üzerine Trochu'nün, şimdi Bonaparte'ın Korsikalılarının yerini tutan Bretonlarını salıverdi. [168] Sadece, böylesine bir andını bozma ile adını kirletmek istemeyen general Tamisier, Ulusal Muhafız başkomutanlığından istifa etti ve, onun yerine, Clément Thomas yeniden general oldu. Bütün komutanlığı boyunca Prusyalılar ile değil, ama Paris Ulusal Muhafızı ile savaştı. Paris'in genel silahlanmasını engelledi, burjuva taburlarını işçi taburlarına karşı kışkırttı, Trochu "plan"ına karşıt subayları uzaklaştırdı ve, lekeleyici korkaklık suçlaması altında, kahramanlığı şimdi en amansız düşmanlarının bile hayranlığını çeken proleter taburları terhis etti. Clément Thomas, 1848 Haziranında Paris işçi sınıfının kişisel düşmanı olarak kazandığı rütbe şeritlerini yeniden kazanmış bulunmaktan büyük bir övünç duyuyordu. 18 Marttan birkaç gün önce, "Paris ayaktakımı seçkin tabakasının işini bitirmek" için, savaş bakanı Le Flô'ya kendi kafasından bir plan sunuyordu. Vinoy'nun bozguna uğramasından sonra, mücadeleye espion niteliği ile girişmekten kendini alamadı. Galles (sayfa: 255) prensesi, Londra'ya girdiği gün kalabalıkta ezilen insanların yazgısından ne kadar sorumlu ise, Merkez Komite ve Paris emekçileri de Clément Thomas ile Lecomte'un öldürülmesinden tastamam o kadar sorumlu oldular.

Silahsız yurttaşların Vendôme alanındaki sözde öldürülmeleri, bu yalanı yaymak için salt Avrupa gazeteciliği uşak takımına güvenerek, Bay Thiers ile köylülerin mecliste hiç sözünü etmedikleri bir mittir. "Düzenciler", Paris gericileri, 18 Mart zaferinden tir tir titrediler. Bu onlar için ensonu gelen halk cezasının işareti idi. 1848 Haziran günlerinden 22 Ocak 1871 [169] gününe değin, buyrukları üzerine öldürülmüş bulunan kurbanların hayaletleri, karşılarında dikiliyorlardı. Terörleri, tek cezaları oldu. Hatta polisler bile (sergents de ville), yapılması gerektiği gibi silahsızlandırılacak ve kilit altına ko-

nacakları yerde, Versailles'da güvenliğe kavuşmak üzere Paris kapılarını ardına kadar açık buldular. Düzençiler sadece itilip kakılmamakla kalmadılar, ama biraraya gelme ve Paris'in göbeğinde bile birçok güçlü konum işgal etme yetkisine de sahip oldular. Merkez Komitenin bu hoşgörülüğü, silahlı işçilerin "düzen partisi"nin alışkanlıkları ile öylesine bağdaşmaz bir durumda bulunan bu yüce gönüllülüğü, "düzen partisi" tarafından haksız yere bir güçsüzlük duyusunun belirtisi olarak yorumlandı. Vinoy'nun topları ve mitrailleuses[19*] ile başaramadığı şeyi, onun silahsız bir gösteri örtüsü altında yapmaya girişme yolundaki budalaca planının nedeni budur. 22 Mart günü, safalarında bütün petit crevés[20*] ve başında da imparatorluğun alışılmış ünlüleri, Haeckeren'ler Coetlogon'lar, Henry de Pène'ler vb. bulunan kışkırtıcı bir "kibar tabaka" bayları alayı, kibar mahallelerden yola çıktı. Barışçıl bir gösteri ödlek bahanesi altında, ama gizlice öldürücü silahlar taşıyan bir çete, yürüyüş kolu biçiminde düzenlendi, yolu üzerinde rasladığı Ulusal Muhafız nöbetçi ve devriyelerini hırpalayıp silahsızlandırdı, ve: "Kahrolsun Merkez Komite! Kahrolsun katiller! Yaşasın Ulusal Meclis!" çılgınlıkları ile rue de la Paix'den (Barış sokağı) place Vendôme'a (Vendôme alanı) çıkan çete, nöbet bekleyen muhafız kollarını (sayfa: 256) zorlamaya ve onların korudukları Ulusal Muhafız karargâhını baskınla almaya kalkıştı. Tabanca atışlarına karşılık olarak, gerekli uyarılarda bulunuldu, [170] ve bu uyarıların etkisiz kalması üzerine Ulusal Muhafız generali[21*] ateş komutu verdi. Bir tek salvo, "saygıdeğer topluluk"larının şöyle bir gösterilişinin, Paris devrimi üzerinde, Yeşu'nun borularının Eriha kenti surları üzerinde gösterdikleri etkinin tıpkısını göstereceğini uman alık delikanlıları, çılğınca bir kaçış içinde darma duman etti. Kaçaklar arkalarında iki ölü, dokuz ağır yaralı (aralarında bir de Merkez Komite üyesi[22*]) Ulusal Muhafız ile, "silahsız" gösterilerinin "barışçıl" niteliğini iyice tanıttıyan, marifetlerinin sağa sola saçılmış tabancalar, bıçaklar ve kılıçlı bastonlarla dolu tüm sahnesini bırakıyorlardı. Paris Ulusal Muhafızı, 13 Haziran 1849 günü, Fransız birlikleri tarafından Roma'ya

yapılan saldırının hainliğine karşı protestoda bulunmak için gerçekten barışçıl bir gösteri düzenlediği zaman, o sırada düzen partisi generali olan Changarnier, birliklerini her yandan, onları vurmak ve kılıçtan geçirmek, ve atlarının ayakları altında çiğnemek buyruğu ile, bu silahsız insanlar üzerine sürdüğü için, Ulusal Meclis ve özellikle Bay Thiers tarafından, toplumun kurtarıcısı olarak alkışlanmıştı. O zaman Paris sıkı yönetim altına alınmış, Dufaure yeni baskı yasalarını ivedilikle meclisten geçirmişti. Yeni tutuklamalar olmuş, yeni yasaklamalar konmuş, yeni bir terör uygulanmıştı. Ama "aşağı sınıflar" bu işlerde başka türlü davranırlar. 1871 Merkez Komitesi, "barışçıl gösteri" kahramanlarını düpedüz bilmezlikten geldi, öyle ki, sadece iki gün sonra, bunlar Versailles'a doğru ünlü kaçan kaçananın taçlandığı o silahsız gösteri için, amiral Saisset'in buyruğu altında toplanacak duruma geldiler. Thiers tarafından Montmartre'a gece hırsızlığı girişimi ile başlatılmış bulunan iç savaşı kabul etmekte gösterdiği tiksinti yüzünden, Merkez Komite bu kez, o sıralarda adamakıllı savunmasız bir durumda bulunan Versailles üzerine hemen yürümek, ve böylece Thiers ile köylülerinin komplolarına bir son vermemekle kesin bir yanlılık yaptı. Bunun üzerine, Komünün (sayfa: 257) seçim günü olan 26 Martta, düzen partisinin gücünü bir de seçim sandıklarında denemesine izin verildi. O gün, Paris mairie'lerinde[23*] düzen partisi üyeleri, içlerinden onları uygun bir zaman ve uygun bir yerde temizleme andını homurdanarak, çok yüce gönüllü yenginleri ile tatlı barışma sözleri teati ettiler.

Şimdi madalyanın öbür yüzüne bakın. Thiers nisan başlarında Paris'e karşı ikinci kampanyasını açtı. Versailles'a getirilen ilk Parisli tutsaklar kafilesi, Ernest Picard, elleri ceplerinde, alay ederek onların çevresinde aylak aylak dolaşır, ve Bayan Thiers ile Bayan Favre, nedimelerinin ortasında, balkonlarından Versaylı gürhün alçaklıklarını alkışlarlarken, insanı çileden çıkarıcı canavarlıkların konusu oldu. Ele geçirilmiş bulunan savaşçılar umursamazlıkla öldürüldüler; yiğit

dostumuz, demir döküm işçisi general Duval, sorgusuz sualsiz kurşuna dizildi, İkinci İmparatorluğun içki âlemlerindeki utanmazca davranışları ile öylesine ünlü karısının pezevengi Galliffet, bir bildirgede, kendi avcıları tarafından bastırılıp silahsızlandırılan küçük bir Ulusal Muhafız birliğinin, yüzbaşı ve teğmenleri ile birlikte öldürülmesini buyurmuş olduğu için böbürlendi. Kaçak Vinoy, federeler saflarında yakalanan her erin öldürülmesini buyuran günlük buyruğu için, Thiers tarafından Légion d'honneur'ün büyük-haç nişanı ile ödüllendirildi. Jandarma Desmarets, 31 Ekim 1870 günü savunma hükümetinin başlarını kurtarmış bulunan şövalye ruhlu ve yüce gönüllü Flourens'i, bir kasap gibi, haince parçalamış olduğu için madalya aldı. [171] Bu cinayetin "güçlendirici ayrıntıları", Thiers tarafından Ulusal Mecliste hoşnutlukla açındırıldı. Bir Timurlenk rolü oynaması kabul edilmiş parlamenter bir Tom Pouce'un [Parmak Tom, Parmak çocuk -ç.] kendini beğenmiş böbürlenmesi ile, küçüklüğüne karşı ayaklananlara, ve hasta arabaları için yansızlık hakkına değin, uygularlar arası hiç bir savaş güvencesi tanımayı kabul etmedi. Voltaire tarafından daha önce sezilmiş bulunan,[24*] o kaplanca içgüdülerini başıboş bırakmasına bir an için izin verilmiş maymundan daha korkunç bir şey yoktur. (Bkz: Notlar, s. 35.[25*]) (sayfa: 258)

Komünün, misillemeyi buyuran ve görevinin "Paris'i Versailles haydutlarının yamyamca davranışlarına karşı korumak ve göze göz, diş diş istemek" olduğunu açıklayan 7 Nisan günlü buyrultusundan sonra, [172] Thiers tutsaklara barbarca davranılmasını gene de durdurmadı. Üstelik, onlara bültenlerinde sövdü de: "Hiç bir zaman, namuslu insanların bakışlarını alçalmış bir demokrasinin bundan daha bozulmuş çehreleri acılara salmamıştır" - Thiers'nin kendisi ve "salıverilmiş" bakkanları gibi namuslu. Gene de, bir zaman süresince, tutsakların öldürülmesi ertelendi. Ama Thiers ve aralıkçı generalleri, Paris'te Ulusal Muhafız kılığında yakalanan kendi jandarma espionlarının bile, üzerlerinde yangın bombalan ile yakala-

nan Sergents de ville'lerin[26*] bile bağışlandıklarını öğrenir öğrenmez, Komünün misilleme üzerindeki buyrultusunun boş bir tehdit olduğunu anlar anlamaz, tutsakların yığınsal öldürülmeleri yeniden başladı ve sonuna değin ardı arası kesilmeden sürdürüldü. Ulusal muhafızların sığındıkları evler jandarmalarca çevrildi, üzerlerine (ilk kez olarak burada görünen) petrol döküldü ve yakıldı; yarı-kömürleşmiş cesetler, daha sonra Ternes'de kurulmuş bulunan gezgin Basın hastanesi tarafından kaldırıldılar. 25 Nisan günü Belle-Epine'de atlı bir avcılar birliğine teslim olan dört Ulusal Muhafız, daha sonra Galliffet'nin yaraşır dengi bir yüzbaşı tarafından birbiri ardına vuruldu. Yüzbaşının dört kurbanından, ölü diye bırakılmış bulunan biri, Scheffer, yerde sürüne sürüne Paris ileri karakollarına döndü ve bu olay üzerine bir Komün komisyonu karşısında tanıklık etti. Tolain bu komisyonun raporu üzerine savaş bakanından açıklama istediği zaman, köylüler onun sesini çığlıkları ile bastırdılar ve Le Flô'nun yanıt vermesini engellediler. Kahramanlıklarından sözetmek, "şanlı" ordularının onuruna bir saldırı olurdu. Thiers'nin bültenlerinin, Moulin-Saquet'de uyurken basılan federelerin süngülendiklerini, ve Clamart'taki yığınsal öldürülmeleri haber verirken kullandığı saygısız ton, Londra'daki gerçekten aşırı-duyarlı olmayan Times'in [173] bile sınırlarına dokundu. Ama bugün Paris'i bombalamış ve yabancı (sayfa: 259) fatihin koruması altında bir zenci köle satıcıları ayaklanması kışkırtmış bulunan kimseler tarafından işlenen salt başlangıç niteliğindeki canavarlıkları saymaya girişmek gülünç olur. Bütün bu tüyler ürpertici şeyler ortasında, cüce omuzları üzerine çöken korkunç sorumluluk üzerine bitmez tükenmez parlamenter yakınmalarını unutan Thiers, meclisin rahatça çalıştığını söyleyerek böbürleniyor, ve bazan aralıkçı generaller, bazan da Alman prensleri ile yaptığı aralıksız içki âlemleri aracılıyla, sindiriminin, hatta Lecomte ve Clément Thomas'nın hayaletleri ile bile, en küçük bir bozukluğa uğramadığını tanıtıyor.

III

18 Mart sabahı, Paris şu gökgürültüsü ile uyandı: Vive la Comune![27*] Peki ama Komün, burjuva sağduyusunu böylesine tedirgin eden bu sfenks nedir?

"Başkent proleterleri", diyordu 18 Mart günlü bildirgesinde Merkez Komitesi, "yönetici sınıfların güçsüzlük ve dökneklükleri ortasında, onlar için kamu işlerinin yönetimini ele alarak durumu kurtarma zamanının gelmiş bulunduğunu anlamışlardır."

Ama işçi sınıfı mevcut devlet makinesini olduğu gibi almak ve onu kendi amaçları için kullanmakla yetinemez.

Sürekli ordu, polis, bürokrasi, din adamları ve yargıçlar gibi, sistemli ve aşamalı bir işbölümü planına göre biçimlendirilmiş, her yerde varolan organları ile merkezileşmiş devlet iktidarı, doğmakta olan burjuva topluma, feodalizme karşı mücadelelerinde güçlü bir silah hizmeti gördüğü mutlak krallık çağına değin çıkar. Bununla birlikte, her türlü ortaçağsal molozlar, senyörlerin ve soyluların üstünlük hakları, yerel ayrıcalıklar, belediyesel ve loncasal tekeller, taşrasal anayasalar

yüzünden, gelişmesi engellenmiş bulunuyordu. 18. yüzyıl Fransız Devriminin dev süpürgesi bütün bu geçmiş zaman kalıntılarını silip süpürdü ve böylece toplumsal dayanağı (substrat), modern devlet kuruluşu üstyapısı karşısına çıkan son engellerden de kurtarmış (sayfa: 260) oldu. Modern devlet, kendisi de yarı-feodal bir nitelik taşıyan eski Avrupa'nın modern Fransa'ya karşı birleşme savaşlarının ürünü olan Birinci İmparatorluk döneminde kuruldu. Daha sonraki rejimler sırasında parlamenter denetim altına, yani varlıklı sınıfların doğrudan denetimi altına konmuş bulunan hükümet, sadece engin ulusal borçların ve ezici vergilerin fideliği olmakla kalmadı; otorite, çıkar, mevki gibi dayanılmaz çekicilikleri ile, bir yandan yönetici sınıfların rahip fesat komiteleri ve serüvencileri arasında uyuşmazlık nedeni oldu, ve öte yandan toplumun iktisadi değişiklikleri ile birlikte siyasal niteliği de değişti. Modern sanayi in ilerlemesi geliştikçe, sermaye ile emek arasındaki sınıf karşıtlığı da genişliyor, yoğunlaşıyor, devlet iktidarı gitgide sermayenin emek üzerindeki ulusal bir iktidar, toplumsal kölelik ereklerine göre örgütlenmiş toplumsal bir güç, bir sınıf egemenliği aygıtı niteliğini kazanıyordu.[28*] Sınıflar mücadelesinde bir ilerleme gösteren her devrimden sonra, devlet iktidarının salt bastırıcı niteliği gitgide daha açık bir biçimde ortaya çıkıyordu. 1830 Devrimi, hükümeti toprak sahiplerinden kapitalistlere, işçilerin en uzak düşmanlarından en dolaysız düşmanlarına geçirdi. Devlet iktidarını, Şubat Devrimi adına ele geçiren cumhuriyetçi burjuvalar, işçi sınıfını "toplumsal" cumhuriyetin, onların toplumsal bağımsızlığını güvence altına alan cumhuriyetten başka bir şey olmadığına inandırmak, ve burjuvalar ile toprak sahiplerinin kralcı yığına da, hükümetin mali kaygı ve üstünlüklerini tam bir güvenlik içinde "cumhuriyetçi" burjuvalara bırakabileceklerini tanıtlamak ereğiyle, bu iktidarı haziran kıyımlarını kışkırtmak için kullandılar. Bununla birlikte, biricik kahramanca haziran başarılarından sonra, artık cumhuriyetçi burjuvalara, kapkaççılar sınıfının bütün rakip fraction et faction'ları[29*] tarafından, üretici sınıflar ile şimdi açıkça ortaya çıkmış bulunan

karşıtlıklar içinde kurulmuş bir koalisyon olan "düzen partisi"nin ilk saflarından artçı birliğine geçmekten başka bir (sayfa: 261) şey kalmıyordu. Hisse senetli [anonim -ç.] şirket biçimindeki hükümetlerinin upuygun biçimi, başkan olarak Louis Bonaparte ile birlikte, "vile multitude"[30*] kabul edilmiş sınıf terörizmi ve özgür haksızlık rejimi olan République parlementaire[31*] oldu. Her ne kadar parlamenter cumhuriyet, Bay Thiers'nin dediği gibi, "onları (yönetici sınıfın çeşitli bölüntülerini) en az bölen" cumhuriyet idiye de, buna karşılık bu sınıf ile onun seyrek safları dışında yaşayan tüm toplum arasında bir uçurum yaratıyordu. Birlikleri, daha önceki hükümetler döneminde, kendi öz uyuşmazlıklarının devlet iktidarı için henüz koymuş buldukları engelleri ortadan kaldırıyordu. Proletaryanın ayaklanma tehlikesi karşısında, birleşik varlıklı sınıf, o zaman devlet iktidarını, kimsenin gözünün yaşına bakmaksızın ve çalımla, sermayenin emeğe karşı ulusal savaş silahı olarak kullandı. Üreticiler yığına karşı sürekli savaşında, varlıklı sınıf, sadece yürütme gücünü durmadan artan baskı güçleri ile donatma zorunda değil, ama kendi öz parlamenter kalesini, Ulusal Meclisi, yürütme gücüne karşı tüm savunma araçlarından yavaş yavaş yoksun bırakma zorunda da kaldı. Yürütme gücü, Louis Bonaparte'ın kişiliğinde, varlıklı sınıfın temsilcilerini kovdu. "Düzen partisi" cumhuriyetinin doğal ürünü, İkinci İmparatorluk oldu.

İmparatorluk, doğum belgesi yerine hükümet darbesi, vize yerine genel oy hakkı krallık âsası yerine de kılıç ile, köylülüğe, sermaye ve emek savaşımına doğrudan doğruya katılmamış bulunan o geniş üreticiler yığına dayandığını ileri sürüyordu. Parlamentarizme, ve böylece hükümetin varlıklı sınıflara peçelenmemiş bağımsızlığına da son vererek, işçi sınıfını kurtaracağını ileri sürüyordu. İşçi sınıfı üzerindeki iktisadi üstünlüklerini koruyarak, varlıklı sınıfları kurtaracağını ileri sürüyordu; ve son olarak, ulusal büyüklük yalancı düşünüyüşü herkes için yeniden canlandırarak, bütün sınıfların birliğini kurmuş olmakla böbürleniyordu. Gerçeklikte, burjuvazinin ulusu

yönetme yeteneğini çoktan yitirmiş -ve işçi sınıfının henüz elde etmemiş- bulunduğu bir dönemde, tek olanaklı hükümet biçimi de buydu. Bu (sayfa: 262) hükümet, bütün dünyada, toplumun kurtarıcısı olarak alkışlandı. Onun egemenliği altında, tüm siyasal kaygılardan kurtulmuş bulunan burjuva toplum kendisinin hiç bir zaman düşünmediği bir gelişmeye erişti. Sanayi ve ticareti, devsel oranlara eriştiler, mali dolandırıcılık, kozmopolit içki âlemlerini göklere çıkardı, yığınların sefaleti tantanalı, yapmacık, rezilce bir lüksün utanmaz sergilenmesi ile açık bir karşıtlık oluşturuyordu. Toplumun çok üstünde durur gibi görünen devlet iktidarı, gene de bu toplumun en büyük rezaleti ve aynı zamanda onun tüm bozulmuşluklarının yuvası idi. Devletin kendisinin ve kurtarmış bulunduğu toplumun çürümüşlüğü, bu rejimin ağırlık merkezini Paris'ten Berlin'e taşımaya susamış bulunan Prusya'nın süngüleri tarafından açığa çıkarıldı. Emperyalizm, doğmakta olan burjuva toplumun, feodalizmden kendi öz kurtuluş aleti olarak dünyaya getirdiği, ve iyiden iyiye gelişmiş burjuva toplumun, sonunda emeği, sermayeye bir köleleştirme aracı durumuna dönüştürmüş bulunduğu bu devlet iktidarının, aynı zamanda hem en değerden düşmüş, hem de en son biçimidir.

İmparatorluğun doğrudan antitezi, Komün oldu. Şubat Devriminin, Paris proletaryası tarafından kendisi ile ilân edilmiş bulunduğu "toplumsal cumhuriyet" çılgılığı, sadece sınıf egemenliğinin kralcı biçimini değil, ama sınıf egemenliğinin kendisini kaldıracak bir cumhuriyet için duyulan belirsiz bir özlemden başka bir şeyi dile getirmiyordu. Komün, bu cumhuriyetin olumlu biçimi oldu.

Eski hükümet iktidarının merkezi, ve aynı zamanda Fransız işçi sınıfının da toplumsal kalesi olan Paris, Thiers ve köylüleri tarafından, imparatorluğun onlara bıraktığı o eski hükümet iktidarını onarmak ve sürdürmek için kalkıştıkları girişime karşı silaha sarılmıştı. Paris, sadece, kuşatma sonucu ordudan kurtulmuş, ve onun yerine çoğunluğu işçiler tarafın-

dan oluşturulan bir Ulusal Muhafızı geçirmiş bulunduğu için direnebiliyordu. Şimdi sürekli bir kurum durumuna dönüştürülmesi sözkonusu olan şey, işte bu durumdu. Bu yüzden, Komünün ilk buyrultusu (kararnamesi) sürekli ordunun kaldırılması, ve silahlanmış halk ile değiştirilmesi oldu.

Komün, kentin çeşitli ilçelerinden genel oy hakkı ile (sayfa: 263) seçilmiş belediye meclisi üyelerinden kurulmuştu. Bu üyeler sorumlu ve her an görevden geri alınabilir idiler. Komün üyelerinin çoğu doğal olarak işçilerden ya da işçi sınıfının ünlü temsilcilerinden oluşuyordu. Komün parlamenter bir örgenlik değil, ama aynı zamanda hem yürütmeci hem de yasamacı, hareketli bir gövde olacaktı. Merkezi hükümetin aleti olmaya devam edecek yerde, polis siyasal özniteliklerinden hemen yoksunlaştırıldı ve Komünün sorumlu ve her an görevden geri alınabilir bir aleti durumuna dönüştürüldü. Yönetimin tüm öbür dallarındaki görevliler (memurlar) için de aynı şey oldu. Komün üyelerinden aşama sırasının en alt düzeyine değin, kamu görevi işçi ücretleri karşılığı görülecekti. Yüksek devlet görevlilerinin kullanma hakları ve temsil ödenekleri, bu yüksek görevlilerin kendileri ile birlikte ortadan kalktı. Kamu hizmetlileri, merkezi hükümet tarafından korunan kimselerin özel mülkiyeti olmaktan çıktı. Sadece belediye yönetimi değil, ama o güne değin devlet tarafından yürütülmüş bulunan tüm girişkenlik, Komünün ellerine verildi.

Eski hükümetin maddi iktidar aletleri olan sürekli ordu ile polis bir kez kaldırıldıktan sonra, Komün manevi baskı aletini, "rahiplerin iktidarı" nı kırma işine girişti; varlıklı kurumlar oldukları ölçüde, tüm kiliselerin dağıtılması ve kamulaştırılması buyrultusunu çıkardı. Rahipler, öncelleri olan havariler gibi, müminlerin sadakaları ile yaşamak üzere, özel yaşamın dünya işlerinden dingin elçekmişliğine gönderildiler. Öğretim kurumlarının tümü parasız olarak halka açıldı, ve aynı zamanda kilise ile devletin her türlü karışmasından da kurtarıldı. Böylece, sadece öğretimin herkes için erişilebilir kılın-

ması ile kalınmamış, ama bilimin kendisi de, sınıf önyargıları ve hükümet iktidarının onu vurmuş buldukları zincirlerden kurtarılmıştı.

Adalet görevlileri, daha sonra bozmak üzere, sırayla bağlılık yemini etmiş buldukları ardarda gelen bütün hükümetlere aşağılık bağımlılıklarını gizlemekten başka bir işe yaramayan o yapmacık bağımsızlıktan yoksunlaştırıldılar. Öbür kamu görevlileri gibi, yüksek adalet görevlileri ve yargıçlar da seçilir, sorumlu ve geri alınabilir olacaklardı.

Paris Komünü, elbette, Fransa'nın bütün büyük sanayi (sayfa: 264) merkezlerine örnek hizmeti görecekti. Komün rejimi, Paris ve ikincil merkezlerde bir kez kurulduktan sonra, eski merkezi hükümet, taşra illerinde de, yerini üreticilerin kendi kendileri tarafından hükümetine bırakma zorunda kalacaktı. Komünün geliştirme zamanı bulamadığı kısa bir ulusal örgütlenme taslağında, Komünün en küçük kırsal yerleşme merkezlerinin bile siyasal biçimi olacağı ve kırsal bölgelerde, sürekli ordunun, hizmet zamanı son derece kısa bir halk milisi ile değiştirileceği, açıkça söylenmiştir. Her ilin kırsal komünleri, ortak işlerini ilin yönetim merkezindeki bir delegeler meclisi aracılığıyla yönetecek, ve bu il meclisleri de Paris'teki ulusal yetkililer kuruluna milletvekilleri göndereceklerdi; delegeler her an görevden geri alınabilir ve seçmenlerinin buyurucu yetki belgesi ile bağlı olacaklardı. Bir merkezi hükümete gene de kalan, az sayıda ama önemli görevler, gerçeğe aykırılığı biline biline söylendiği gibi kaldırılmayacak, ama komünsel, başka bir deyişle sıkı sıkıya sorumlu görevliler tarafından yürütüleceklerdi. Ulusun birliği bozulmayacak, ama tersine, komünsel kuruluş tarafından örgütlenecekti; bu birlik, onun cisimleşmesi olduğunu ileri süren, ama, ulusun asalak bir uru olduğu halde, ulusun kendisinden bağımsız ve onun üzerinde olmak isteyen devlet iktidarının yıkılması ile bir gerçeklik durumuna gelecekti. Eski hükümet iktidarının salt bastırıcı organlarının kesilip atılması önemli olduğu halde, bunların haklı

görevleri, toplumun üzerinde bir üstünlük savında bulunan bir otoriteden çekilip alınacak, ve toplumun sorumlu hizmetkârlarına verileceklerdi. Genel oy hakkı, her üç ya da altı yılda bir halkı parlamentoda yönetici sınıfın hangi üyesinin temsil edeceği ve ayaklar altına alacağını kararlaştıracak yerde, tıpkı kendi işi için işçi ve yönetim personeli arayan herhangi bir işverene hizmet eden bireysel seçim hakkı gibi, komünler biçiminde örgütlenmiş halka hizmet edecekti. Ve bireyler gibi, toplulukların da, gerçek işler konusunda, genel olarak herkesi kendi yerine koymasını, ve eğer bir kez bir yanlışlık yaparlarsa, onu da hemen düzeltmesini bildikleri, iyi bilinen bir olgudur. Öte yandan, Komün anlayışına hiç bir şey, genel oy hakkı yerine hiyerarşik bir görevlendirme geçirmekten daha yabancı olamaz.

Haksız yere, toplumsal yaşamın, kendileri ile belirli bir (sayfa: 265) benzerlik gösterdikleri daha eski, ve hatta sönmüş biçimlerinin yinelenmesi olarak görülmek, genel olarak, yepyeni tarihsel biçimlerin yazgısıdır. Böylece, modern devlet iktidarını yıkan bu yeni Komünde, önce bu devlet iktidarına öngelen, sonra da onun temeli olan ortaçağ komünlerinin yaşama bir çağırılması görülmek istendi. -- Komünsel kuruluş, haksız yere, başlangıçta zor aracıyla kurulmuş bulunmasına karşın, şimdi güçlü bir toplumsal üretim etkeni durumuna gelmiş olan o büyük uluslar birliğini, Montesquieu ve Jirondenlerin [174] düşüne uygun olarak, bir küçük devletler federasyonu biçiminde bir bozma girişimi olarak görüldü. Komün ve devlet iktidarı karşıtlığı, haksız yere, aşırı merkezileşmeye karşı eski mücadelenin aşırı bir biçimi olarak görüldü. Özel tarihsel koşullar, öbür ülkelerde, burjuva hükümet biçiminin, Fransa'da olduğu biçimdeki klasik gelişmesini engelleyebilir, ve İngiltere'de olduğu gibi, büyük merkezi devlet örgenliklerinin, bozulmuş kilise yönetim kurulları (vestries), çıkarıcı belediye meclis üyeleri ve kentlerde ve köylerde yırtıcı yardım bürosu yöneticileri ile, gerçekten soydan geçme sulh yargıçıları ile tamamlanmasına izin verebilirler. Komünsel kur-

tuluş, o güne değin toplumun sırtından geçinen ve onun özgür hareketini kötürümleştiren asalak devlet tarafından emilmiş bulunan tüm güçleri topluma geri verecektir. Sadece bununla bile, Fransa'nın canlanmasının çıkış noktası olacaktır. - Fransız taşra kentleri burjuvazisi, Komünde, bu sınıfın Louis-Philippe döneminde kır üzerinde uygulamış bulunduğu, ve Louis Napoléon döneminde de yerini kırsal kentler üzerindeki sözde egemenliğine bırakan egemenliğin bir onarımla girişimini gördü. Gerçeklikte, komünsel kuruluş, kırsal üreticileri il yönetim merkezlerinin entelektüel yönetimi altına koyacak ve onlara, kent işçilerinin kişiliğinde, çıkarlarının doğal mutemetlerini sağlayacaktır. - Komünün sadece varlığı bile, apaçık bir şey olarak, belediyesel özgürlüğü içeriyordu; ama bu özgürlük bundan böyle, artık kaldırılmış bulunan devlet iktidarı için bir engel değildi. Paris Komününe, kentlerin yönetimini Prusya devleti polis makinesindeki basit ikincil çarklardan başka bir şey olmama derecesine düşüren, o 1791 eski Fransız belediye örgütünün karikatürü Prusya belediye rejimi özlemleri yükleme (sayfa: 266) düşüncesi, ancak ve ancak, eğer kendi kan ve demir entrikalarına gömülmüş bulunmasaydı, kafasal çapına öylesine uyarlı olan eski Kladderadatsch [175] (Berlin Punch'u [176]) yazarlığı mesleğine seve seve dönecek olan bir Bismarck'ın usuna, ancak ve ancak böylesine bir kafaya gelebilirdi.

Komün, şu iki büyük gider kaynağını: sürekli ordu[32*] ile devlet memurculuğunu kaldırarak, tüm burjuva devrimlerin o ucuz hükümet sloganını gerçekleştirdi. Komünün varlığı bile, sınıf egemenliğinin, hiç değilse Avrupada, olağan yükü ve vazgeçilmez maskesi olan krallığın yokluğunu öngerektiriyordu. O, cumhuriyete gerçekten demokratik kurumlar temelini sağlıyordu. Ama ne "ucuz hükümet", ne de "gerçek cumhuriyet" onun son ereği idiler; bunlar onun gerekli sonuçlarından başka bir şey değildiler.

Komünün konusu olduğu yorumların, ve ona dayanan çıkarların çeşitliliği, daha önceki bütün hükümet biçimlerinin

özel olarak bastırıcı bir nitelik taşımalarına karşın, onun gelişmeye son derece yetenekli bir siyasal biçim olduğunu gösterir. Komünün gerçek gizemi şudur: o özel olarak bir işçi sınıfı hükümeti,[33*] üreticiler sınıfının temellükçüler sınıfına karşı mücadelesinin ürünü, emeğin iktisadi kurtuluşunun gerçekleşmesini sağlayan ensonu bulunmuş siyasal biçim idi.

Bu son koşul olmasaydı, komünsel kuruluş bir olanaksızlık ve bir aldatmaca olurdu. Üreticinin siyasal egemenliği, onun toplumsal köleliğinin sonsuzlaştırılması ile birlikte varolamaz. Demek ki, Komün, sınıfların varoluşunun, öyleyse sınıf egemenliğinin üstüne dayandığı iktisadi temellerin kökünü kazımak için bir kaldıraç hizmeti görmeliydi. Emek bir kez kurtulduktan sonra, her insan bir emekçi durumuna gelir ve üretken çalışma bir sınıfın özniteliği olmaktan çıkar.

Tuhaf şeydir. Emekçilerin kurtuluşu üzerindeki son altmış yılın bütün cafcıflı söylevlerine ve tüm engin yazınına karşın, işçiler, nerede olursa olsun, kendi öz davalarını ele almaya görsünler; sanki kapitalist toplum, daha tüm çelişkileri (sayfa: 267) gelişmemiş, daha bütün yalanları ortaya çıkmamış, daha pis gerçekliği gözler önüne serilmemiş de, henüz bakir suçsuzluğunun en arı durumu içinde bulunuyormuş gibi, sermaye ve ücretli kölelik gibi iki kutbu (toprak sahibi artık kapitalistin komandit ortağından başka bir şey değildir) ile birlikteki güncel toplum sözcülerinin tüm savunumlu lafazanlıklarının gürlendiği hemen duyulur. Komün, diye haykırırlar, tüm uygarlığın temeli olan mülkiyeti kaldırmak istiyor. Evet baylar, Komün, büyük bir yığının emeğini birkaç kişinin zenginliği durumuna getiren bu sınıf mülkiyetini kaldırmak istiyordu. Mülksüzleştiricilerin mülksüzleştirilmesini amaçlıyordu. Üretim araçlarını, bugün özel olarak emeğin köleleştirme ve sömürü araçları olan toprağı ve sermayeyi, özgür ve ortaklaşa bir çalışmanın aletleri durumuna dönüştürerek, bireysel mülkiyeti bir gerçeklik yapmak istiyordu. Ama komünizmdir bu, o "olanaksız" komünizm! Ne yani, egemen sınıfların güncel

sistemi sonsuza değin sürdürmenin olanaksızlığını anlayacak kadar kavrayışlı olan üyeleri -ve bunların sayısı kabarıktır-, kooperatif üretimin usandırıcı ve gürültücü havarileri oldular. Ama eğer kooperatif üretim bir aldatmaca ve bir tuzak olarak kalmayacaksa; eğer o kapitalist sistemin yerini alacaksa; eğer kooperatif toplulukların tümü, ulusal üretimi, onu kendi özdenetimleri altına alan, ve kapitalist üretimin kaçınılmaz yazgısı olan sürekli anarşi ve devirli sarsıntılara son veren ortaklaşa bir plana göre düzenleyecekse, baylar, eğer bu komünizm değilse, o çok "olanaklı" komünizm değilse, nedir peki?

İşçi sınıfı Komünden mucizeler beklemiyordu. Onun par décret du peuple[34*] uygulanacak hazırlop ütopyaları yoktur. Kendi öz kurtuluşunu ve bu kurtuluşla birlikte, güncel toplumun kendi öz iktisadi gelişmesi ile karşı konmaz bir biçimde yöneldiği yaşamın o daha yüksek biçimini gerçekleştirmek için, uzun mücadelelerden, koşulları ve insanları baştan başa dönüştürecek tüm bir tarihsel süreçler dizisinden geçme zorunda olduğunu bilir o. O, bir ülküyü gerçekleştirme zorunda değil, ama sadece yıkılmakta olan eski burjuva toplumun bağrında taşıdığı yeni toplumun öğeleri (sayfa: 268) önündeki engelleri kaldırma zorundadır. Tarihsel görevinin tam bilinci içinde ve davranışında ona yaraşır olma kahramanca kararı içinde, işçi sınıfı basın uşaklarının kaba sövgüleri ile, bilisiz yavanlıkları ve sekterce fikirlerini bilimsel yanılmazlığın kesinliği üzerinden döktüren kurulu düzen tutkunu burjuva doktorinerlerin kasıtlı kayırması karşısında gülümsemekle yetinebilir.

Paris Komünü devrimin yönetimini kendi ellerine aldığı zaman; basit işçiler olarak, "doğal üstlerinin"[35*] hükümet ayrıcalıklarına dokunma cüretini gösterip, eşi görülmemiş bir güçlük koşulları içinde, yapacaklarını gösterişsizce, bilinçlice ve etkilice yaptıkları zaman (ve bunu, en yükseği, büyük bir bilimsel otoriteye[36*] inanmak gerekirse, Londra'nın herhangi bir okul sekreteri için gereken en düşük ücretin ancak beşte-bi-

rine erişen ücretler karşılığı yapılan), eski dünya, Belediye Dairesi üzerinde dalgalanan, emek cumhuriyetinin simgesi kızıl bayrak karşısında öfke sarsıntıları içinde iki büküm oldu.

Ve, bununla birlikte, bu devrim, işçi sınıfının, sadece zengin kapitalistler ayrık olmak üzere, hatta Paris orta sınıfının büyük bölümü -dükkâncılar, satıcılar, tüccarlar- tarafından bile, toplumsal girişkenliğe hâlâ yetenekli tek sınıf olarak açıkça tanınmış bulunduğu ilk devrim idi. Komün, orta sınıfın kendi içinde sürekli anlaşmazlıklar nedeni olan borç ve alacak sorununu bilgece çözerek, onu kurtarmıştı. [177] Orta sınıfın bu aynı bölümü, 1848 Haziranındaki işçi ayaklanmasının ezilmesine katılmış, ve Kurucu Meclis tarafından alacaklılarına hemen saygısızca kurban edilmişti. [178] Ama onun bugün işçi sınıfı yanında yer almak için tek nedeni bu değildi. Artık Komün, ya da, yeniden hangi ad altında belirirse belirsin, imparatorluk dışında bir seçenek olmadığını seziyordu. İmparatorluk, kamu zenginliğini saçıp savurması ile, özendirmiş bulunduğu büyük mali dolandırıcılık ile, sermayenin yapay olarak hızlandırılmış merkezileşmesine, ve bu sınıfın büyük bir bölümünün bağlaşıklık mülksüzleştirilmesine (sayfa: 269) sağlamış olduğu destek ile onu [orta sınıfı -ç.] iktisadi bakımdan yıkmıştı. İmparatorluk, bu sınıfı, siyasal bakımdan incitmiş, çocuklarının eğitimini frères ignorantin'lere [179] vererek volterciliğine meydan okumuş, neden olduğu yıkımlara karşılık imparatorluğun yokolmasından başka bir ödünleme bırakmayan bir savaşa başı eğik sokarak, onun Fransız ulusal duygusunu ayaklandırmıştı. Gerçekte, tüm bonapartçı ve kapitalist yüksek bohème'in Paris dışına göçünden sonra, orta sınıfın gerçek düzen partisi, kendini Komün bayrağı altına giren ve Thiers'nin eceden tasarlanmış değiştirmelerine karşı onu savunan "Cumhuriyetçi Birlik" [180] biçimi altında gösterdi. Bu büyük orta sınıf yığınının iyilik bilmesi, bugünkü sert sınanmaya dayanacak mı? Bunu ancak zaman gösterecek.

Komün, köylülere: "Bizim zaferimiz sizin tek umarınızdır" derken, yerden göğe kadar haklı idi. Versailles'da yumurtlanıp metelik etmez övünge Avrupa gazetecileri tarafından yinelenen tüm yalanların en şaşılacaklarından biri, Ulusal Meclis köylülerinin Fransız köylülüğünü temsil ettikleri yalanı oldu. Fransız köylüsünün, 1815'ten sonra, bir milyon zarar ödentisi ödeme zorunda kaldığı adamlara karşı duyduğu sevgi biraz düşünölsün. [181] Onun gözünde, büyük bir toprak sahibinin varlığı bile, daha kendiliğinden onun 1789 kazanımları üzerine bir el uzatmadır. Burjuvazi, 1848'de, frank başına 45 santimlik ek vergi ile onun toprak parçasını ağır yükümler altına sokmuştu; ama o bunu devrim adına yapmıştı; oysa ki şimdi, Prusyalılara ödenecek beş milyarlık zarar ödentisini köylünün omuzlarına yüklemek için, devrime karşı bir iç savaşı kışkırtıyordu. Komün, buna karşılık, ilk bildirelerinden birinde, savaşın gerçek yaratıcılarının onun giderlerini de ödeme zorunda olduklarını bildiriyordu. Komün, köylüyü kan vergisinden kurtaracak, ona ucuz bir hükümet verecek, bugünkü sülüklerini, noteri, avukatı, mübaşiri, ve öbür adli vampirleri, onun tarafından seçilmiş ve ona karşı sorumlu, ücretli Komün görevlileri durumuna dönüştürecek. Onu garde-champetrein,[37*] jandarma ve valinin zorbalığından kurtaracak, rahip tarafından alıklaştırılmanın (sayfa: 270) yerine, öğretmen tarafından öğretimi geçirecek. Ve Fransız köylüsü, her şeyin üstünde, hesap adamıdır. Rahip aylığının, tahsildar tarafından zorla alınması yerine, kiliseye bağlı olanların dinsel içgüdülerinin kendiliğinden ortaya çıkmasına bağlı olmasını son derece usa yatkın bulacaktı. Komün hükümetinin -ve sadece onun- Fransız köylüsüne umudunu getirdiği büyük dolaysız iyilikler işte bunlardı. Öyleyse burada, köylünün toprak parçası üzerine bir karabasan gibi çöken ipotekli borç, her gün büyüyen prolétariat foncier (kırsal proletarya), ve onun bu toprak parçasından, modern tarımın gelişmesi ve kapitalist işleme biçiminin rekabeti sonucu gitgide daha hızlı bir gidişle gerçekleşen mülksüzleştirilmesi gibi, sadece Komünün köylü yararına çözmeye yetenekli ve aynı zamanda da zorunlu olduğu

daha karmaşık, ama dirimsel somut sorunlar üzerinde uzun uzadıya durmak büsbütün gereksizdir.

Fransız köylüsü, Louis Bonaparte'ı cumhurbaşkanı seçti, ama düzen partisi İkinci İmparatorluğu kurdu. Gerçeklikte Fransız köylüsü neye gereksinme duyduğunu, kendi mai-reini[38*] hükümetin valisine, kendi öğretmenini hükümetin rahibine, ve kendi öz kişiliğini de hükümetin jandarmasına karşı çıkararak, 1849 ve 1850'de göstermeye başladı. Düzen partisi tarafından Ocak ve Şubat 1850'de yapılmış bulunan tüm yasalar, köylülere karşı açık baskı önlemleri oldular. Köylü bonapartçı idi; çünkü büyük Devrim, ondan sağlamış bulunduğu bütün çıkarları ile birlikte, onun gözlerinde Napoléon'da kişileşiyordu. İkinci İmparatorluk döneminde hızla dağılan bu yanılısama (ve bu yanılısama doğası gereği "köylüler"e düşmandı), geçmişin bu önyargısı, Komünün köylülüğün canlı çıkarlarına ve ivedi gereksinmelerine yönelttiği çağrıya nasıl direnebilirdi?

"Köylüler", Komün Paris'i ile taşra illeri arasındaki üç aylık özgür bir bağlantı süresinin, köylülerin genel bir ayaklanmasına yolaçacağını biliyorlardı (onların başlıca kaygıları, gerçekte buydu); Paris çevresinde, sanki sığır vebasının yayılmasını önlemek içinmiş gibi, bir polis ablukası kurmakta gösterdikleri kaygılı çabukluğun nedeni de budur. (sayfa: 271)

Öyleyse Komün, Fransız toplumunun tüm sağlıklı öğelerinin gerçek temsilcisi, ve dolayısıyla gerçek ulusal hükümet olduğu kadar, aynı zamanda bir işçi hükümeti, ve böylece, kurtuluşunun gözüpük bir savunucusu niteliği ile, sözcüğün gerçek anlamında uluslararası bir hükümet idi de. İki Fransız eyaletini Almanya'ya ilhak eden Prusya ordusunun gözleri önünde, Komün, tüm dünya emekçilerini Fransa'ya ilhak ediyordu.

İkinci İmparatorluk, kozmopolit dolandırıcılığın büyük panayırı olmuştu; tüm ülkelerin dolandırıcıları, içki âlemlerine ve Fransız halkını soyup soğana çevirmesine katılmak için, onun çağrısına koşuşup gelmişlerdi. Tam da o anda, Thiers'nin sağ kolu Romanyalı rezilce eğlence düşkünü Ganesco, sol kolu da Rus çasıtı Markovski'dir. Komün tüm yabancılara ölümsüz bir dava için ölme onurunu verdi. Dönekliği yüzünden yitirilen dış savaş ve yabancı saldırganla komplosu aracıyla kışkırtılan iç savaş arasında, burjuvazi, Fransa'da oturan Almanlara karşı polis avları düzenleyerek, yurtseverliğini gösterme zamanı bulmuştu. Komün bir Alman işçisini[39*] kendi çalışma bakanı yaptı. Thiers, burjuvazi, İkinci İmparatorluk, gürültülü yakınlık gösterileri ile Polonya'yı durmadan aldatmışlardı; oysa gerçeklikte, onu edepsizce hizmet ettikleri Rusya'ya teslim ediyorlardı. Komün Polonya'nın kahraman oğullarına,[40*] onları Paris savunucularının başına geçirme onurunu verdi. Ve açığının bilincinde olduğu yeni tarih çağını açıkça belirlemek için, bir yandan yenen Prusyalıların, öte yandan da bonapartçı generaller tarafından yönetilen Bonaparte ordusunun gözleri önünde, savaş övüncesinin o devsel simgesini, Vendôme sütununu yıktı. [182]

p; Komünün büyük toplumsal önlemi, onun öz varoluşu ve eylemi oldu. Özel önlemleri, halk tarafından bir halk hükümeti eğiliminden başka bir şey gösteremezlerdi. Örneğin, fırın işçileri için gece çalışmasının kaldırılması gibi; işverenler arasında yürürlükte olan, çeşitli bahanelerle işçilerinden cezalar keserek, ücretleri düşürmeye dayanan, ve böylece işverenin yasamacı, yargıç ve yürütme gücü rollerini kendine (sayfa: 272) topladığı, üstelik parayı da cebine indirdiği uygulamanın, ceza tehdidi altında yasaklanması gibi. Bu nitekte bir başka önlem de, kapitalistleri ister sıvışıp gitmiş, ister işi durdurmayı yeğlemiş olsunlar, kapatılmış bulunan bütün atelye ve fabrikaların, karşılığı ödenmesi koşulu ile, işçi birliklerine verilmesi oldu.

Komünün, öngörü ve ılımlılıkları ile dikkati çeken mali önlemleri, kuşatılmış bir kentin durumu ile bağdaşır önlemlerden başkası olamazlardı. Haussmann[41*] rejimi altında, büyük mali ortaklıklar ve bayındırlık işleri girişimcileri tarafından, Paris kenti zararına yapılan olağanüstü hırsızlıklar bakımından, Komün onların mallarını zoralımına uğratmakta, Orléans hanedanının mallarını zoralımına uğratan Louis Napoléon'dan çok daha haklı olurdu. Her ikisi de mallarının büyük bir bölümünü kilisenin yağmalanmasından sağlamış bulunan Hohenzollernler ile İngiliz oligarkları, kilisenin laikleştirilmesinden sadece 8.000 frank sağlayan Komün tarafından elbette çok alındılar.

Versailles hükümeti, biraz cesaret ve güç toplar toplamaz, Komüne karşı en zorlu araçları kullanırken; tüm Fransa için, büyük kentler delegelerinin toplantılarının yasaklanmasına değin giden, düşüncenin özgürce söylenmesini yokederken; Versailles ve Fransa'nın geri kalan bölümünü, İkinci İmparatorluğunkini çok geçen bir çayırlık ağı altına sokarken; Paris'te basılmış tüm gazeteleri engizisyoncuya dönüştürülmüş jandarmaları tarafından yaktırır ve Paris'ten gelen ve Paris'e giden bütün mektupları açtırırken; Ulusal Mecliste Paris'ten yana bir söz etme yolunda en çekingen denemeler, hatta 1816 "Chambre introuvable"da bile görülmemiş bir biçimde, çılgınlık altında boğulurken; Versaylılar tarafından Paris dışında yürütülen kanlı savaş, ve Paris içinde de satınalma ve komplo girişimleri sürdürülürken, Komün, sanki barış içindeymiş gibi, liberalizmin bütün gerek ve görüşlerine uymaya çalışmakla, görevine utanılacak bir biçimde ihanet etmiş olmaz mıydı? Komün hükümeti Bay Thiers (sayfa: 273) hükümeti ile aynı nitelikte olmuş olsaydı, Paris'te düzen partisi gazetelerini yasaklamak için, Versailles'da Komün gazetelerini yasaklamaktan daha çok fırsat bulamazdı.

Tam da Fransa'yı kurtarmanın tek yolu olarak kiliseye dönmeyi ileri sürdükleri sırada, dinsiz imansız Komünün Pic-

pus manastırı ile Saint-Laurent kilisesinin oldukça özgül gizemlerini ortaya çıkarması, "köylüler" için kuşkusuz öfkelen-dirici bir şeydi. [183] Ve Bay Thiers'ye karşı ne yergi: O, savaşları yitirme, teslim şartlaşmaları imzalama ve Wilhelms-hoehe'de sigara sarmadaki [184] becerikliliklerine tanıklık olarak, bonapartçı generaller üzerine büyük-haçlar yağdırırken, Komün, görevlerini savsadıkları kuşkusunu doğurdıkları anda, generallerini görevden alıyor ve tutukluyordu. Komüne takma bir ad altında girmiş ve Lyon'da yalın [yani hileli olmayan -ç.] iflâstan altı günlük bir hapis cezasına çarptırılmış bulunan bir üyesinin,[42*] Komünün buyruğu üzerine Komünden çıkartılıp tutuklanması, hâlâ Fransa dışişleri bakanı olan, hâlâ Fransa'yı Bismarck'a satmakta bulunan ve hâlâ o hükümet örneği Belçika'ya buyruklarını dayatan kalpazan Jules Favre'ın yüzüne karşı, bile isteye savrulmuş bir sövgü değil miydi? Ama kuşkusuz, Komün, eski tipte bütün hükümetlerin ayrıklamasız yaptıkları gibi, yanılmazlık savında bulunmuyordu. Tüm davranış ve sözlerini yayımlıyor, halkı bütün eksikliklerinden bilgili kılıyordu.

Her devrimde, onun geçek temsilcilerinin yanına, bambaşka bir nitelikte adamlar da karışır; bunlardan bazıları, büyük bir saygı ile bağlı buldukları geçmiş devrimlerin kalıntısıdır; güncel hareketi anlamayan bu adamlar, bilinen dürüstlük ve cesaretleri, ya da salt gelenek gücü ile, halk üzerinde hâlâ büyük bir etkiye sahiptirler; bazıları da, günün hükümetine karşı yıllardan beri aynı basmakalıp tumturaklı tespih dualarını yineleye yineleye, kendilerini eşi bulunmaz devrimciler olarak göstermiş bulunan basit yaygaracılarıdır. Hatta 18 Marttan sonra bile, bu türlü bazı adamların ortaya çıktığı görüldü ve, bazı durumlarda, bunlar birinci planda roller oynamasını da başardılar. Güçleri ölçüsünde, bu adamlar işçi sınıfının gerçek eylemini engellediler; tıpkı (sayfa: 274) önceki her devrimin tam gelişmesini engellemiş buldukları gibi. Bunlar kaçınılmaz bir kötülüktürler; zamanla bunlardan kurtulunur; ama işte Komüne bunun için zaman bırakılmadı.

Paris'te Komün tarafından yapılmış bulunan değişiklik, gerçekte ne olağanüstü bir değişiklik idi! İkinci İmparatorluğun bozulmuş Paris'inin en küçük izi bile kalmamıştı. Paris artık Britanyalı büyük toprak sahiplerinin, İrlandalı absente-es'in [185] Amerikalı eski köle sahipleri ve harvurup harman savuranların, eski Rus toprak kölesi sahipleri ve Romanya boyarlarının buluşma yeri değildi. Artık cesetler morga taşınmıyor, gece saldırıları, hırsızlıklar olmuyordu; gerçekte, 1848 Şubat günlerinden bu yana ilk kez olarak, Paris sokakları, hem de hiç bir tür polis olmaksızın, güvenli idiler.

"Artık adam öldürme, hırsızlık, saldırı gibi şeylerden söz edildiğini duymuyoruz" diyordu bir Komün üyesi, "sanki polis tüm tutucu müşterilerinin topunu, kendisi ile birlikte Versailles'a sürüklemiş!"

Aşifteler, koruyucularının -ailenin, dinin, ve her şeyin üstünde de mülkiyetin koruyucuları olan kırıç-kıranların (francs-fileurs)- ardından gitmişlerdi. Onların yerine, ortaya, ilkçağ kadınları gibi, kahraman soylu ve özverili gerçek Paris kadınları çıktı. Çalışan, düşünen, savaşan, kanayan, yeni bir toplum yaratmakla meşgul, kapılarına dayanmış yamyamları neredeyse unutan, tarihsel girişkenliğinin coşkusu içinde ışıldayan bir Paris!

Paris'teki bu yeni dünyanın karşısında, bir de Versailles'daki eski dünyaya, meclisteki varlıkları ile köle sahiplerinin ayaklanmasını onaylayan, parlamenter cumhuriyeti ayakta tutmak için hükümet başına yerleşmiş bulunan yaşlı şarlataanın kendini beğenmişliğine güvenen, ve geçmişin hayaletleri gibi, Jeu de Paume'da[43*] toplanarak, 1789'u karikatürleştiren bir tufan-öncesi cumhuriyetçileri kuyruğu ile, ulusun kanına susamış, lejitimist ve orleancı, tüm ölmüş rejimlerin şu vampirler meclisine bakın. Demek ki, Fransa'da ölmüş olan her şeyin temsilcisi, sadece Louis Bonaparte generallerinin kılıçlarının desteğinin bir yaşam görünüşüne (sayfa: 275) yö-

nelttiği bu meclis idi! Paris, tüm gerçek, Versailles, tüm yalan; ve Thiers'nin ağzından yayılmış bulunan yalan!

Thiers, bir Seine-et-Oise belectiyeleri temsilciler kurulu-
luna şöyle diyor:

"Sözüme güvenebilirsiniz, onu hiç bir zaman tutmazlık
etmedim."

Meclisin kendisine, "Fransa'nın o güne değin gördüğü en
özgürce seçilmiş ve en liberal meclis" olduğunu söylüyor;
onun başıbozuk asker takımına "dünyanın hayran olduğu ve
Fransa'nın o güne değin gördüğü en güzel ordu" olduğunu söy-
lüyor; taşra illerine, Paris'i bombalamadığını, bunun bir masal
olduğunu söylüyor.

"Eğer birkaç top atıldıysa, bu Versailles ordusu tarafından
değil, ama kendilerini göstermeye bile cesaret edemedikleri
zaman, dövüştüklerine inandırmak için, bazı başkaldırcılar ta-
rafından atılmıştır."

Taşra illerine, "Versailles topçusu Paris'i bombalamıyor,
yalnızca topa tutuyor" da diyor.

Paris başpiskoposuna, Versailles birliklerine maledilen sö-
zümüne idamlar ve misillemelerin (!) saçma sözlerden başka
bir şey olmadıklarını söylüyor. Paris'e, sadece "onu ezen iç-
renç zorbalardan kurtulmak" istediğini, gerçekte "Paris Ko-
mününün bir avuç ip kaçkınından başka bir şey olmadığını"
söylüyor.

Bay Thiers'nin Paris'i, "aşâğılık yığın"ın gerçek Paris'i
değil, ama düşsel bir Paris, francs-fileurs [187] Paris'i, bul-
varlarda gezmeyi seven erkek ve kadınların Paris'i, uşakları,
dolandırıcıları, yazınsal bohemi ve aşifteleri ile şimdi Versail-
les, Saint-Denis, Rueil ve Saint-Germain'i dolduran, iç savaşı

Karl Marks

hoş bir perde arası*oyunundan başka bir şey olarak görmeyen, yapılmakta olan savaşa cep dürbünü ile bakan, top seslerini sayan, ve gösterinin Porte-Saint-Martin tiyatrosunda hiç görmediği kadar iyi sahnelendiğine kendi öz onuru ve fahişelerinin onuru üzerine yemin eden, zengin, kapitalist, yaldızlı, aylak Paris idi. Düşen adamlar gerçekten ölü idiler; yaralıların çığlıkları gerçek çığlıklar idi; ve, görüyor musunuz, bütün bunlar ne kadar da yoğun bir tarihsel nitelik taşıyordu!

Bay Thiers'nin Paris'i, işte bu; tıpkı Coblenz göçmenlerinin, Bay de Calonne'un Fransa'sı olması gibi. [188] (sayfa: 276)

IV

Zenci köle satıcılarının Paris'i yıkmak için ilk komplo girişimleri, onu Prusyalılara işgal ettirme girişimleri oldu; ama Bismarck'ın kabul etmemesi üzerine bu girişim başarısızlığa uğradı. İkincisi, 18 Marttaki komplo girişimi, ordunun bozguna uğramasına ve tüm yönetimi kendisini izlemeye zorlayan hükümetin Versailles'a kaçmasına yolaçmıştı. Paris ile görüşmeler yapıyormuş gibi görünerek, Thiers, o zaman, Paris'e karşı savaşa hazırlanmak için zaman kazandı. Ama bir orduyu nerde bulmalıydı? Ordu alaylarının kalıntıları sayıca güçsüz ve pek de güvenilir gibi değildiler. Thiers'nin taşra illerine yaptığı, ve onları ulusal muhafızları ve gönüllüleri ile Versailles'ın yardımına koşmaya çağıran ivedi çağrılar, düpedüz bir iteleme ile karşılandı. Sadece Bretagne, ak bir bayrak altında savaşıyor, herbiri göğsünde ak kumaştan bir İsa yüreği taşıyan, ve savaş çığlıkları da "Vive le roi!"[44*] olan bir avuç chouan [189] gönderdi. Bunun üzerine Thiers çarçabuk, gemicilerden, sömürge piyadelerinden, papaza bağlı zuhaflardan, Piétri'nin sergents de ville ve mouchardlarından[45*] bileşik, alaca bulaca bir çete toplama zorunda kaldı. Gene de,

Bismarck'ın tastamam iç savaşın sürdürülmesi ve Versailles hükümetinin Prusya'ya kölece bağlı tutulması için kısıtlına yetecek sayıda salıverdiği imparatorluk savaş tutsaklarının yurtlarına geri gönderilmesi olmasaydı, bu ordu gülünç bir biçimde yetersiz kalırdı. Savaş sırasında, jandarmaların bütün en tehlikeli görevlere kendileri atılarak bu orduyu sürüklemeye çalışmaları gerekirken bile, Versailles polisi Versailles ordusunu gözetme zorunda kaldı. Düşen kaleler zaptedilmediler, ama satın alındılar. Federelerin yiğitliği, Paris'in direnişinin kendi öz stratejik dehası ve buyruğu altında bulunan süngüler ile kırılmayacağına Thiers'yi inandırdı.

Bu arada, taşra illeri ile ilişkileri gitgide güçleşiyordu. Thiers ve "köylüler"inin tasanını dağıtacak bir tek onama bildirisi bile gelmiyordu. Tam tersine... Her yandan, hiç de saygılı olmayan bir ton üzerinden, cumhuriyetin açıkça (sayfa: 277) tanınması, komünsel özgürlüklerin doğrulanması ve görev süresi bitmiş bulunan Ulusal Meclisin dağıtılması temeli üzerinde, Paris ile barışma isteyen elçilik kurulları ve çağrılar yağmur gibi yağıyordu. Bunlar o kadar büyük bir sayıda geliyorlardı ki, Thiers'nin adalet bakanı Dufaure, savcılara yayınladığı 23 Nisan günlü genelgesinde, "barışma sloganını" bir suç olarak izlemelerini buyuruyordu! Bununla birlikte, kampanyasının başarısından umutsuzluğa düşmeye başlayan Thiers, taktik değiştirmeye karar verdi; bütün ülkede, Ulusal Meclise kendi kabul ettirdiği yeni belediye yasası temeli üzerinde, 30 Nisan günü belediye seçimlerinin yapılması buyruğunu verdi. Valilerinin entrikalarına olduğu kadar polis baskısına da güvenen Thiers, taşra illerinin yargısının Ulusal Meclise o güne değin hiç bir zaman sahip olmadığı o tinsel gücü vermesini, ve bu illerin de, Paris'in fethi için gereksinme duyduğu maddi gücü ensonu kendisine göndermelerini bekliyordu.

Paris'e karşı, kendi öz bültenlerinde göklere çıkardığı kendi eşkıyalık savaşını, ve bakanlarının tüm Fransa'da bir

terör egemenliği kurma girişimlerini, Thiers, daha başından beri, birden çok amaca hizmet edecek küçük bir barışma komedisinin eşliğinde yürütmeye çalışıyordu. Bu komedi taşra illerini aldatacak, Paris'in burjuva öğelerini kendine çekecek ve, her şeyin üstünde, Ulusal Meclisin düzmece cumhuriyetçilerine, Paris karşısındaki ihanetlerini, Thiers'ye olan inançları arkasında gizleme fırsatını verecekti. 21 Mart günü, daha hiç bir ordusu yokken, Thiers Ulusal Meclise şöyle demişti:

"Ne olursa olsun, Paris'e karşı ordu göndermeyeceğim."

27 Mart günü gene kürsüye çıkıyordu:

"Ben cumhuriyeti bir oldu-bitti olarak buldum, ve onu koruyup sürdürmekte adamakıllı kararlıyım."

Gerçeklikte, "köylüler"inin böğürmeleri Versailles'da cumhuriyet adının bile anılmasını bastırırken, o, Lyon ve Marsilya'daki devrimi, [190] cumhuriyet adına bastırıyordu. Bu başarıdan sonra, artık "varsayıllı bir olgu"dan başka bir şey olmayan "oldu-bitti"nin gücünü kırdı. Sakınırlık gereği Bordeaux'dan kirişi kırdırtmış bulunduğu Orléans prensleri, şimdi, yasanın açıkça çiğnenmesi ile, Dreux'de her türlü entrika (sayfa: 278) çevirme iznine sahip bulunuyorlardı. Paris ve taşra illeri delegeleri ile bitmez tükenmez görüşmelerinde Thiers tarafından verilen ödünler, durmadan ton ve renk değiştirmelerine karşın, eninde sonunda her zaman şuna varıyordu: öcü, büyük bir olasılıkla, "Lecomte ve Clément Thomas'nın öldürülmesine karışmış bulunan bir avuç cani" ile sınırlanacaktı - elbette Paris ve Fransa'nın, Bay Thiers'nin kişiliğini, hiç bir sakıntı ileri sürmeksizin, cumhuriyetlerin en iyisi olarak tanımaları koşuluyla; tıpkı onun 1830'da Louis-Philippe için yapmış bulunduğu gibi. Bu ödünlere gelince, mecliste bakanlar tarafından bu ödünler konusunda yapılan resmi yorumlar aracılığıyla onları yadsıtma zahmetine katlanmakla yetinmiyordu. Onun iş görmek için kendi Dufaure'u vardı. Dufaure, bu yaşlı orleancı avukat, şimdi 1871'de, Thiers döne-

minde olduğu gibi, 1830'da Louis-Philippe döneminde, ve 1848'de Louis Bonaparte'ın başkanlığı döneminde de, her zaman sıkıyönetim adalet bakanı olmuştu. Bakan olmadığı sıralarda, Paris kapitalistlerini savunarak bir servet yapmış, kendi yaptığı yasalara karşı dava açarak siyasal bir sermaye durumuna gelmişti. Şimdi, Paris'in düşüşünden sonra cumhuriyetçi özgürlüğün son kalıntılarının da kökünü kazıyacak temsil edici bir yasalar dizisini Ulusal Meclisten çabucak çıkartmakla yetinmeyip, sıkıyönetim mahkemelerinin kendi gönlünce çok yavaş olan yargılama yöntemini kısaltarak [191] ve çok sert yeni bir sürgün yasası önererek, Paris'in yazgısını önceden sezdiriyordu. Siyasal alanda ölüm cezasını kaldıran 1848 Devrimi, onun yerine sürgün cezasını geçirmişti. Louis Bonaparte, hiç değilse teoride, giyotin rejimini yeniden kurmaya cüret edememişti. Henüz Parislilerin başkaldıracılar değil, ama katiller olduklarını yavaş yavaş aşılama cesaretine sahip olmayan "köylüler" Meclisi, Paris'e karşı öncelenmiş öcünü Dufaure'un sürgün yasası ile sınırlandırma zorunda kaldı. Eğer bu komedi, Thiers'nin de yolaçmasını istediği gibi, geniş getiren hayvan beyinleri ile, ne onun oyununu, ne de ikiyüzlülük, kararsızlık ve oyalama zorunluluğunu anlayan "köylüler" in öfke çığlıklarına yolaçmasaydı, bütün bu koşullar karşısında, Thiers bile kendi barışma komedisini sürdüremezdi.

Yakında yapılacak olan 30 Nisan belediye seçimleri (sayfa: 279) ereğiyle, Thiers, 27 Nisan günü, büyük barışma sahnelerinden birini oynadı. Duygusal bir söz sanatı tufanı ortasında, meclis kürsüsünden şöyle haykırdı:

"Paris'in, bizi Fransız kanı dökmeye zorlayan komplosundan başka, cumhuriyete karşı hiç bir komplo yoktur. Söyledim ve gene söylüyorum ki, bu dinsiz silahlar onları tutan ellerden düşer düşmez, ceza, sadece küçük bir sayıdaki kamu hukuku suçlusunun dıştalanacağı bir bağışlama kararı ile, hemen durdurulacaktır."

Ve "köylüler"in zorla sözünü kesmesi üzerine şöyle dedi:

"Baylar, söyleyin bana, yalvarırım size, haksız mıyım? Suçluların ancak bir avuç oldukları gerçeğini söylememden, gerçekten pişmanlık mı duyuyorsunuz? Mutsuzluklarımız ortasında, Clément Thomas ve general Lecomte'un kanını dökmeye yetenekli kişilerin ender ayrıklamalardan başka bir şey olmamaları, mutlu bir şey değil mi?"

Gene de Fransa, Thiers'nin parlamenter bir siren şarkısı olması ile sevine sevine övündüğü bu konuşmayı duymamazlıktan geldi. Hâlâ Fransa'ya kalan, 35.000 Komün tarafından seçilmiş bulunan, 700.000 belediye meclisi üyesi içinde, lejitimistler, orleancılar ve bonapartçılar birarada 8.000'i bile bulmuyorlardı. Bunu izleyen ek seçimler daha da düşmanca sonuçlar verdi. Böylece, taşra illerinden öylesine gereksinme duyduğu maddi gücü sağlayacak yerde, Ulusal Meclis, son tinsel güç iddiasını, ülke genel oyunun dışavurumu olma iddiasını da yitirdi. Bozgunu tamamlamak üzere, Fransa'nın tüm kentlerinde yeni seçilmiş bulunan belediye meclisleri de, bir Bordeaux karşı-meclisi ile, kapkaççı Versailles Meclisine açıkça gözdağı verdiler.

Bismarck tarafından uzun zamandır beklenmiş bulunan kesin eylem sırası, ensonu gelmişti. Thiers'yi, barışın kesinlikle düzenlenmesi bakımından, Frankfurt'a tam yetkili temsilciler göndermesi için uyardı. Efendisinin çağrısı karşısında alçakgönüllü bir saygı ile, Thiers, Pouyer-Quertier ile desteklenmiş bulunan kendine bağlı Jules Favre'ını göndermekte ivercenlik etti. Rouen'li "ünlü" iplik fabrikatörü, İkinci İmparatorluğun ateşli ve hatta kölece bağlı yandaşı olan Pouyer-Quertier, İkinci İmparatorlukta, İngiltere ile, kendi (sayfa: 280) öz dükkân çıkarları bakımından zararlı ticaret antlaşmasından [192] başka hiç bir kusur görmüyordu. Thiers'nin maliye bakanı olarak Bordeaux'ya yerleşir yerleşmez, bu "dinsiz" antlaşmayı kınıyor, yakında kaldırılacağını sezdiriyor, ve hatta,

daha önceki hiç bir uluslararası antlaşmanın bu işe karşı çıkmadığını söylediği Alsas'a karşı, eski koruyucu gümrük tarifelerini hemen yürürlüğe sokmaya kalkışma saygısızlığını bile, ama boş yere (Bismarck'ı hesaba katmaksızın), gösteriyordu. Karşı-devrimi Rouen'de ücretleri düşürme aracı, ve Fransız taşra illerinin bırakılmasını da Fransa'da kendi mallarının fiyatını yükseltme aracı olarak gören bu adam, Jules Favre için, tüm mesleğinin doruğu olan son ihanetinde, yaraşır dalavere arkadaşı olarak tam da biçilmiş kaftan değil miydi?

Bu yetkin tam yetkili temsilciler çifti Frankfurt'a varır varmaz, kaba Bismarck onları hemen şu buyurucu seçenek ile karşıladı: "Ya imparatorluğun yeniden kurulması, ya da benim barış koşullarımın koşulsuz kabulü!" Bu koşullar, savaş zarar ödentilerinin ödenmesi vadelerinin bir kısaltılmasını, ve Bismarck kendini Fransa'da işlerin gidişinden hoşnut sayıncaya değin, Paris istihkâmlarının Prusya birlikleri tarafından sürekli işgalini içeriyorlardı; böylece Prusya, Fransa'nın iç işlerinde yüce hakem olarak tanınmış bulunuyordu! Buna karşılık, Paris'in yokedilmesi için, tutsak bonapartçı orduyu özgür bırakmayı ve imparator Wilhelm'in ordularının doğrudan yardımını öneriyordu. Zarar ödentisinin ilk taksidinin ödenmesini Paris'in "yatıştırılması"na bağlayarak, iyi niyetinin güvencesini de veriyordu. Thiers ve tam yetkili temsilcileri, böyle bir yemi elbette açgözlülük ile yuttular. Barış antlaşmasını 10 Mayıs günü imzaladılar, ve 18 Mayıs günü antlaşmayı Versailles Meclisine onaylattılar.

Barışın imzalanması ile bonapartçı tutsakların gelmesi arasındaki sürede, cumhuriyetçi yordakçıları Paris'in kanının dökülmesi hazırlıklarına gözlerini yummak için bir bahane bulma acıklı gereksinmesini duyduklarından, Thiers kendini, kendi barışma komedisine yeniden başlama zorunda gördü. Daha 8 Mayıs günü bile, bir orta sınıf uzlaştırıcılar kurulunu şöyle yanıtlıyordu: (sayfa: 281)

"Başkaldırıcular boyuneğmeye karar verdikleri zaman, Paris kapıları, general Clément Thomas ile general Lecomte'un katilleri dışında herkese, bir hafta boyunca açık kalacaktır."

Birkaç gün sonra, "köylüler" tarafından bu sözler konusunda sert bir biçimde sorguya çekilince, açıklamalarda bulunmayı kabul etmedi, ama onlara şu anlatımlı bilgiyi vermekten de geri kalmadı:

"Aramızda sabırsızlar, çok ıvecen adamlar var diyorum. Sekiz gün daha beklemeleri gerek; bu sekiz gün sonunda artık tehlike kalmayacak ve o zaman görev onların cesaret ve yetenekleri düzeyinde olacaktır."

Mac-Mahon ona az zaman sonra Paris'e girebileceğini söyleyecek duruma gelir gelmez, Thiers meclise "Paris'e elde yasa gireceğini ve askerlerimizin canına kıyan ve kamusal anıtlarımızı yıkan ip kaçkınlarından tam bir kefaret isteyeceği"ni açıkladı.

Karar zamanı yaklaşınca, meclise: "Acımasız olacağım" dedi, Paris'e, yargılanmış olduğunu, ve kendi bonapartçı haydutlarına da, Paris'ten istedikleri kadar öcalmak için açık karta sahip bulduklarını söyledi. Ensonu, ihanet 21 Mayıs günü general Douay'ye Paris kapılarını açınca, Thiers, 22 Mayıs günü, "köylüler"e, kendi barışma komedisinin, anlamamakta öylesine ayak diredikleri "erek"ini açıkladı.

"Birkaç gün önce, size ereğimize yaklaştığımızı söylemiştim, bugün size şunu söylemeye geldim: Ereğe eriştik. Düzen, adalet, uygarlık, en sonunda zaferi kazandılar!"

Gerçekten öyleydi. Burjuva düzeninin uygarlık ve adaleti, bu düzenin köleleri ne zaman efendilerine karşı başkaldırsalar, kendilerini kendi korkunç ışıkları altında gösterirler.

Karl Marks

O zaman, bu uygarlık ve bu adalet, maskesiz yabanılık ve yasa-sız öcalma olarak ereklere açığa vururlar. Temellükçü ve üretici arasındaki sınıf mücadelesindeki her yeni bunalım, bu gerçeği daha açık biçimde ortaya çıkarır. 1871'in sözle anlatılmaz alçaklığı karşısında, burjuvaların 1848 Haziran canavarlıkları bile hiç kalır. Asker bozuntularının iblisçe savaş başarıları, paralı askerleri ve savunucuları oldukları bu uygarlığın doğuştan ruhunu ne kadar yansıtırlarsa, Paris halkının -erkek, kadın ve çocuk- Versaylıların (sayfa: 282) girişinden sonra sekiz gün boyunca dövüşürken gösterdiği kahramanca esirgemezlik ruhu da, onun davasının büyüklüğünü o kadar yansıtır. En büyük sorunu, savaş bir kez bittikten sonra, kendi doğurduğu ceset yığınlarından nasıl kurtulacağını bilmek olan, gerçekten övünçlü uygarlık!

Thiers ile köpeklerinin davranışının bir benzerini bulmak için, Sylla ile iki Roma triumvirasının zamanlarına çıkmamız gerekir. [193] Soğukkanlılıkla uygulanmış aynı yığınsal insan kırımı; toplu öldürmede aynı yaş ve cinsiyet kaygısızlığı; tut-saklara aynı işkence sistemi; aynı sert davranışlar, ama bu kez bütün bir sınıfa karşı; bir tekinin kaçabileceği korkusuyla, saklanan önderlerin aynı yabanıl avı, siyasal ve özel düşmanların aynı ihbarı; mücadeleye adamakıllı yabancı kişilerin öldürülmesi karşısında aynı kayıtsızlık. Sadece şu fark var: Romalıların sürgünleri toptan halletmek için henüz makineli tüfekleri yoktu, ve onların ne "elde yasa"ları, ne de ağızlarında "uygarlık" sloganı vardı.

Ve, bu korkunç şeylerden sonra, kendi öz basını tarafından betimlemiş bulunduğu biçimiyle, bu burjuva uygarlığın daha da iğrenç olan öteki yüzüne bakın!

"Dağınık ateş sesleri", diye yazıyor bir Londra tory gazetesinin Paris muhabiri, "uzakta hâlâ yankı uyandırır, yüzüstü bırakılmış zavallı yaralılar Père-Lachaise'in mezar taşları arasında ölür, paniğe kapılmış 6.000 başkaldırıcı umutsuzluk can-

çekişmesi içinde yeraltı mezarlığı labirentlerinde dolaşır, makineli tüfekle yirmişer yirmişer öldürülmek üzere zavallılar sokaklardan itile kakıla geçirilirken, café'lerin absent, bilardo ve domino tutkunları ile dolup taşıdığını görmek, yitik kızların bulvarlarda gezindiklerini görmek ve sefihlerin gözde lokantaların cabinet particulier'lerinden[46*] gelen gürültülerinin, gecenin sessizliğini bozduğunu işitmek, isyan ettirici bir şey."

Bay Edouard Hervé, Komün tarafından yasaklanmış Versaycı bir gazete olan Journal de Paris'de [194] şöyle yazıyor:

"Paris halkının (!) hoşnutluğunu dünkü gösterme biçimi, hafifmeşrep olmaktan da öte bir şeydi, ve bunun zamanla daha da kötüleşeceğinden korkarız. Şimdi Paris'te (sayfa: 283) iyiden iyiye yersiz bir bayram havası var, ve bize Parisiens de la décadence[47*] denmesini istemiyorsak, bu duruma bir son vermek gerekir."

Sonra Tacite'in şu parçasını aktarıyor:

"Bununla birlikte, bu korkunç mücadelenin ertesi günü, hatta mücadele büsbütün bitmeden önce, alçalmış ve bozulmuş Roma, vücudunu tüketmiş ve ruhunu kirlenmiş bulunduğu şehvet bataklığında yeniden yüzmeye başladı: alibi proelia et vulnera, alibi balnea popinoeque (burada savaşlar ve yaralar, orada hamamlar ve meyhaneler)."

Yalnız Bay Hervé, sözünü ettiği "Paris halkı"nın Bay Thiers'nin Paris halkından, Versailles, Sanit-Denis, Rueil ve Saint-Germain'den yığın yığın geri dönen francs-fileurs'dan, "çöküş" Paris'inden başka bir şey olmadığını söylemeyi unutuyor.

Yeni ve daha iyi bir toplumun esirgemezlik dolu savunucuları üzerindeki bütün kanlı zaferlerinde, emeğin köleleştirilmesi üzerine kurulu bu kıyııcı toplum, kurbanlarının iniltilerini, yankısı bütün dünyada yansıyan bir karaçalma yu-

halaması altında boğar. Komünün dingin işçi Paris'i "düzen" köpekleri tarafından hemen bir rezaletane durumuna dönüştürüldü. Ve bu korkunç dönüşüm bütün ülkeler burjuva anlayışına neyi tanıtlar? Elbette, Komünün, uygarlığa karşı komplo kurduğunu! Paris halkı, Komün uğruna kendini coşku içinde öldürtüyor. Ölülerinin sayısı, tarihte bilinen bütün öbür savaşlardaki ölümlerin sayısını geçiyor. Bu neyi tanıtlar? Elbette, Komünün, halkın hükümeti değil, ama bir avuç caninin zorbalıkla ele geçirdikleri bir şey olduğunu! Paris kadınları barikatlar üzerinde ve idam mangaları karşısında canlarını seve seve veriyorlar. Bu neyi tanıtlar? Elbette, Komün iblisinin onları Meyaera'lar ve Hecate'lar[48*] durumuna dönüştürdüğünü! Komünün iki aylık sözgötürmez bir egemenlik boyunca gösterdiği ölçülülüğün eşi, ancak savunmasının kahramanlığında görülebilir. Bu neyi tanıtlar? Elbette, Komünün, ancak cançekişme sırasında koyvereceği şeytanca içgüdülerinin kana susamışlığını, bir ölçülülük ve insanlık maskesi altında, aylar boyunca özenle (sayfa: 284) sakladığını!

İşçi Paris, kendi kendini kahramanca yakarken, yapıları ve anıtları ateşlerle sarmaladı. Proletaryanın canlı gövdesini paramparça ederken, efendileri artık konutlarının eldeğmemiş mimarlığına tantanayla geri döneceklerini düşünmemeliydiler. Versailles hükümeti: "Kundakçılar!" diye haykırıyor ve en uzak köylere değin tüm ajanlarına, profesyonel kundakçı olma kuşkusu altında, düşmanlarını her yerde kovalama yönergesini veriyor. Savaştan sonraki yığınsal insan kırımına gönül hoşluğu ile bakan tüm dünya burjuvazisi, tuğla ve harcın değerinin bilinmemesi karşısında tiksinti ile irkilmiş bulunuyor!

Hükümetler donanmalarına "öldürme, yakma ve yıkma" yetkisini verdikleri zaman, bu bir kundakçılık yetkisi midir? Britanya birlikleri Washington'daki Capitole'ü ve Çin İmparatorluğunun yazlık sarayını bile bile ateşe verdikleri zaman, [195] bu bir kundakçılık eylemi mi idi? Prusyalılar, askeri nedenlerden ötürü değil, ama salt öcalma hırsı ile, Châteaudun

gibi kentleri ve sayısız köyleri petrol dökerek yaktıkları zaman, bu bir kundakçılık davranışı mı idi? Thiers, altı hafta boyunca, sadece içinde insan bulunan evleri ateşe verme bahanesi ile Paris'i bombaladığı zaman, bu bir kundakçı işi miydi? Savaşta, ateş, herhangi bir başka silah kadar törel bir silahtır. Düşman tarafından tutulmuş bulunan yapılar, ateşe verilmek için bombalanırlar. Eğer bu yapıların savunucuları geri çekilme zorunda kalırlarsa, saldırganların kullanmasını engellemek için bu yapıları kendileri ateşe verirler. Yakılmak, dünyanın bütün düzenli ordularının savaş cephesi üzerinde bulunan bütün yapıların her zaman kaçınılmaz yazgısı olmuştur. Ama tarihteki tek haklı savaş olan, kölelerin baskıcılarına karşı mücadelesinde, bu hiç de böyle değildir! Komün, ateşi sadece bir savunma aracı olarak kullandı. O, onu, Haussmann'ın kesin olarak topçu ateşi için açmış bulunduğu doğru uzun caddeleri, Versailles birliklerine kapatmak için kullandı; o, onu, tam da Versaylıların, ilerlemelerinde, en az Komün ateşi kadar yapı yıkan öbür toplarını kullandıkları biçimde, geri çekilmesini örtmek için kullandı. Hangi yapıların savunma ve hangi yapıların saldırı nedeni ile yıkıldığı, bugün bile tartışılıyor. (sayfa: 285) Ve savunma, Versaylı birlikler tutsakların yığınsal öldürüsüne başlamadan önce ateşe başvurmadi. Öte yandan Komün, eğer umarsız bir duruma düşerse, kendi kendini Paris'in yıkıntıları altına gömeceğini ve Paris'i, ulusal savunma hükümetinin, ama sadece ihanetini gizlemek için söz vermiş olduğu gibi, ikinci bir Moskova [196] durumuna getireceğini çok zaman önce açıkça bildirmiş bulunuyordu. Trochu, gerekli petrolü işte bu amaçla getirtmişti. Komün, düşmanlarının Paris halkının yaşamı için hiç bir kaygı duymadıklarını, ama kendi yapıları için çok büyük bir kaygı duyduklarını biliyordu. Ve Thiers, kendi payına öcünde yatışmaz olacağını onlara bildirmişti. Bir yanda kendi hazırlanmış ordusu, ve öte yanda da çıkış yollarını kapatan Prusyalılar elinin altında olur olmaz, şu açıklamayı yaptı: "Acımasız olacağım! Kefaret tam, ve adalet taş yürekli olacak." Eğer Paris işçilerinin yaptıkları vandalizm idiyse, bu, hıristiyanların hı-

ristiyan olmayan ilkçağın gerçekten paha biçilmez başyapıtları üzerinde yaptıkları gibi zafer vandalizmi değil, umutsuz savunma vandalizmi idi; ve hatta bu vandalizm, yükselen bir yeni toplum ile yıkılan bir eskisi arasındaki devsel savaşın kaçınılmaz ve görece önemsiz sonucu olarak da, tarih tarafından doğrulanmış bulunmaktadır. Ayrıca bu vandalizm, turist Paris'ine yer açmak için tarihsel Paris'i yerlebir eden Haussmann vandalizminden çok daha az bir vandalizm idi.

Ama, başta Paris başpiskoposu, altmışdört rehinenin Paris Komünü tarafından öldürülmesi! Burjuvazi ve ordusu, 1848 Haziranında, savaş uygulamasında uzun süreden bu yana ortadan kalkmış bulunan bir alışkı, silahsız savaş tutsaklarının öldürülmesi alışkısını kurmuşlardı. Bu kaba alışkı, o günden bu yana, Avrupa ve Hindistan'daki bütün halk ayaklanmalarının bastırılması sırasında izlenmişti; bu da onun gerçek bir "uygarlık ilerlemesi" oluşturduğunu tanıtlar! Öte yandan, Prusyalılar, Fransa'da, başkalarının davranışlarının hesabını yaşamları pahasına verecek suçsuz insanlar olan rehine alma alışkısını yeniden canlandırmışlardı. Thiers, görmüş bulduğumuz gibi, daha çatışmanın başlarında, tutsak komüncüleri öldürme insanal uygulamasını yeniden canlandığı zaman, Komün de, onların yaşamını (sayfa: 286) korumak için, Prusyalıların rehine alma uygulamasına başvurma zorunluluğu içinde kalmıştı. Rehinelere, Versailles tarafından uygulanan tutsakların sürekli öldürülmesi yüzünden, ölümü bin kez hak etmiş bulunuyorlardı. Mac-Mahon pretorienlerinin [197] Paris'e girişlerini kutlamak için yaptıkları insan kırımından sonra, bunların yaşamları daha uzun süre nasıl esirgenebilirdi? Burjuva hükümetlerin amansız kandökücülüğüne karşı son güvence de -rehine alınması- boş bir şakaya mı çevrilmeliydi? Başpiskopos Darboy'nin gerçek öldürücüsü, Thiers'nin ta kendisidir. Komün, başpiskopos ile üstelik bir sürü papazı, o sıralarda Thiers'nin elinde bulunan bir tek Blanqui'ye karşı, birçok kez değiştirme önerisinde bulunmuştu. Thiers bu önerileri dik kafalılıkla geri çevirdi. O, Blanqui ile, Komüne bir baş vere-

ceğini, oysa başpiskoposun, ceset biçimi altında, amaçlarına çok daha iyi yarayacağını biliyordu. Thiers, Cavaignac örneğini izliyordu. Cavaignac ile onun düzen adamları, başkaldıranları başpiskopos Affre'in öldürücüleri olarak lekelemek için, 1848 Haziranında az dehşet çığlıkları atmamışlardı! Ve gene de, başpiskoposun düzen [156] askerleri tarafından öldürüldüğünü çok iyi biliyorlardı. Olay yerinde bulunan başpiskopos naibi Jacquemet, onlara olup biteni hemen anlatmıştı.

Düzen partisinin, kendi kan âlemlerinde, kurbanlarına çalmaktan hiç bir zaman geri kalmadığı bütün bu karaçalma konseri, sadece günümüz burjuvasının, kendini, plebe karşı kendi elindeki her türlü silahı haklı gören, oysa plebin elindeki en küçük silahın bile, kendiliğinden bir suç oluşturduğunu düşünen eski zamanlar baronunun törel kalıtçısı olarak gördüğünü tanıtılar.

Egemen sınıfın, devrimci, yabancı saldırganın koruması altında yürütülen bir iç savaş aracıyla yıkmak için düzenlediği, ve bizim ta 4 Eylül'den Mac-Mahon pretorienlerinin Saint-Claud kapısından girişine değin izlemiş bulunduğumuz komplot, doruk noktasına Paris insan kırımını ile erişti. Bismarck, henüz 1849 Prusya Chambre introuvable'ında [198] basit bir köylü iken dilediği o büyük kentlerin genel yıkılışının belki de ilk taksidini gördüğü Paris yıkıntılarını hoşnutluk içinde seyrediyor. Paris proletaryasının cesetlerini (sayfa: 287) hoşnutluk içinde seyrediyor. Onun için bu, sadece devrimin kökünün kazınması değil, ama şimdi kafası, hem de Fransız hükümetinin ta kendisi tarafından kesilmiş bulunan Fransa'nın, yavaş yavaş sönmesidir de. Tüm mutlu devlet adamlarına özgü o kavrayış kıtlığı ile, Bismarck, bu olağanüstü tarihsel olayın yüzeyinden başkasını görmüyor. Zaferini, kendini sadece yenilen hükümetin jandarması değil, ama aylıklı haydudu durumuna da getirerek taçlandıran bir yeniciyi, tarih bundan önce ne zaman göstermiştir? Prusya ile Paris Komünü arasında bir savaş yoktu. Tersine, Komün barış hazırlıklarını kabul etmiş,

ve Prusya da yansızlığını açıklamıştı. Demek ki, Prusya savaşan bir yan değildi. O bir haydut gibi davrandı; kendi üstüne hiç bir risk almadığı için, korkak bir haydut gibi; kan bedelinin, kendi 500 milyonunun ödenmesini, önceden Paris'in düşüşüne bağlamış bulunduğu için, aylıklı bir haydut gibi. Ve böylece, tanrıtanımaz ve sefih Fransa'nın, dindar ve ahlâklı Almanya'nın eli ile cezalandırılması olarak Tanrı tarafından buyrulmuş bulunan bu savaşın gerçek niteliği de ortaya çıkıyordu! Hatta ilkçağ hukukçularının anladıkları anlamda bile, uluslararası hukukun bu eşi görülmemiş çiğnenişi, "uygar" Avrupa hükümetlerini, Saint-Petersburg hükümetinin basit bir aleti olan hain Prusya hükümetini ulusların gözünden düşürmeye yöneltecek yerde, sadece Paris çevresinde kurulmuş çifte kordondan kaçan bazı kurbanların da Versailles cellâtlarına teslim edilip edilmemesi gerektiğini düşünmeye götürüyor!

Modern zamanların en korkunç savaşından sonra, yenilen ve yenenin proletaryayı ortaklaşa öldürmeleri için kardeşleşmeleri, bu görülmemiş olay, Bismarck'ın düşündüğü gibi, yükselen bir yeni toplumun kesin ezilmesini değil, ama eski burjuva toplumunun tam bir dağılışını tanıtlar. Eski toplumun hâlâ yetenekli olduğu en yüksek kahramanlık çabası, ulusal bir savaştır; ve şimdi ulusal savaşın, hükümetlerin, sınıf mücadelesini geciktirmeye yönelik, ve bu sınıf mücadelesi iç savaş biçiminde patlak verir vermez bir yana atılan, katıksız bir aldatmaca olduğu da tanıtlanmıştır. Sınıf egemenliği, kendini artık ulusal bir üniforma altında gizleyemez; ulusal hükümetler, proletaryaya karşı ancak bir bütün (sayfa: 288) oluştururlar!

1871 Yortusundan sonra, artık Fransız işçileri ile onların emek ürünlerini temellük eden kimseler arasında ne barış, ne de kabul edilebilir bir bırakışma olabilir. Paralı bir asker bozuntusunun demir eli, her iki sınıfı da bir zaman ortak bir baskı altında tutabilir. Ama savaşım, durmadan büyüyen bir genişlik ile, hep yeniden başlayacaktır; ve sonal yeniciye gelince, bu

konuda hiç bir kuşku yoktur: ya kapkaççılar azınlığı, ya da büyük emekçi çoğunluk. Ve Fransız işçi sınıfı, modern proletaryanın öncüsünden başka bir şey değildir.

Avrupa hükümetleri, böylece Paris karşısında sınıf ege-menliğinin uluslararası niteliğine tanıklık ederlerken, onlara göre bütün bu mutsuzlukların kaynağı olan, emeğin, sermaye-nin kozmopolit komplosuna karşıt uluslararası karşı-örgütü, Uluslararası İşçi Birliğini yuhalıyorlar. Thiers bu birliği, Eme-ğin, kendini onun kurtarıcısı gibi gösteren zorbası olarak kö-tülüyordu. Picard, Fransız enternasyonalcileri ile yabancı ülkelerdeki enternasyonalciler arasındaki bağlantıların kesil-mesi buyruğunu veriyordu; kont Jaubert, Thiers'nin daha 1835'te suç ortağı olan o yaşlı mumya, tüm uygar hükümetler için en büyük sorunun Enternasyonalin kökünü kazımak ol-duğunu ilân ediyor. Ulusal Meclisin "köylüler"i, Enternasyo-nale karşı böğürüyorlar ve tüm, Avrupa basını da koroya katılıyor. Birliğimize adamakıllı yabancı, saygıdeğer bir Fran-sız yazarı,[49*] düşüncesini şu sözlerle dile getiriyor:

"Komün üyelerinin çok büyük bir bölümünün olduğu kadar, Ulusal Muhafız Merkez Komitesi üyeleri de, Uluslar-arası İşçi Birliğinin en etkin, en akıllı ve en gözüpek kişileri ... aşırı derecede dürüst, içten, akıllı, canla başla bağlı, temiz ve sözcüğün iyi anlamında bağnaz insanlardır."

Polis kafası iliklerine işlemiş burjuva anlayışı, Uluslar-arası İşçi Birliğini doğal olarak, merkez otoritesinin zaman zaman çeşitli ülkelerde patlamalar buyurduğu bir tür gizli fesat komitesi olarak tasarlıyor. Gerçekte bizim Birliğimiz, uygar dünyanın çeşitli ülkelerinin en ileri işçilerini birleştiren (sayfa: 289) uluslararası bağdan başka bir şey değildir. Nerede olursa olsun, sınıf mücadelesi hangi biçim altında ve hangi koşullar içinde gerçeklik kazanırsa kazansın, Birliğimiz üyelerinin ilk safta bulunmaları çok doğaldır. Onun üzerinde bittiği toprak, modern toplumun ta kendisidir. Büyük kanlar dökülmesi pa-

Karl Marks

hasına da olsa, o oradan sökülüp atılamaz. Onu oradan söküp atmak için, hükümetlerin, kendi öz asalak varoluşlarının başlıca koşulu olan, Sermayenin Emek üzerindeki despotluğunun kökünü kazımaları gerekir.

İşçi Paris, Komünü ile birlikte, yeni bir toplumun şanlı öncüsü olarak her zaman yüceltilecektir. Şehitlerinin anısı, işçi sınıfının büyük yüreğinde sevgi ve saygı ile korunmuştur. Kıyıcılarına gelince, tarih onları daha şimdiden sonsuz bir teşhir direğine çivilemiştir, ve rahiplerinin tüm duaları onların günahlarını bağışlatamayacaktır.

256, High Holborn, Londra,
Western Central, 30 Mayıs 1871

NOTLAR

I

"Tutsaklar kafilesi Ulrich caddesinde durdu ve kaldırım üzerinde, yola karşı, dört-beş sıra biçiminde dizildi. General Marki de Galliffet ve kurmayı atlarından indiler ve sıranın sonunda bir yoklamaya başladılar. Sıraların önünden yavaş yavaş yürüyen ve gözucuyla bakan general, şurada burada duruyor, bir adamın omuzuna vuruyor ve onu sıradan çıkarttırıyordu. Çoğu durumda, daha geniş bir konuşma olmaksızın, bu biçimde seçilen kişi, böylece az zamanda küçük bir ek kafilenin oluşmuş bulunduğu yolun ortasına itiliyordu. ... Yanlışlık için bolca yer vardı. Atlı bir subay, general Galliffet'ye, özel bir saldırı nedeniyle bir erkek ile bir kadını gösterdi. Sıralardan fırlayan kadın, diz çöktü, ve kollarını açarak, ateşli sözlerle suçsuz olduğunu söyledi. Ve o zaman, acıya aldırmaz bir çehre ve heyecansız bir duruşla, general ona şöyle dedi: 'Bayan, ben Paris'in bütün tiyatrolarında buldum, oyununuzun benim üzerimde hiç bir etkisi olmayacak. Komedi oynama zahmetine değmez ...' O gün, (sayfa: 290) yanında bulunanlardan göze görünecek derecede daha uzun boylu, daha pis, daha çirkin olmak, iyi bir durum değildi. Özellikle bir kişi dikkatimi

Karl Marks

çektii, çünkü o bu dünyanın acılarından tez kurtuluşunu kırık burnuna borçluymdu... Böylece yüz kadar kişinin seçilmesinden sonra, bir idam mangası onları teslim aldı ve ölüm mahkumlarını arkada bırakan kafiye, yürüyüşüne yeniden başladı. Birkaç dakika sonra, ardımızda bir yayılım ateş başladı ve bir çeyrek saatten çok sürdü. Bu, böylesine hızlı bir biçimde ölüme yargılanan bu mutsuzların idamı idi." (Daily News'un [199] Paris muhabiri, 8 Haziran.)

"İkinci İmparatorluğun içki âlemlerindeki utanmazca davranışları ile öylesine ünlü karısının pezevengi" olan bu Gallifet, bir Fransız "Teğmen Piştov" ["Enseigne Pistolet"] şöhretine hak kazandı.

"İhtiyatlı bir gazete olan ve heyecan uyandırma düşkünü olmayan Le Temps, [200] iyice öldürülmemiş ve adamakıllı ölmeden önce gömülmüş bulunan insanların tüyler ürpertici öyküsünü anlatıyor. Öldürülen insanlardan çoğu, aralarından bazıları yarım yamalak olmak üzere, Saint-Jacquesla-Boucherie arkasındaki alana gömüldü. Gündüz, işlek sokakların gürültüsü herhangi bir şeyin farkedilmesini engelliyordu, ama gecenin sessizliği içinde, çevredeki evlerde oturanlar, uzaktan gelen inilti tarafından uyandırıldılar, ve sabah büzülmüş bir elin topraktan çıktığı görüldü. Sonuç olarak, cesetlerin çıkarılmasına girişme buyruğu verildi... Birçok yaralının canlı canlı gömüldüğünden en küçük bir kuşku yok. Brunel, geçen 24 Mayıs günü, metresi ile birlikte, Vendôme alanındaki bir evin avlusunda öldürüldüğü zaman, cesetler 27 Mayıs öğleden sonraya değin orada kaldı. Mezarıcılar cesetleri almaya geldikleri zaman, kadını henüz yaşar buldular ve onu ambulansa taşıdılar; dört kurşun yemiş olmasına karşın, kadın şimdi tehlike dışındadır." (Evening Standard'ın [201] Paris muhabiri, 8 Haziran.)

II

Aşağıdaki mektup, Londra'da çıkan Times gazetesinin 13 Haziran günlü sayısında yayınlanmıştı; [202] (sayfa: 291)

"Times Yayımcılarına:

"Bayım,

"6 Haziran 1871 günü, Bay Jules Favre, bütün Avrupa devletlerine bir bildirme göndererek, Uluslararası İşçi Birliğine karşı bir ölüm avı açmak için onlara başvurdu. Birkaç gözlem bu belgeyi karakterize etmeye yetecek.

"Tüzüğümüzün girişinde, Enternasyonalin '28 Eylül 1864 günü, Londra, Longrace, St. Martin's Hall'de düzenlenen açık bir toplantıda' kurulmuş bulunduğu açıklanmıştır. Kişisel nedenlerinden ötürü, Jules Favre kuruluş tarihini 1862'den önceye atıyor.

"İlkelerimizi açıklama ereğiyle, Enternasyonalin '25 Mart 1869 günlü gazetesi'ni aktardığını bildiriyor. Ve neyi aktarıyor? Enternasyonal olmayan bir derneğin gazetesini. O bu türlü bir manevraya, henüz görece genç bir avukat iken, Cabet tarafından alçaltıcı yazı yayınlama nedeni ile dava edilen le National gazetesini savunma zorunda kaldığı zaman da başvurmuştu. O zaman da, kendi kafasından kattıklarını okuyarak, Cabet'nin yergi yazılarından parçalar okuduğunu ileri sürmüş, mahkemenin aynı oturumunda meydana çıkan ve, Cabet'nin hoşgörüsü olmasaydı, Jules Favre'ın Paris barosundan atılmasına yolaçacak olan bu manevrayı çevirmişti. Onun tarafından Enternasyonal belgeleri olarak aktarılan belgelerden hiç biri Enternasyonale ilişkin değildir. Örneğin, şöyle diyor:

"İttifak tanrıtanımaz olduğunu ilân eder, der 1869 Temmuzunda Londra'da kurulmuş bulunan Genel Konsey.'

"Genel Konsey hiç bir zaman böyle bir belge yayımlamamıştır. Tersine, o, ittifakın, Jules Favre tarafından anılan Cenevre Sosyalist Demokrasi İttifakı'nın (Alliance de la démocratie socialiste) kuruluş tüzüğünü aşığılayan bir belge yayımlamıştır.

p; "Jules Favre, kısmen imparatorluğa karşı yöneltilmiş olduğunu da ileri sürdüğü, genelgesinin bir ucundan öbürüne, imparatorluk savcılarının Enternasyonal üzerine uydurdıkları, ve hatta bu imparatorluk mahkemeleri karşısında bile sefilce yıkılmış bulunan polis uydurmalarını yinelemekten başka bir şey yapmıyor.

"Son savaş üzerindeki (geçen temmuz ve eylüldeki) her (sayfa: 292) iki çağrısında da, Enternasyonal Genel Konseyinin Fransa'ya karşı Prusya fetih planını kınamış olduğu bilinir. Savaş başladıktan az sonra, Jules Favre'in özel sekreteri olan Bay Reitlingen, Konsey aracılığı ile, ulusal savunma hükümeti yararına, Bismarck'a karşı bir gösteri düzenlenmesi için bazı Genel Konsey üyelerine, elbette boş yere, başvurmuştur; bu üyelerden cumhuriyet adının anılmaması özellikle istenmişti. Genel Konseyin, 9 Eylül günlü çağrısında, Paris işçileri Jules Favre ve meslektaşlarına karşı kesin olarak uyarılmış bulunmalarına karşın, Jules Favre'in Londra'ya beklenen gelişini onuruna, kuşkusuz en iyi niyetlerle, gösteri hazırlıkları yapılmıştı.

"Eğer Enternasyonal de, Jules Favre konusunda, bütün Avrupa hükümetlerine, onların müteveffa Bay Millibre tarafından Paris'te yayınlanmış bulunan belgeler üzerine özel dikkatini çeken bir genelge gönderseydi, Jules Favre ne derdi?

"Saygılı hizmetkârınızım, bayım."

256, High Holborn, Londra,

Western Central, 12 Haziran
"JOHN HALES
Uluslararası İşçi Birliği
Genel Konsey sekreteri"

"Uluslararası Dernek ve ereklere" üzerindeki bir makalede, Londra'da yayımlanan (24 Haziran günü) Spectator, [111] sofu haberci olarak, benzer başka marifetler arasında, ve Jules Favre'in yapmış bulunduğundan daha da eksiksiz bir biçimde, "ittifak"ın yukarıda sözü geçen belgesini, Enternasyonalin yapıtı olarak aktarıyor, ve bu iş yukarıdaki yanıtın Times'da yayımlanmasından onbir gün sonra yapılmış bulunuyor. Bu bizi şaşırtmadı. Çok zaman önce, Büyük Frédéric, tüm cizvitler içinde, protestan cizvitlerin en kötülerini olduklarını söylemekten hoşlanıyordu.

Marks tarafından Nisan-Mayıs
1871'de yazılmıştır
1871 Haziran ortasında,

Londra'da ve, 1871-1872 yılları içinde de, çeşitli Avrupa ülkeleri ve Birleşik Devletler'de ayrı bir broşür biçiminde yayımlanmıştır(sayfa: 293) (Seçme Yapıtlar, Cilt: II, s: 213-293,

Sol Yayınları, Temmuz 1997. Çeviri: Kenan Somer)

